

Xenie Káva
Anastasiia Shevchenko

ČESKÝ JAZYK PRO ZDRAVOTNICKÉ PRACOVNÍKY

B1 – 1. DÍL

Český jazyk pro zdravotnické pracovníky B1 – 1. díl

Autoři: Xenie Káva, Anastasiia Shevchenko

Obálka, grafický návrh a zpracování: Anna-Marie Neduhová

Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví

Ruská 2412/85

100 00 Praha 10

www.ipvz.cz

Počet stran: 140

Vydání první

V Praze roku 2023

Všechna práva vyhrazena. Bez předchozího písemného souhlasu vydavatele je zakázáno jakékoliv další rozmnožování, přetištění či další šíření obsahu této publikace nebo jakékoliv její části, a to včetně kopírování, skenování či převádění do elektronické podoby a uchovávání v jakýchkoliv firemních či soukromých sítích a databázích.

© Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, 2023

ISBN: 978-80-87023-70-9 (online)

ISBN: 978-80-87023-69-3 (print)

PŘEHLED LEKCÍ

Lekce 1

PRENATÁLNÍ PORADNA

	5
Komunikace	9
Gramatika	10
Poslechové cvičení	13
Výslovnost	14

Lekce 2

GESTÓZY

	16
Gramatika	20
Komunikace	22
Poslechová cvičení	23
Výslovnost	24

Lekce 3

PEDIATRICKÉ PROHLÍDKY

	26
Komunikace	33
Poslechové cvičení	34
Výslovnost	35

Lekce 4

DĚTSKÉ NEMOCI A INFEKCE

	37
Poslechové cvičení	42
Gramatika	43
Komunikace	45
Výslovnost	45

Lekce 5	
PORUCHY CHOVÁNÍ V DĚTSTVÍ	47
Gramatika	52
Komunikace	53
Poslechové cvičení	54
Výslovnost	55
Lekce 6	
ZOBRAZOVACÍ METODY	56
Gramatika	62
Komunikace	64
Poslechové cvičení	65
Výslovnost	66
Lekce 7	
ZÁVISLOSTI	67
Gramatika	70
Komunikace	74
Poslechové cvičení	76
Výslovnost	77
Lekce 8	
FARMAKOLOGIE	78
Gramatika	81
Komunikace	84
Poslechové cvičení	85
Výslovnost	86
Lekce 9	
ENDOKRINOLOGIE, CUKROVKA	87
Gramatika	93
Komunikace	95
Poslechové cvičení	97
Výslovnost	98
Lekce 10	
RAKOVINA PRSU, GYNEKOLOGICKÉ NÁDORY	99
Gramatika	104
Komunikace	105
Poslechové cvičení	106
Výslovnost	107

PRENATÁLNÍ PORADNA

Pravidelné návštěvy prenatální poradny se uskutečňují s různou frekvencí, v závislosti na gestačním týdnu. Od 36. týdne těhotenství jsou vyšetření prováděna každý týden. Budoucí maminky v tuto dobu přechází do poradny v porodnici, kde plánují родit. Součástí těchto vyšetření je mimo jiné také kultivace z pochvy se zaměřením na výskyt streptokokové infekce. Zhruba u 1/3 žen se prokazuje přítomnost této bakterie, která však pro matku nepředstavuje žádná rizika. Nebezpečná je ale pro miminko, u něhož může způsobit vážná onemocnění po porodu. Abychom pro dítě zajistili dostatečnou ochranu, stačí matce podat při porodu jednorázovou dávku antibiotik nitrožilně. Provádí se také běžné kontroly – kontrola tlaku, moči, krevního obrazu a protilátek, hodnotí se stav děložního hrdla, a tím i riziko předčasného porodu (před 37+0 tt). Podle doporučeného postupu je povinné sledování CTG (monitor, kardiokotograf, CTG, KTG) od 38. týdne těhotenství jednou týdně do termínu porodu. Na kardiokotografickém záznamu se odrážejí srdeční zvuky plodu a kontrakční děložní činnost. Význam tohoto vyšetření spočívá ve zhodnocení stavu plodu a jeho odezvy na stahy dělohy. Vlastní vyšetření probíhá cca 20 minut, provádí se v polosedě nebo vleže na boku. Na břicho těhotné ženy se přiloží sondy a upevní se gumovými pásky. Výsledkem kardiokotografického záznamu jsou křivky – jedna vypovídá o děložní aktivitě, druhá zobrazuje zvuky plodu (OP). Na fetální křivce sledujeme frekvenční jevy – bazální frekvenci (BF), akcelerace a decelerace aj.

Důležitou součástí prenatální poradny je tzv. biometrie plodu. Je to ultrazvuková metoda, v rámci které zjišťujeme následující parametry:

BPD – vzdálenost temenních kostí plodu (Biparietal diameter)

OFD – průměr hlavy od týlu k čelu (Occipitofrontal Diameter)

HC – obvod hlavy (Head Circumference)

AC – obvod břicha (Abdominal Circumference)

FL – délka stehenní kosti (Femur Length)

HL – délka pažní kosti (Humerus Length)

Biometrické hodnoty prozradí dost informací ohledně vývoje plodu a pomáhají odhalit případné komplikace.

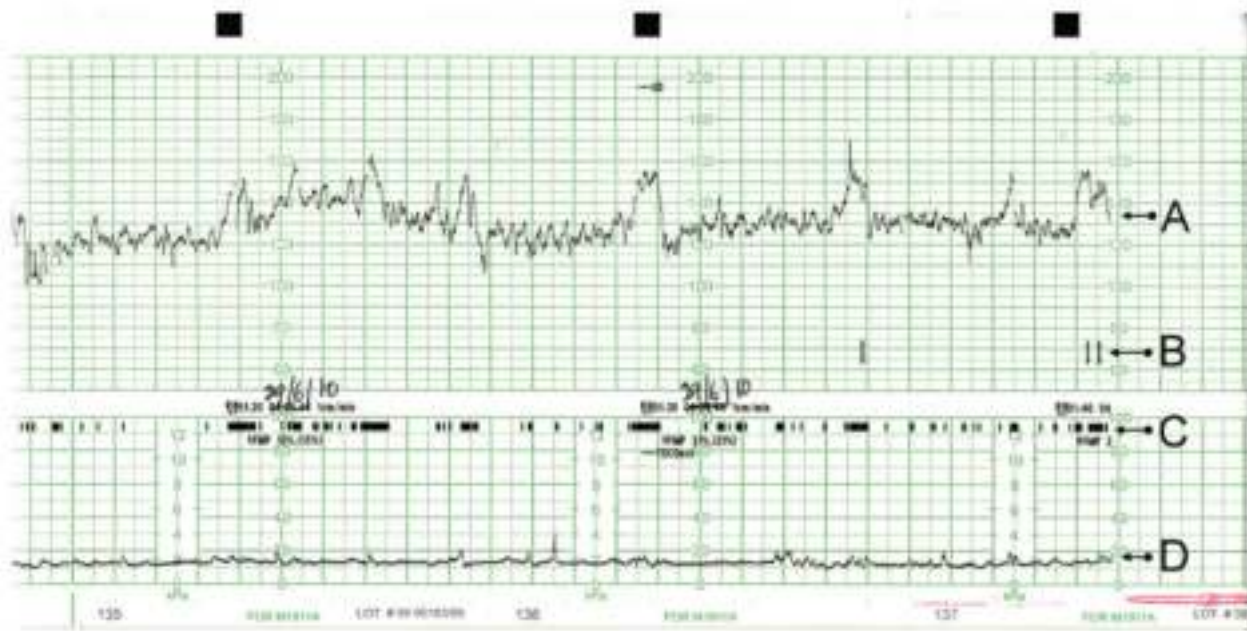
Lékaři v porodnici nejsou jedinými odborníky, kteří se starají o gravidní ženu. Péče o gravidní ženu se mohou ujmout také porodní asistentka a dula. Spolupráce s těmito odborníky samozřejmě nevyklučuje pravidelné kontroly v porodnici, ale je jejich doplněním.

Navíc, pokud by v jakékoli fázi těhotenství objevily příznaky patologie, měla by být žena neprodleně odeslána ke specialistovi v oboru gynekologie a porodnictví.

Mezi kompetence vyškolené porodní asistentky patří mimo jiné také vedení přípravy těhotných žen k porodu. Několik týdnů před porodem provádí porodní asistentka pečlivé zevní vyšetření ženy ke zjištění polohy plodu, naléhání plodu na vchod pánevní a postavení plodu. Porodní asistentka podává matce informace ohledně těhotenství a porodu, popisuje, jak to bude probíhat a co by od toho měla matka očekávat. Porodní asistentka se také aktivně ptá na subjektivní pocity ženy, zda pociťuje nějaké změny ve svém stavu atd.

Dula provází ženy a jejich rodiny těhotenstvím, porodem a poporodním obdobím. Poskytuje ženě laskavou podporu a informace pro její samostatné rozhodování. Během porodu vytváří příjemnou atmosféru a prostředí vhodné pro porod. Poskytuje psychickou podporu, povzbuzuje, pomáhá s uvolněním a úlevou od bolesti a hledáním vhodných poloh během porodu. Je připravena být oporou každé ženě, ať se rozhodne pro jakýkoliv způsob porodu nebo se porod jakkoliv vyvine. Pokud ženu doprovází partner nebo příbuzná či kamarádka, pak se dula stává oporou též pro ně.

Psychoprophylaktická příprava k porodu si dává za cíl snížit strach a zvýšit sebevědomí ženy. Pokud absolvuje žena tu přípravu společně se svým partnerem, může to mít také pozitivní vliv na jejich vztah. Stresové situace během porodu připravená rodička zvládá lépe, má také menší potřebu analgetik a lépe spolupracuje během vypuzovací fáze porodu.

kardiogram

zdroje:

1. Petra Adámková, Brno, 2015, https://is.muni.cz/th/snakh/Komplexni_prenatalni_pece_poskytovana_porodni_asistentkou_venus_standardni_prenatalni_poradna_a_její_hodnocení_ženou_po_porodu.pdf, KOMPLEXNÍ PRENATÁLNÍ PÉČE POSKYTOVANÁ PORODNÍ ASISTENTKOU VERSUS STANDARDNÍ PRENATÁLNÍ PORADNA A JEJÍ HODNOCENÍ ŽENOU PO PORODU, is.muni.cz
2. <https://www.nutriklub.cz/clanek/biometrie-ultrazukove-miry-plodu>
3. https://www.wikiskripta.eu/w/P%C5%99ed%C4%8Dasn%C3%BD_porod

1. Odpovězte na otázky:

1. Co je kardiokogram? Jak často se natáčí?
2. Popište, jak probíhá kardiokografické vyšetření?
3. Co patří mezi „běžné kontroly“ v prenatální poradně?
4. Co znamenají zkratky: CTG, tt, OP, BF, BPD, AC, FL?
5. Jací odborníci se mohou o těhotnou ženu postarat?
6. Kdo je porodní asistentka? Jakou hraje roli?
7. Kdo je dula? Co je náplní její práce?
8. Jaké jsou přínosy duly a porodní asistentky pro ženu a její rodinu?

2. Udělejte interaktivní cvičení na téma „Poloha postavení a naléhání plodu“. Pak s uvedenými slovy vytvořte věty.

**POLOHA, POSTAVENÍ,
NALÉHÁNÍ PLODU**

podélná osa:

hřbet:

naléhat:

jednotlivé části:

fontanela:

konec pánevní:

3. Víte, jak by se měla žena připravit k návštěvě prenatalní poradny? Výsledky jakých vyšetření by měla donést s sebou? Nejdříve řekněte svůj názor, pak si přečtěte text, ve kterém se dozvíte správnou odpověď. Následně vyhledejte význam zkratk použitých v textu.

Informace pro těhotné před první návštěvou prenatalní ambulance

Na první kontrolu do prenatalní ambulance se objednávejte vždy až po domluvě s Vaším gynekologem! Na první návštěvu je třeba mít výsledek krevní skupiny, Rh faktoru, protilátek (originál nebo kopii originálu), výsledky ultrazvukových vyšetření (kopie výsledku nebo zápis v TP). Nález od praktického lékaře a EKG nejsou vyžadovány. Výsledky krevních obrazů, výsledek BWR, HIV, HBsAg, OGTT a GBS postačí zapsané v těhotenské průkazce. V případě, že jste sledována u jiného odborného lékaře z důvodu přidruženého onemocnění (epilepsie, diabetes mellitus, onemocnění štítné žlázy, kardiologické, oční, poruchy krevní srážlivosti apod.), prosíme přinést lékařskou zprávu.

Ke každé kontrole u nás přineste, prosím, těhotenskou průkazku a vzorek ranní moče. Dále potřebujeme znát Vaši aktuální váhu, vážit se můžete doma nebo u nás v prenatalní ambulanci.

zdroj:

<https://www.upmd.cz/o-nas/odborna-pracoviste/porodnice/prenatalni-poradna/>

1. TP – _____
2. EKG – _____
3. BWR – _____
4. HIV – _____
5. HBsAg – _____
6. oGTT – _____
7. GBS – _____

1. Prohlédněte si dotazník pro těhotné před prohlídkou v porodnici. Rozdělte se na páry a zahrajte si dialogy (lékař/těhotná), jejichž úkolem je získat všechny potřebné informace pro tento dotazník.

Dotazník osobní a rodinné anamnézy

2. Diskutujte:

1. Jaké otázky podle vás zní v prenatalní poradně nejčastěji? (zkuste na ně také odpovědět)
2. Uklidněte těhotnou, která má strach z porodu.
3. Jste pro nebo proti přítomnosti partnera u porodu? Zkuste vymyslet aspoň tři argumenty pro a tři argumenty proti.

3. Popište obrázky. Vyberte si jeden obrázek a podle něho vymyslete příběh.

zdroje obrázků:

1. PigyMama, „Má smysl investovat do soukromé porodní asistentky?“ 11. BŘEZNA 2021 , AUTOR: PETRA BÁRTOVÁ, <https://mama.pigy.cz/ma-smysl-investovat-do-soukrome-porodni-asistentky/>
2. <https://www.shutterstock.com/>
3. Archiv redakce babyweb, <https://www.babyweb.cz/deset-otazek-pro-otce-u-porodu>

Množné číslo podstatných jmen. Nominativ a Akuzativ.

mužský životný rod (jenom Akuzativ)	ty	moje/mé tvoje/tvé jeho/její naše vaše jejich	moderní dobré	doktory	muže učitele správce
mužský neživotný rod	ty	moje/mé tvoje/tvé jeho/její naše vaše jejich	moderní dobré	obvazy	přístroje kašle provazce
ženský rod	ty	moje/mé tvoje/tvé jeho/její naše vaše jejich	moderní dobré	sestry	operace alergie potíže bolesti
střední rod	ta	moje/má tvoje/tvá jeho/její naše vaše jejich	moderní dobrá	léčiva	srdce pálení

Tahák:

-o, -um → a	-e/ě, -j, -c, -ž, -č, -š, -ř, -ň → e	většina slov m.r. a ž.r. → y
miminko – miminka embryo – embrya břicho – břicha antibiotikum – antibiotika	měsíc – měsíce biopsie – biopsie prohlížeč – prohlížeče okraj – okraje plíseň – plísně	příznak – příznaky test – testy účinek – účinky maminka – maminky změna – změny děloha – dělohy

1. Poslechněte si rozhovor s porodní asistentkou a doplňte formy množného čísla.

Jaké 1. _____ patří mezi rituály?

Šetrný porod, co nejméně lidí, světla. Položení novorozence na břicho matky. Umožnění přestřihnoutí pupečnicku otcem dítěte. „Nají-li se 2. _____ dobře při porodu, bude mít dítě blahobyt.“

Znáte 3. _____ z období těhotenství, porodu šestinedělí?

Nevěšet 4. _____ – dítěti se otočí pupečník kolem krčku. V dnešní době už je rituálem, že ženy při zjištění těhotenství odcházejí předčasně z práce.

Mají věřící ženy nějaké 5. _____?

Mají pro všechno 6. _____ Pán Bůh to tak chce. Jsou více pokorné. Víra jim dodává 7. _____, a té je u porodu hodně potřeba.

Potkala jste ženu, která provozovala u svého porodu nějaký rituál? Jaké to bylo?

Žena i partner chtěli, aby jejich 8. _____ do červených ručníků, protože červená je barva radosti. Oba věřili, že jen tak budou jejich děti šťastné.

Dá se říct, že přítomnost další osoby (otec, dula) u porodu je rituálem?

Ze začátku to snad byl módní trend a zvědavost. Nyní je to spíše nenechat 9. _____ v těžké chvíli samotné. K dulám nemám důvěru.

Říká se, že děti narozené císařským řezem jsou chytřejší. Je to pravda?

Ne, podle psychologů neprojdou porodním stresem a mají často 10. _____ v pozdějším životě a končí v psychologických poradnách.

---

2. Doplňte formy množného čísla

Například: Dívám se na dva _____ (novorozenec). – Dívám se na dva novorozence.

a. Kontroloval/a jsem ... (zdravý průběh, dobrý vývoj, nebezpečná patologie, kvalitní porodnice, velké embryo, malé srdíčko, těhotenský problém, křečová žíla).

b. Zaplatila jsem za ... (drahý ultrazvuk, moderní screening, těhotenská poradna, určitý přístup, krevní odběr, předporodní kurz, těhotenské oblečení).

3. Pracujte v párech a tvořte dialogy. Používejte slova z předchozího cvičení a množné číslo.

4. Prohledněte si tabulku. Změňte souvětí podle příkladu. Vytvořte věty

Dobrý odběr	Vidím dva odběry
Dobrá žena	Vidím dvě dobré ženy
Dobrá embrya	Vidím dvě dobrá embrya

Například: italská káva – kupuju dvě italské kávy

a. zdravý plod	d. budoucí matka	g. vážný problém
b. temenní kost	e. týden těhotenství	h. složité těhotenství
c. těhotenský test	f. mladá prvorodička	i. těhotenská průkazka

5. Přeložte do češtiny

Ко мне снова вернулись отеки, завтра я поеду в консультацию для беременных. Что вас беспокоит? – Тяжесть в ногах и у меня начал появляться варикоз. С самого начала беременности у меня проблема с грудью — сначала она очень болела, теперь у меня потемнели и шелушатся соски. Сейчас вам необходимо исключить курение и алкогольные напитки, а также перестать носить тесную одежду. Вы прошли уже три скрининга, могу сказать, что голова опережает срок на 2 недели по размерам. Не беспокойтесь, мы назначим вам капельницы железа, все будет в порядке. Какие еще симптомы и проблемы могут появиться? – Вероятнее всего, будут проблемы с давлением и диабет.

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

1. Poslechněte si názory matek o jejich spolupráci s dulami. Doplňte chybějící slova.

Pavla:	Přítomnost duly mě při porodu uklidňovala, 1. _____ a dodávala mi sebedůvěru. Také partner byl z její podpory 2. _____. Po porodu pak oceňuji zejména pomoc s kojením. Bez ní bych se 3. _____ trápila.
Tereza:	Dula mi 4. _____ oporu v těhotenství, během obou mých porodů i v 5. _____. Během porodu byla nekonečně trpělivá, stále laskavá a ve vypjatých chvílích stabilní a mohla jsem 6. _____ o její důvěru ve mně a mé dítě.
Lesya:	Dulu k porodu bych všem doporučila. Pomohla mi 7. _____, poradila, jak prodýchat kontrakce, nahřívala 8. _____. Díky ní byl zapojen i můj muž. Věděl, co má dělat a byl mi tak skutečnou oporou. Porod byl pro mě krásný a pomohl mi zpracovat bolestnou zkušenost s předchozím 9. _____.
Kateřina:	Dula mi byla během porodu velkou oporou. 10. _____ povzbudit, když jsem nevěděla kudy kam. Dokázala pohlédit, namasírovat, podržet mě, usmát se... prostě všechno, co jsem 11. _____ potřebovala. I třeba odejít, abych měla klid.

zdroj:

<https://www.duly.cz/>

1. Udělejte artikulační rozcvičku.

Ná pipipipi...
Kutululů...
Cililink, cililink, cilililililililink.
Crnky brnky vlky plky,...
Drbu vrbu, drbu vrbu,...
Nebudu drbat tu vrbu, nebudu drbat tu vrbu ...
Popokatepetl, Popokatepetl ...

Pamatujte si!

- dlouhé samohlásky jsou zhruba 1,6krát delší než krátké
- kvantita vokálů může rozlišovat význam slov (pas – pás, byt – být)
- pro artikulaci vokálů je nejdůležitější postavení jazyka – jeho vzdálenost od paterní klenby a jeho předozadní postavení

Tvoření samohlásek:

A	E
<ul style="list-style-type: none"> • špička jazyka se dotýká spodních zubů • kořen jazyka směřuje dozadu • při artikulaci jsou rty hodně otevřené (představte si, že zíváte) 	<ul style="list-style-type: none"> • strany jazyka se dotýkají patra a zubů • špička jazyka směřuje víc nahoru a kořen jazyka dopředu
I	O
<ul style="list-style-type: none"> • ještě větší posun dopředu než u e • mezi krátkým i a dlouhým í je velký rozdíl • při artikulaci si představte, že se usmíváte 	<ul style="list-style-type: none"> • jazyk směřuje dozadu • výslovnost je podobná jako u o v jiných slovanských jazycích • ve slovech českého původu ó nepotkáme • při artikulaci rty jsou vyšpulené
U	
<ul style="list-style-type: none"> • větší dotyk jazyka • ú/ů zní hluboce • při artikulaci rty jsou zcela vyšpulené 	

2. Trénujte dlouhé a krátké vokály

- a. varování, objednání, cuká, počká, šikula, voláš, řasa, zavolání, mám, stát, kabát
  - b. celkový, cervikální, centrální, Désaultův obvaz, kečup, satén, deprese, gen
  - c. gól, móda, vagón, gól, golf, absorpce, riziko, odpor, logika, nádor
  - d. depresivní, diabetes, diastáza, ticho, digestivní, kouří, hnije, řečník, míra
  - e. guma, účinek, hustý, trup, úhel, uhnu, úraz, úmrtí, tuha, chumelí, úzus
-

3. Poslechněte si audio, doplňte délky a pak přečtěte nahlas:

„Ahoj, holky,

uplně nahodou jsem narazila na tuto poradnu a mám několik otázek... čekam teď první miminko. Přišla jsem k novému doktorovi, když mi vyšly pozitivní těhotenské testy. Doktor, ke kterému jsem chodila předtím, mi byl nesympatický a vůbec nemluvil. Jedine, co jsem mu vždy řekla, bylo „dobrý den a nashledanou...“ A když jsem za ním šla a řekla, že jsem si dělala několik testů a všechny byly pozitivní, jen se na mě koukl a řekl: „A proč jste si je dělala“, a tím u mě skončil... Našla jsem si jiného a s tím jsem zatím spokojená, ale jak říkám, chodím k němu kratce a když pořadně nevím, co se na těch pravidelných těhotenských prohlídkách má dělat, nemůžu posoudit, jestli dělá vše správně. Třeba krev mi ještě nebral vůbec (kromě těch testů, na které mě poslal v 16. týdnu – krevní obraz, těhotenská cukrovka a rozbor na genetiku). Na kontrole mi vždy měří tlak, váží, a pak mi udělá ultrazvuk, řekne, že vše je v pořádku a že mám přijít zase za měsíc. Myslíte si, že bych měla být něčím znepokojena?”

zdroj:

<https://www.emimino.cz/>

GESTÓZY

Gestózy jsou skupinou chorob, které se vyskytují v těhotenství. Ale ještě než začneme mluvit o gestozech – pojďme si připomenout, na jaká období dělíme těhotenství. Dělí se na tři tříměsíční období, kterým se říká trimestry. V závislosti na tom, v jakém období se vyskytly potíže, říkáme těm gestozám buď rané, nebo pozdní gestózy.

Mezi rané, neboli časné gestózy řadíme nauzeu a zvracení, které se objeví a ustoupí v 1. trimestru. Zvracení je provázeno ptyalismem. Podobné potíže v tomto období mohou být různé intenzity – od mírných až nevýznamných symptomů, kterých si žena skoro ani nevšimne, až po velmi závažné. Ošklé rty, prasklé ústní koutky, povleklý jazyk, zrychlený tep, halonované oči, oligurie, obstipace a snížený turgor kůže svědčí o dehydrataci. Jako komplikace úporného zvracení může dokonce docházet k metabolickému rozvratu a poruše látkové výměny. Z úst bývá cítit acetonový zápach.

Projevům časné gestózy se dá v určité míře předcházet. Pokud žena trpí nevolností a převážně ranním zvracením doporučuje se jíst častěji a menší porce jídla. Také zázvor je dobrým antiemetickým prostředkem, který je bezpečný pro těhotné. Nadměrné zvracení (hyperemesis gravidarum) je stav se závažnějšími projevy, které nejsou závislé na příjmu pokrmů a náplni žaludku. Varovnými příznaky jsou bolesti břicha, poruchy vidění, například zamlžené nebo dvojité vidění, zúžení zorného pole nebo vznik skvrn v zorném poli. Terapie takových potíží již patří do rukou lékaře.

Přesná příčina gestóz není známa, nicméně je několik rizikových faktorů vývoje takových komplikací. Mezi ně patří první těhotenství, vícečetné těhotenství, gestační trofoblastická nemoc (mola hydatidosa), diabetes mellitus. Zvracení může mít také psychosomatickou povahu, což znamená, že psychický stav ženy, tzv. psychická „pohoda“, stejně jako životospráva těhotné, hraje obzvlášť velkou roli v časných stádiích gravidity.

Pozdní gestózy se objevují v pokročilých stádiích gestace. Pozdní gestóza má několik synonym: říká se tomu také preeklampsie nebo těhotenská toxikóza. Dříve se preeklampsie označovala jako EPH – gestóza. Tato zkratka naznačuje tři diagnostická kritéria, která musí být splněna:

E – edémy (u těhotné se projeví velkým přírůstkem hmotnosti)

P – proteinurie (hladina bílkovin v moči nad 300 mg/den při 24 hodinovém sběru moči)

H – hypertenze (zvýšení krevního tlaku nad 140/90 a více při opakovaných měřeních)

Hypertenzí žena může trpět ještě před těhotenstvím a v takovém případě se tomu říká preexistující hypertenze. Jako gestační hypertenze označujeme stav, kdy se potíže s tlakem objevily již během těhotenství, většinou kolem 20. t.g. Nehledě na etiologii zvýšeného tlaku musí být žena pečlivě sledována svým lékařem. Během vyšetření je nutné všimnout si bolesti hlavy, poruch vidění, zvracení, bolesti v epigastriu – mohou to být varovné příznaky počínající preeklampsie. Když se k tomu přidruží záchvaty tonicko-klonických křečí s následným hlubokým bezvědomím – označuje se to jako eklampsie. Komplikace eklamptického záchvatu jsou hypoxie, CNS a zvýšené riziko předčasné abrupce placenty. Eklampsie může být také komplikována HELLP syndromem:

Hemolysis – rozpad červených krvinek neboli hemolýza

Elevated **L**iver – zvýšené hladiny jaterních enzymů

Low **P**latelets – snížený počet krevních destiček

Co se týče klinického obrazu HELLP syndromu, hlavními příznaky jsou nevolnost se zvracením, bolesti v epigastriu a pravém podžebří. V plně vyvinutém stadiu se HELLP syndrom podobá DIC – diseminované intravaskulární koagulaci.

Pravidelné prohlídky v těhotenství jsou velice důležité stran časného zachycení a kvalitní terapie gestóz. Ženy s preeklampií musí být pečlivě sledovány v poradně pro riziková těhotenství. Ambulantně lze sledovat ty ženy, u kterých nejsou plně vyvinuty projevy gestózy. Naopak těžké, nekorigovatelné stavy jsou indikací k hospitalizaci, v nejtěžších případech se uvažuje o interupci.

zdroje:

1. prof. MUDr. A. Pařízek, CSc. Kniha o těhotenství, porodu a dítěti, Galén, Praha 2015
2. <https://www.wikiskripta.eu/w/Preeklampsie>, WikiSkripta, Preeklampsie
3. https://www.wikiskripta.eu/w/Hypertenze_v_t%C4%9Bhotenstv%C3%AD, WikiSkripta, Hypertenze v těhotenství
4. Autor: Tým rehabilitace.info, 1 března 2017, <https://www.rehabilitace.info/nemoci/tehotenske-gestozy-co-je-to-a-v-cem-jsou-nebezpecne/>, Rehabilitace.info, Těhotenské gestózy – co je to a v čem jsou nebezpečné?

1. Najděte v textu slova, která znamenají:

1. nevolnost _____
2. zvýšená tvorba slin _____
3. vznik šedých kruhů kolem očí _____
4. část prostoru, které je oko schopno zachytit _____
5. vývoj v děloze více než jednoho plodu _____
6. otok _____
7. nadbříšek _____
8. trombocyty _____
9. předčasné odloučení placenty _____
10. umělé ukončení těhotenství _____

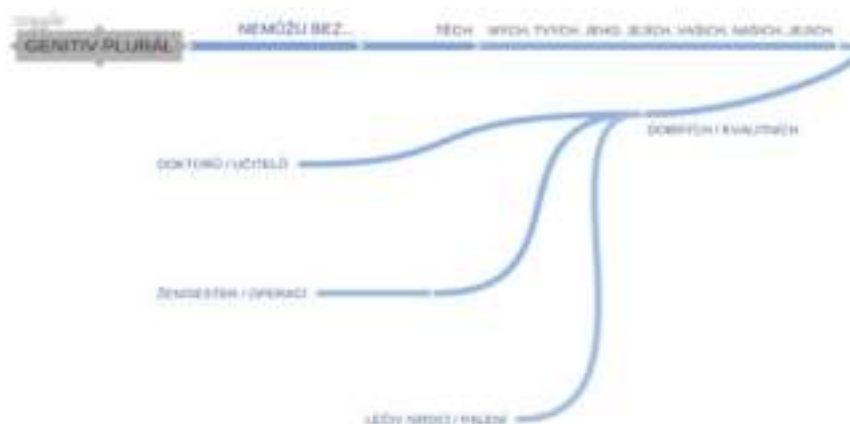
2. Odpovězte na otázky

1. Na jaké typy dělíme gestózy?
2. V jakém období dochází k vývoji raných gestóz?
3. Jaké jsou projevy rané gestózy? Co nasvědčuje pro dehydrataci?
4. Dá se časná gestóza předcházet? Jak?
5. Co je hyperemesis gravidarum?
6. Co řadíme mezi rizikové faktory vývoje gestóz?
7. Jak rozumíte pojmu „psychická pohoda“? Proč je důležitá pro těhotné?
8. Jak jinak se nazývá pozdní gestóza?
9. Jaká jsou diagnostická kritéria pro preeklampsii?
10. Je preeklampsie důvod k ukončení těhotenství?
11. Co je eklampsie? Čím se liší od preeklampsie?
12. Jaké mohou být komplikace eklampsie?
13. Co obnáší HELLP syndrom?
14. Co je interrupce? Víte, v jakém termínu a z jakých důvodů se v ČR může provádět?

Množné číslo podstatných jmen. Genitiv.

mužský životný rod	těch	mých/tvých jeho/jejích našich vašich jejich	moderních dobrých	doktorů	mužů učitelů správců
mužský neživotný rod	těch	mých/tvých jeho/jejích našich vašich jejich	moderních dobrých	obvazů	přístrojů kašlů provazců
ženský rod	těch	mých/tvých jeho/jejích našich vašich jejich	moderních dobrých	sester	operací alergií potíží bolestí
střední rod	těch	mých/tvých jeho/jejích našich vašich jejich	moderních dobrých	léčiv	srdcí pálení

Tahák:

2. Přiřaďte, kam patří projevy gestóz. Slova v závorkách užíjte ve formě Genitivu plurálu.

1. Během prvního trimestru se pacientky bojí	a. ztráta (tekutiny a minerály)
	b. otoky (nohy)
2. V druhém trimestru se vyskytuje hodně...	c. (častý pocit na zvracení)
	d. (křečovitě záchvaty)
3. Ve třetím trimestru se neobejde i bez...	e. (ranní nevolnost)

3. Doplňte formy Genitivu Plurálu do vět.

- Těžké formy preeklampsie ovlivní vývoj _____ (jakýkoliv plod).
- Rané gestózy se projevují zvýšenou tvorbou _____ (sliny).
- Při nálezu _____ (bílkoviny) v moči během těhotenství, lze hovořit o preeklampsii.
- Otoky _____ (dolní končetiny) jsou příznakem preeklampsie, pokud se vyskytují např. po nočním klidu.
- Kromě _____ (častá bolest) v nadbřišku si pacientka stěžovala i na poruchy vidění.
- Preeklampsie se může vyvinout u zcela _____ (zdravá žena).
- Z (důvod) _____ ohrožení zdraví maminky se těhotenství často ukončuje císařským řezem.
- Všechny druhy _____ (nevolnost) mohou svědčit o předčasném ukončení těhotenství.

4. Odpovídejte na otázky podle příkladu.

Například: Kolik _____ (příznak) těhotenství se u vás objevilo? – Objevilo se u mě několik **příznaků**.

- Jak dlouho máte otoky _____ (dolní končetiny)?
- Kolik _____ (gestóza) se vám vyskytlo během těhotenství?
- Měla byste vypít minimálně 1,5 litru vody denně. Kolik _____ (sklenice vody) vypijete?
- Kolik _____ (těhotná žena) znáte?
- Na nohou se mi objevilo několik _____ (tmavá skvrna). O co může jít?
- U kolika _____ (porod) jste asistovala?

1. Pracujte v párech. Vytvořte dialogy:

1. ... mezi lékařem a gravidní ženou. Jako lékař poradte pacientce, jak má zvládnout ranní nevolnost, doporučte praktické kroky. Zaměřte se na stravování, životosprávu, oblečení atd.
2. ... mezi lékařem a nervózním tatínkem, jehož partnerka má preeklampsii. Tatínek pokládá hodně zbytečných otázek, skáče do řeči. Lékař se s tím má, pokud možno empaticky, vypořádat, upoutat pozornost tatínka a vysvětlit, jak by mohl své manželce pomoci.
3. ... mezi lékařem a těhotnou ženou, kterou je potřeba hospitalizovat kvůli podezření na preeklampsii. Jako lékař zjistěte informace o nynějším onemocnění, vysvětlte důvod hospitalizace, uklidněte pacientku, odpovězte na její případné dotazy.

2. Popište co vidíte na obrázcích. Pak si vyberte jeden obrázek a vymyslete příběh.

zdroje:

1. <https://www.rettungsdienst.de/news/notfall-in-der-schwangerschaft-eklampsie-und-eph-gestose-56623>
2. <https://www.drmax.cz/clanky/preeklampsie-priznaky-a-lecba>
3. https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fdrvickyodwyer.ie%2F2021%2F06%2F23%2Fhyperemesis-gravidarum-heg-2%2F&psig=AOvVaw1_yn5uGCvAlr7R_RmPI7JQ&ust=1681284169509000&source=images&cd=vfe&ved=0CBQQ3YkBahcKEwjww6fgpaH-AhUAAAAAHQAAAAAQBA
4. <https://www.omaterstvi.cz/joga-pro-tehotne-zakladni-tipy-a-rady/>

3. Pracujte v týmech.

Vytvořte nabídku kurzu pro těhotné. Popište pro koho je ten kurz určen, co je jeho náplní. Vysvětlete, jaké váš kurz přináší výhody, čím se nabízený kurz liší od ostatních a proč by si žena měla vybrat právě vaše centrum. Pak prezentujte svůj projekt ve skupině.

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

1. Poslechněte si dialog mezi těhotnou ženou a lékařkou. Vypište slova v genitivu plurálu, která uslyšíte.

1. _____	7. _____
2. _____	8. _____
3. _____	9. _____
4. _____	10. _____
5. _____	11. _____
6. _____	12. _____

zdroj obrázku: <https://www.istockphoto.com/cs/fotografie/mlad%C3%A1-t%C4%9Bhotn%C3%A1-%C5%BEena-m%C3%A1-z%C3%A1vrat%C4%9B-v-ordinaci-l%C3%A9ka%C5%99e-pitnou-vodu-gm1459102143-493544482>

1. Podívejte se na video o vokalizaci předložek.

<https://youtu.be/GNAG6NE5G4A>

zdroj: krokoschool.com

---

2. Udělejte artikulační rozcvičku. Poslechněte si písničku z jazykolamů a opakujte:

<https://youtu.be/oLL-uToqtLk>

Strč prst skrz krk (Bobři):

Refrén:

„Strč prst skrz krk,“ zřetelně nám přeříkej,
„strč prst skrz krk,“ zřetelně nám přeříkej,
„strč prst skrz krk,“ zřetelně nám přeříkej,
budeš jednou zpěvák velikej,

1. 3x /: Na cvičišti čtyři svišti pištlí, těším se na lekci přístí.
2. Jak Julie olejuje koleje, smrtelný pot ze mě leje, ba jo.
3. Teď už umím: „Kaplan plakal v kapli,“ hlasivky už se mi naply.
4. Dalajláma v lomu láme slámu, já si na tom jazyk zlámu.
5. Od poklopu ku poklopu Kyklop kouli koulí, už mám z toho na jazyku bouli.
6. Skákalo psisko přes příkopisko, hop sem, hop tam, v rytmu disco.
7. Na klavír hrála královna Klára a při tom se na mě smála.
8. V roli lorda Rolfa Leraus alternoval, už bych to nezopakoval.
9. Šel pštros s pštrosicí a s pštrosáčaty na mě, už mám z toho sucho v tlamě.
10. Šil švec sešlý se šlí sesli snivě, sešil švec šlí sesli křivě.
11. Kmotře Petře, nepřepepřete mi vepře, kmotře Petře, šetřte pepře.
12. Brzy prsty scvrnkly hrst zrn scvrklých, zvládnu to i bez chyb zbrklých.
13. V srpnu já na drsném krbu drbu vrbu, jen ať to zase nezdrbu.
14. Tato teta to je této tety teta, je to bída, tahle věta.
15. Zas ta Vlasta rozprostovlasatila se, zlaté vlasy má až v pase.
16. Ztepilý svišť v stepi sice svisle visel, zasvištěl, svist slyšel sysel.
17. Jdou dvě děti dědit dědictví po dědu: z dubu dudy a sud medu.
18. Seno snese se se sesečené louky, není to nic pro samouky.

zdroj: folktime.cz

---

3. Poslouchejte, opakujte:

Odměnit, vysoký, finanční potíže, zaměstnat, nastoupit do práce, na služební cestě, bez výplaty, mezi sebou, nad tebou, na shledanou, podnikatel, kabátek, přihlásit se, jezero, nad jezerem, televize, koruna, italské, lístek, ananasový, zavolám ti, pomáhal bych, dělala bys, dej mu to, řekni mi, prosím.

---

4. Vyberte správnou předložku a přečtěte.

s — se: Včera jsem mluvila ..... vaší sestrou.

Jeli jsme ..... sestrou na party.

Prohlížel sis to ..... zájmem?

Setkal jsem se ..... svým přítelem.

z — ze: To je ..... zlata.

Myslíš, že je to ..... čistého zlata?

Mám večerní šaty ..... sametu.

Vlak přijel ..... Ostravy.

Jsem ..... Ukrajiny.

k — ke: Pojdte ..... stolu, budeme večeřet.

Koupili jsme ..... tomu stolu křesla.

Šel jsem .... kamarádovi.

Objednal jsem se ..... doktorovi.

Přidej se..... mně

v — ve: Přijedeme ..... středu zpět.

Jak dlouho jste žil ..... Francii?

Byli jsme ..... Chorvatsku.

Žili jsme ..... vnitrozemí.

Říká se, že ..... víně je pravda.

PEDIATRICKÉ PROHLÍDKY

Za dítě se v ČR počítá člověk do svých 19. narozenin, tudíž do 18 let a 364 dnů. Každé dítě by mělo během tohoto období pravidelně podstupovat prohlídky u pediatra. Jsou to návštěvy, během kterých lékař kontroluje stav zdraví a vývoje dítěte, provádí řadu povinných očkování. Pojdme se ale nejdříve podívat na to, na jaká období dělíme dětský věk.

Rozdělení dětského věku: (přiřaďte správný název k uvedeným obdobím)

mladší školní věk, pozdní novorozenecké období, předškolní období, časně novorozenecké období, období dospívání (adolescence), batolecí období, starší školní věk – puberta, kojenecké období

1. až 7. den věku dítěte	
8. až 28. den věku dítěte	
od 29. dne do dne prvních narozenin (trvá 11 měsíců)	
2. až 3. rok života (trvá 2 roky)	
4. až 6. rok života (trvá 3 roky)	
od 6 let do 11 let	
od 11 do 15 let	
po období puberty do 19 let, dle WHO: 10 až 19 let	

Obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek je stanoveno Vyhláškou o preventivních prohlídkách, č. 70/2012 Sb. (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-70>). Nejčastěji se dítě vidí se svým pediatrem během prvního roku života – celkem v tomto období absolvuje 9 prohlídek. Zbýlých 10 návštěv je rozloženo do dalších 18 let.

První všeobecnou preventivní prohlídku dítě podstoupí zpravidla do dvou dnů po propuštění z porodnice. Je možné, dokonce je žádoucí, ji absolvovat ve vlastním sociálním prostředí, tedy doma. Preventivní prohlídky u PLDD (praktického lékaře pro děti a dorost) během prvního roku života obnáší kontrolu somatického, sociálního a psychomotorického vývoje (PMV). Pediatr sleduje tonus dítěte, spontánní hybnost, reflexy, kontroluje uzavření fontanel, k hodnocení psychomotorického vývoje používá vývojové grafy dle Vlacha a Vojty. Při každé návštěvě pořizuje lékař podrobný zápis do zdravotní dokumentace o zdravotním stavu dítěte, zjistí hmotnost, délku/výšku, u nejmenších dětí také obvod hlavy, vyšetří dítě fyzikálně, zhodnotí vývoj pohybového aparátu, růstovou rychlost a v příslušném období rozvoj pubertálních znaků, vyšetří smysly. Náplní práce praktického lékaře pro děti a dorost je rovněž informování rodičů o zásadách správné výživy dítěte, podávání vitamínů. V pozdějším období do toho spadá také poradenství ohledně výběru školy a povolání.

Obrovský význam mají screeningová vyšetření prováděná v rámci novorozeneckých preventivních prohlídek. Ty zahrnují laboratorní screening z tzv. suché kapky, získané odběrem krve z patičky novorozence 48–72 hodin po narození, pomocí které dokážeme dítě vyšetřit na přítomnost celkem 18 onemocnění (podrobnější informace zde → <https://www.novorozeneckyscreening.cz/>), včetně cystické fibrózy (CF, dříve – mukoviscidóza), kongenitální hypotyreózy, kongenitální adrenální hyperplázie a dědičných poruch metabolismu. V rámci screeningového programu rovněž probíhá screening katarakty, screening sluchu a ortopedická vyšetření spolu se sonografickým screeningem dysplázie kyčlí.

Ve věku 3–17 let se preventivní prohlídky konají ve dvouletých intervalech. Spočívají ve vyšetření stavu a funkce smyslových orgánů (zrak, sluch), posouzení vývoje řeči a schopnosti dítěte najít si své místo v kolektivu. V 5 letech se posuzuje školní zralost dítěte. Prohlídky v 7, 9, 11 a 13 letech mají za cíl průběžně sledovat růst a vývoj dítěte, a to jak duševní, tak tělesný. Poslední preventivní, tzv. výstupní prohlídka se pak provádí před ukončením péče u PLDD (praktického lékaře pro děti a dorost), nejpozději však před dovršením 19 let věku.

Nelze podceňovat také zubní preventivní prohlídky, které se provádějí u dětí do 18 let dvakrát ročně, přičemž první by mělo dítě absolvovat už v prvním roce života, mezi 6. a 12. měsícem. Dívky starší 15 let by měly také jednou ročně absolvovat gynekologickou preventivní prohlídku.

Pravidelné plánované prohlídky u pediatra a screeningová vyšetření jsou důležitými nástroji časně diagnostiky vývojových odchylek a zajištění co nejlepších podmínek pro růst jedince.

zdroje:

1. KOLEKTIV AUTORŮ. Základy ošetřování nemocných. 1. vyd. Praha: Karolínium, 2005, 145 s., ISBN: 80-246-0845-6. https://is.muni.cz/el/1411/jaro2014/BTPO0222c/um/rust_vyvoj/Rust_a_vyvoj_ditete.pdf. is.muni.cz. Růst a vývoj dítěte.
2. Autor: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, <https://www.nzip.cz/clanek/1176-preventivni-prohlidky-deti-do-18-let>, data: 07.04.2023. nzip.cz, Preventivní prohlídky: děti do 18 let
3. https://www.wikiskripta.eu/w/Rozd%C4%9Blen%C3%AD_d%C4%9Btsk%C3%A9ho_v%C4%9Bku
4. https://www.wikiskripta.eu/w/Prevence_v_pediatrii
5. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-70>
6. MUDr. Natália SZITÁNYI, Specifika péče v primární pediatrii <https://kdpdm.lf1.cuni.cz/file/43/specifika-pecce-v-primarni-pediatrii-zaklady-pediatrie-022021.pdf?version=202111291051>

1. Odpovězte na otázky.

- Na jaká období dělíme dětský věk?
  - Kolik preventivních prohlídek má absolvovat dítě do svých 19. narozenin? V jakém věku?
  - Co je vyšetření metodou suché kapky a k čemu slouží?
  - Co je náplní preventivních prohlídek během prvního roku života dítěte?
  - Co obnáší prohlídky ve věku 3 až 17 let?
  - Proti jakým nemocem se povinně očkuje? Jaká očkování jsou doporučená? (Zopakujte si očkovací kalendář)
  - Odkud se dozvíme informace o obsahu preventivních prohlídek?
  - Co znamenají zkratky PLDD a PMV?
  - V čem podle Vás spočívá posouzení školní zralosti?
  - Co je „výstupní prohlídka“? Co myslíte, že následuje po této prohlídce?
  - Jaké další preventivní prohlídky, kromě těch pediatrických, by mělo dítě absolvovat?
  - Jaké pomůcky podle vás využívá pediatr během preventivních prohlídek?
  - Jaký význam mají podle Vás prohlídky u PLDD?
-

2. Najděte v textu / na obrázku v dalším cvičení slova, která znamenají:

1. vydávat neartikulované zvuky; mrzutě mluvit

---

2. lézt po břiše

---

3. dělat kroky do strany

---

4. změnit polohu např. z břicha na záda

---

5. chodidlo nohy

---

6. část slova

---

7. poskytování odborné rady

---

8. vazivové spojení na hlavě novorozence

Prostudujte si schéma PMV v prvním roce života, pak odpovězte na otázky.

Vývoj dítěte v prvním roce života		
 <p>1. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - ruce jsou v pěst, končetiny pokrčené u trupu - nekoordinovaně pohybuje všemi končetinami - hlavu otáčí za světlem - na silné podněty reaguje třnutím celého těla 	 <p>2. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - na bříšku udrží zvednutou hlavu více jak 5 sekund - palec se uvolní z dlaně - zpozorní při zvukovém podnětu - sleduje zrakem, krátce naváže optický kontakt a usměje se 	 <p>3. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - na bříšku se opře o celé předloktí a uvolní dlaně - hlavou volně otáčí do stran a pozoruje předměty - má zájem o mimickou komunikaci - začíná broukat
 <p>4. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - prohlíží si obě ruce a hraje si s nimi - nohy zvedá vysoko nad podložku - začíná se převracet na bok - cíleně se otáčí za zvukem - vyžaduje kontakt a hlasitě se směje 	 <p>5. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - přitahuje se do sedu - převrací se na bok až na bříško - předává si hračky z ruky do ruky - rozeznává laskavý a přísný odstín řeči i mňmky 	 <p>6. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - na bříše se vzepře o dlaně, ruce jsou natažené, hlava vzpřímená - přetočí se oběma směry na břícho - na zádech uchopí paice u nohou - žvatlá jednotlivé slabiky
 <p>7. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - hraje si s nohama - na bříše se pokouší plazit - při posazení se v sedu udrží - začíná zdvojevat slabiky 	 <p>8. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - posazeno samo sedí - začíná ležet po čtyřech - napodobuje zvuky a gesta 	 <p>9. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - samo se posadí - leze jistě po čtyřech - zkoumá prostor (vyhazuje hračky, vytahuje předměty ze zásuvek) - začíná uchopovat drobné předměty palcem a ukazovákem
 <p>10. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - s oporou se postavuje - začíná chodit úkroky kolem nábytku - rozumí jednoduchým pokynům - učí se dětské hříčky („paci paci“) 	 <p>11. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - stojí s oporou na celé plošce - chůze s držením na jednu ruku - podá a ukáže několik předmětů - první smyslné slovo 	 <p>12. měsíc</p> <ul style="list-style-type: none"> - stojí bez opory - první samostatné kroky - učí se jíst samo lžičkou - používá dvě smyslná slova

zdroj:

MUDr. Natália SZITÁNYI, Specifika péče v primární pediatrii,

<https://kpdpm.lf1.cuni.cz/file/43/specifika-pecce-v-primarni-pediatrii-zaklady-pediatrie-022021.pdf?version=202111291051>

2. Popište, jak vypadá tzv. poloha „pasení koníčků“, která je znázorněna na obrázku ➡

3. Popište svými slovy, co by mělo zvládnout dítě ve věku 3, 5, 9 měsíců?

4. Preventivní prohlídky jsou důležité nejen u dětí. Jaká screeningová vyšetření doporučíte 25leté slečně nebo 25letému muži? Ženě starší 45 let? Čím se liší doporučení screeningových vyšetření pro muže a pro ženy starších 50 let?

Správnou odpověď naleznete v interaktivním cvičení ➡

PREVENTIVNÍ PROHLÍDKY PODLE VĚKOVÝCH SKUPIN

<https://wordwall.net/cs/resource/54969347>

Perfektivní slovesa	Ošetřovat ➡	Budu ošetřovat Budeš ošetřovat Bude ošetřovat Budeme ošetřovat Budete ošetřovat Budou ošetřovat
Imperfektivní slovesa	Ošetřit ➡	Ošetřím Ošetříš Ošetří Ošetříme Ošetříte Ošetří

1. Doplňte chybějící formy v tabulce podle příkladu.

	Přítomný čas	Minulý čas	Budoucí čas
Například: Ošetřovat Ošetřit	Ošetřuju -	Ošetřoval/a jsem ošetřil/a jsem	budu ošetřovat ošetřím
Pomáhat pomocť			
Dívat se Podívat se			
Předepisovat Předepsat			
Doporučovat Doporučit			
Odebírat Odebrat			
Prospívat Prospěť			
Všímat si Všimnout si			
Objevovat se Objevit se			

2. Poslechněte si dialog a doplňte slova ve správném tvaru.

Paní doktorka: Kdy jste si všimla, že váš syn má potíže?

Pacientova matka: Se synem mám potíže v podstatě od narození, nyní je mu 21 měsíců. Aktuálně hodně málo spí v noci a přes den jenom hodinu

Paní doktorka: Už jste byli na neurologii?

Pacientova matka: Ano, napodruhé pan doktor říkal, že nám 1. _____ rehabilitace, ale že žádné speciální vyšetření 2. _____ potřeba _____. Diagnóza byla hypertonický syndrom.

Paní doktorka: Pozorujete nějaká zlepšení?

Pacientova matka: Ne, ke zlepšení zatím nedošlo a už mám pocit, že 3. _____, už mě napadají černé diagnózy.

Paní doktorka: Pozorujete nějaké další změny chování?

Pacientova matka: Když se s ním snažím hrát, 4. _____, 5. _____ mě, nechce spolupracovat, 6. _____ být chvíli v klidu. 7. _____ nám něco?

Paní doktorka: Požádejte o psychologické vyšetření a znovu o neurologické vyšetření.

3. Tvořte věty v budoucím čase.

Například: zítra – jít (my) – s – (dítě) – k – (doktor) – Zítra půjdeme s dítětem k doktorovi.

- a) Když – zjistí se – že – dcera – mít – Streptokok – dostat – penicilin
  - b) 3letá dívka – léčit se – v – ambulance – pro – fenylketonurie
  - c) O – žádný – uzdravení – tady – zatím – nejít
  - d) Až – to – dítě – odebrat – krev, – přinést – mi – vzorek
  - e) Až – paní doktorka – vyjádřit se – k – výsledky, – řešit (my) – co dál
  - f) Pokud – dítě – pít – přes – 3 litry – tekutiny, – ale – na záchod – docházet – jen málo, – požádat – o – nefrologické vyšetření
-

4. Přečtěte si věty a napište je v budoucím čase.

- a) Dnes jsem šla se svým dvouměsíčním synem po pádu na hlavičku k doktorce.
- b) Do kdy by se projevil nějaké příznaky po pádu?
- c) Sestřička vám určitě ukázala, jak musíte dítě držet správně.
- d) Doktor nám napsal jen rehabilitace, žádné speciální vyšetření dceři nebylo provedeno.
- e) Prohlídka proběhla bez komplikací
- f) Po prohlídce se ukázalo, že dítě mělo stridor.
- g) Paní doktorka nás po pádu poslala na rentgen lebky.

KOMUNIKACE

---

1. Pracujte v párech.

Zahrajte si dialogy na uvedená témata:

- 1. Dialog mezi pediatrem a rodiči novorozence ohledně správné výživy dítěte, zavádění příkrmu.
- 2. Dialog mezi pediatrem a rodiči ohledně psychického stavu dítěte (školáka), volnočasových aktivit a sociálních schopností, zjištění rodinného zázemí (doporučte vhodná řešení případných problémů).
- 3. Dialog mezi pediatrem a pubertákem ohledně rizikového chování a obezity (zjištění aktuálního postoje dítěte, edukační rozhovor).
- 4. Dialog mezi školákem a lékařem v rámci poznání profesionálního zaměření dítěte, diskuze ohledně výběru budoucího povolání.

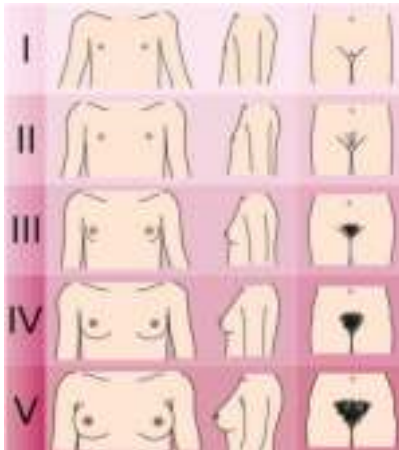
2. Diskutujte.

- Jak se dá připravit dítě k prohlídce, aby nemělo strach? Jak k tomu může přispět rodina/lékař?
- Jaké jsou podle vás nejrozšířenější problémy v komunikaci mezi PLDD a rodiči? Navrhněte řešení.
- Proč jsou preventivní prohlídky v dospělosti obzvláště důležité? Jaké screeningové programy v ČR pro dospělé znáte? Kdy proběhla vaše poslední návštěva praktického lékaře?

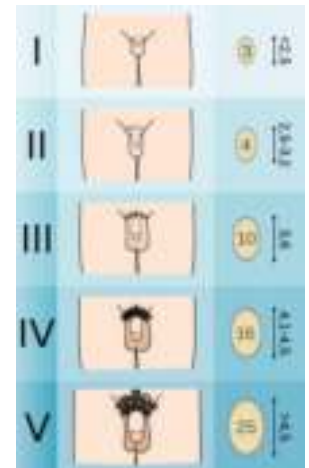
POSLECHOVÉ CVIČENÍ

1. Poslechněte si nahrávku, doplňte chybějící slova

Tannerova stupnice

Tannerova stupnice je stupnice tělesného vývoje u dětí, **1.** _____ a dospělých. Tuto škálu používáme pro hodnocení sexuální zralosti a vývoje pohlavních znaků, jako je velikost prsou, genitálií a růst **2.** _____. Vzhledem k přirozené odchylce může část jedinců, v závislosti na době nástupu **3.** _____, procházet jednotlivými stádii různě rychle. Většinou rozvoj genitálu a ochlupení probíhá zhruba souběžně, rozdíl **4.** _____ bývá ale poměrně častý. Začátek puberty a puberta samotná je dána několika významnými mezníky: je to gonadarché (počátek funkční činnosti pohlavních žláz), adrenarché (dozrávání **5.** _____), pubarché (vývoj ochlupení pubického), u dívek navíc zahrnuje thelarché (vývoj prsů) a menarché (pohlavní zralost). Výsledné skóre se skládá ze tří parametrů: „M 1–5“, „G 1–5“ a „P 1–5“.

Stav vývoje prsů podle Tannera

M1 zcela bez rozvoje prsní žlázy

M2 žlázové těleso jen v rozsahu **6.** _____ (tzv. stadium poupěte)

M3 žlázové těleso přesahuje dvorec

M4 dvorec se vyklenuje nad niveau vlastního prsu, **7.** _____ se neeriguje

M5 hyperpigmentovaný dvorec je v niveau prsu ohraničen věnečkem Montgomeryho žlázek, bradavka je erektilní

Vývoj genitálu chlapců

- G1** dětský, bez známek **8.** _____
G2 zvětšení testikulárního objemu nad 4 ml
G3 růst penisu především do délky, další zvětšování **9.** _____ (cca 8 ml)
G4 růst penisu zvláště do šířky, utváření glans penis, **10.** _____ prostata, pigmentace
G5 genitál dospělého typu, testes 15–30 ml, penis 7,5–15,5 cm

Vývoj pubického ochlupení podle Tanner (dívky/chlapci)

- P1** bez ochlupení
P2 ojedinělé chlupy na **11.** _____ a na labiích/nad kořenem penisu a na **12.** _____
P3 chlupy v tenkém klínovitém trojúhelníku na hrmě/u kořene penisu, řídce přes symfýzu
P4 chlupy pokrývají prakticky celou hrmu bez laterálních úhlů stydkého trojúhelníku/celé **13.** _____
P5 chlupy pokrývají celou hrmu, u dívek kraniálně končí rovnou hranicí, pokrývají také velké **14.** _____ a překračují na horní část vnitřní plochy steh. U chlapců pokračuje ochlupení podél linea alba k pupku.

zdroj:

RNDr. Daniela Zemková, CSc., doc. MUDr. Marta Šnajderová, CSc., Pediatrie pro praxi 2009; 10(5): 289–293,
[online] <https://www.pediatriepropraxi.cz/pdfs/ped/2009/05/02.pdf>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Tannerova_stupnice

1. Podívejte se na video o české intonaci:

<https://youtu.be/JbaCwK8ioHI>

zdroj:

krokosschool.com

2. Poslouchejte a opakujte. Pomocí šipek zobrazte intonaci:

Babička měla syna a dvě dcery. Druhá dcera šla pak na její místo.

Božena Němcová. Babička

Ten není můj. Ale já nejsem zloděj! Nic jsem neukradl.

Já nechci navštívit divné lidi!

Ty nedáváš pozor! Ty mě vůbec neposloucháš!

Lewis Carrol. Alenka v říši divů

3. Poslechněte si a opakujte pohádku Jana Wericha. Zkuste dodržovat správnou intonaci:

Žil kdys kdes chlap. Dá se říct též muž či kmán, jak kdo chce. Já ho zvu chlap. Nu a on krad, ten chlap. Krad, co moh a kde moh. Zvlášť když měl hlad. Byl den jak květ, pták pěl, klas zrál, a nad vším jas. Jen hvozd se tměl, tam, kde spal chlap. Spal den a noc, neb pil jak Dán. Když jím třás chlad, vstal a chtěl jít dál, leč měl hlad. Jed by. A pil! Spíš pil, jen mít zač! Měl ret jak troud. Vždyť se dá jít na lup, i když je den. Tak šel.

Jde, až zří plot, a na něm čte:

Je tu zlý pes!

„Zlý pes; – a to se mám bát? To snad ne!“ a just tam šel krást.

Leč pes tam byl. A zlý! A jak! Jak ďas! Jen se chlap vkrad, už tu byl pes a vyl. Pán sic spal, leč pes vyl a řval čím dál tím víc, až pán vstal a vzal si zbraň.

„Vem si ho! Drž ho! Jen mu dej!“

Křik, sběh a ryk, chlap chce pryč, je tu však pes i pán, je to už kmet, a řve:

„Já ti dám u nás krást!“

A kmet se rve jak kdys, když byl mlád.

zdroj:

J. Werich „Usporná pohádka“, úryvek . Chlap, děd, vnuk, pes a hrob (Fimfárum), 11.08.2015, cesky-jazyk.cz
<https://www.cesky-jazyk.cz/citanka/jan-werich/chlap-ded-vnuk-pes-a-hrob-fimfarum.html#axzz7uH4bh2oZ>

DĚTSKÉ NEMOCI A INFEKCE

Dříve se moc nevědělo, jaké vyvolávající agens způsobuje určité exantémové dětské onemocnění. Nicméně lékaři byli schopni rozpoznávat jednotlivé choroby podle příznačných projevů, a tak vzniklo jejich číslování. Číselné pojmenování dvou nemocí – pátá a šestá dětská nemoc – jsou používány více než jejich odborné názvy. Naopak jiné „očíslované“ infekční nemoci jsou více známy pod svými pravými jmény. Víte, jaké choroby se skrývají pod těmito čísly?

(Přiřadte názvy chorob k jejich číselným ekvivalentům. Správnou odpověď se dozvíte z textu.)

první dětská nemoc	zarděnky
druhá dětská nemoc	exanthema subitum či infekční horečka
třetí dětská nemoc	infekční erytém
čtvrtá dětská nemoc	noha-ruka-ústa (angl. hand-foot-mouth disease)
pátá dětská nemoc	pseudospála (nepravá spála), dnes se již nepovažuje za samostatnou nemoc
šestá dětská nemoc	spála
sedmá dětská nemoc	spalničky

Tyto choroby postihují převážně batolata, děti předškolního a mladšího školního věku, ovšem mohou se jimi nakazit i adolescenti a dospělí, u kterých ale pozorujeme obvykle těžší průběh těchto onemocnění.

Pod názvem První dětská nemoc se skrývají spalničky. Je to akutní, vysoce nakažlivé infekční onemocnění, které se přenáší kapénkami. Vstupní bránou pro virus spalniček je sliznice nosohltanu a spojivek. Globálně patří spalničky mezi hlavní příčiny úmrtí v dětském věku, a to hlavně kvůli komplikacím – pneumonii a encefalitidě. Nejdříve se spalničky projevují nespecifickými prodromálními symptomy – rýmou, neproduktivním dráždivým kašlem, zánětem spojivek a febriliemi. V tomto období se objevují tzv. Koplikovy skvrny – typické drobné tečkované bělavé fleky na sliznici dutiny ústní. Asi dva až čtyři dny poté dochází k výsevu typického erytematózního makulopapulózního exantému ve formě malých skvrn za ušima, na zátylku, pak na obličeji, trupu a končetinách, které postupně tmavnou. Celou dobu je pacient schvácený, apatický, během výsevu vyrážky má vysokou horečku, která špatně reaguje na terapii. Proti této chorobě ale existuje očkování (v ČR patří mezi ty povinné), proto je výskyt v Evropě docela nízký. Spalničky navíc podléhají povinnému hlášení.

Druhou dětskou nemocí je spála způsobená pyogenním streptokokem. Je to jediné „očíslované“ exantémové onemocnění bakteriálního původu, a proto se dá léčit antibiotiky. Začátek nemoci je provázen silnou bolestí v krku, potížemi s polykáním, chrapotem, bolestí hlavy, slabostí, horečkou nebo zimnicí. Během fyzikálního vyšetření bychom objevili zduřelé a bolestivé uzliny, nateklé a povleklé mandle s čepy. Charakteristickým symptomem spály je i tzv. malinový jazyk. Takový příznačný vzhled jazyka je podmíněn vystoupením červených

papil po odlupování bílého povlaku. Typická sytě červená vyrážka na kůži se začne objevovat o den později v záhybech podpaží a třísel, rozšiřuje se po celém těle, zároveň pozorujeme vyblednutí kolem úst. Někdy exantém může být i bez zbarvení a projeví se jen jako na pohmat hrubá kůže. Kolem sedmého dne začíná loupání kůže. Mezi komplikace spály patří glomerulonefritida, poruchy nervové soustavy, revmatická horečka, dokonce peritonizální abscesy, proto je velice důležité zahájit léčbu antibiotiky včas, aby k nedošlo k těmto komplikacím. Spála, stejně jako spalničky, podléhá povinnému hlášení.

Zarděnky jsou dalším dětským exantémovým onemocněním. Do organismu vstupuje přes sliznici nosohltanu a způsobuje chorobu s obvykle mírným průběhem. V rámci pravidelného očkování se podává MMR vakcína, která obsahuje očkovací látku proti zarděnkám. Nemoc se projevuje makulopapulózní nesplývající vyrážkou na obličeji, která se odtud šíří na tělo, objevuje se převážně na trupu, zatímco na končetinách je méně výrazná. Příznačným symptomem pro zarděnky jsou Forscheimerovy skvrny – enantém až drobné petechie na sliznici patra. Dítě má obvykle zduřelé nuchální uzliny a subfebrilie. Při nákaze těhotné ženy ale způsobují zarděnky závažný syndrom vrozené rubeoly, charakterizovaný zejména těžkým postižením zraku, sluchu a vznikem vrozených srdečních vad.

Pátá dětská nemoc se jinak nazývá Infekční erytém. Nejvíce ohrožení nákazou lidským parvovirem B19 jsou školáci. Pátá nemoc začíná nespecifickými prodromy jako kašel, rýma, nauzea, cefalea, únava, bolest svalů a kloubů. První stadium onemocnění může ale probíhat asymptomaticky. Charakteristický pro infekční erytém je tzv. motýlovitý exantém – vyrážka na tvářích ve tvaru motýla. Vyrážka se dále šíří na trup, vnitřní stranu končetin a hýždě, může se objevit i na chodidlech a dlaních. Typické je to, že menší červenofialové makuly splývají do větších skvrn – říkáme tomu „splývající vyrážka“. Nejvíce infekční je dítě týden před vypuknutím prvních příznaků. Teprve po vyblednutí vyrážky nemocný přestává být nakažlivý.

Téměř každé dítě prodělá šestou dětskou nemoc. Onemocnění způsobené herpetickými viry HHV-6 a HHV-7 má několik odborných názvů: je to buď Třídenní horečka, Exanthema subitum nebo Roseola infantum. Ještě před výsevem vyrážky má dítě vysokou horečku (kolem 39–40 °C), která ale není doprovázena ani bolestí v krku, ani kašlem, ani rýmou. Exantém se objeví na hrudníku a břišku dítěte až po poklesu teploty. Vyrážka nesvědí a většinou ustupuje do 1–2 dnů. Vzhledem k tomu, že nejvyšší riziko nákazy je ve věku 6 měsíců až 3 let, závažnou komplikací horečky mohou být febrilní křeče. Z toho důvodu je nutné věnovat těmto dětem zvláštní pozornost, podávat léky na snižování teploty a zajišťovat adekvátní přísun tekutin.

Pod názvem sedmá dětská nemoc se skrývá tzv. syndrom noha-ruka-ústa (angl. hand-foot-mouth disease). V drtivé většině je to neškodné, nicméně vysoce nakažlivé onemocnění, které je způsobeno Coxsackie viry. Choroba může, ale nemusí začínat horečkou, malátností, bolestmi hlavy. Zároveň se v tomto období na sliznici dutiny ústní začínají tvořit puchýřky, později také vřídky. Následně se bolestivé puchýřky objeví na dlaních a ploskách nohou. Nakazit se dá kapénkami nebo kontaktem s obsahem puchýřků, slinami nebo stolicí nemocného. Starší děti obvykle mívají lehčí průběh tohoto onemocnění, zatímco horečky a schvácenost jsou běžnější u mladších pacientů. Málokdy dochází ke komplikacím – zápalu plic, meningitidě, myokarditidě.

Mezi nejčastější dětská exantémová onemocnění patří ještě další onemocnění, které ale není očíslováno. Jsou to plané neštovice způsobené virem varicella zoster (VZV). Nemoc se projevuje svědivým vezikulózním exantémem i enantémem. Kvůli tomu, že k výsevu vyrážky dochází ve vlnách, můžeme na těle současně pozorovat morfy různých stádií. Svědicí vyrážka se nejprve objevuje na trupu a pak se šíří na celé tělo včetně kůže. Vývoj morf se dá popsat následujícím schématem: červené makuly → papuly → vezikuly → pustuly → krusty. Při reaktivaci vyvolávajícího viru, který perzistuje na nervových gangliích, vzniká pásový opar.

1. Diskutujte:

- Proti jakým častým dětským onemocněním existuje očkování? Jaká očkování jsou povinná a jaká jsou dobrovolná?
- Jak se dá předcházet nákaze běžnými dětskými nemocemi? Navrhněte preventivní opatření.
- Proč se některé choroby musejí hlásit? Jaká onemocnění (nejen dětská) podléhají povinnému hlášení?

2. Vyplňte interaktivní cvičení a zopakujte si názvy a morfologii kožních eflorescencí:

Primární kožní eflorescence	Sekundární kožní eflorescence
https://wordwall.net/resource/54605822	https://wordwall.net/resource/54604904

3. Popište symptomy, které jsou znázorněné na obrázcích. Pro jaké nemoci jsou typické?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

zdroje obrázků:

1. <https://www.drmax.cz/clanky/spala-priznaky-a-lecba>
2. <https://www.wikiskripta.eu/>
3. www.profimedia.cz
4. <https://www.uzdravim.cz/pata-nemoc.html>
5. www.bambiklub.cz/clanky/14-miminka/1172-co-je-to-sesta-detska-nemoc-2
6. <https://www.zdravotnickydenik.cz/2018/05/dalsich-500-zdravotniku-praze-bude-ockovano-spalnickam/>
7. <https://www.nzip.cz/clanek/44-pasovy-opar>
8. <https://www.nzip.cz/clanek/809-angina>
9. <https://litfl.com/frederick-forchheimer/>

zdroje:

1. Carissa Stephens, R.N., CCRN, CPN, 10. 11. 2022, <https://www.healthline.com/health/scarlet-fever>, Healthline, Scarlet Fever
2. Mgr. Pavla Horáková, 29. 11. 2022, <https://www.lekarna.cz/clanek/sedm-detskych-nemoci/>, Lékárna.cz, Sedm dětských nemocí
3. Jiří Beneš, vydání. 2009, <https://www.wikiskripta.eu/w/Zard%C4%9Bnky>, WikiSkripta, Zarděnky.ta
4. Autor: gesundheit.gv.at, 30. 3. 2023, <https://www.nzip.cz/clanek/631-syndrom-ruka-noha-usta>, nzip.cz, Syndrom ruka, noha, ústa.
5. Autor: gesundheit.gv.at, 30. 3. 2023, <https://www.nzip.cz/clanek/632-streptokokove-infekce-u-det>, nzip.cz, Streptokokové infekce u dětí
6. 25. 3. 2023, <https://www.wikiskripta.eu/w/Spalni%C4%8Dky>, WikiSkripta, „Spalničky“
7. <https://www.cpzp.cz/clanek/4027-0-Vyrazka-je-castym-signalem-detskych-nemoci.html>

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

Mezi časté dětské nemoci patří také řada neexantémových onemocnění. Jsou to onemocnění projevující se zejména průjmem. Poslechněte si doporučení pro rodiče o tom, jak by měli zacházet s dítětem s takovým symptomem. Doplňte chybějící slova.

Doporučení u průjmového onemocnění batolat a větších dětí

Hlavní zásadou při každém průjmovém onemocnění je snížit zatížení trávicího ústrojí **1.** _____. Tato dieta musí zajistit dítěti dostatek tekutin, vyloučit potraviny **2.** _____, potraviny dráždivé. Stravu podáváme zprvu spíše kašovitou a častěji.

Nejen první den onemocnění nabízíme v dostatečném množství tekutiny – **3.** _____ slazený glukopurem, event. minerálku. Velice vhodný je iontový nápoj (Kulišek, Rehydron atd.), neboť obsahuje **4.** _____ minerálií. Dítě by mělo vypít 1,5–2 l tekutin denně. Při zvracení podáváme **5.** _____, častěji a v malých dávkách – po lžičkách.

Pokud se stav nelepší, je nutné vyšetření lékařem, který event. **6.** _____ dítěte na Kliniku dětských infekčních onemocnění. Je to v případě, že **7.** _____, přičemž příjem tekutin má dostatečný, ve stolici se objeví **8.** _____. Dítě opakovaně zvrací – netoleruje tekutiny.

Při zlepšení stavu podáváme mrkvovou polévku, **9.** _____, rohlík, suchary, z ovoce loupaná **10.** _____, banány. Ovoce je možné rozmixovat do **11.** _____ a osladit glukopurem. Rýžový odvar je možný popíjet i samotný.

Při **12.** _____ stavu podáváme tyto potraviny: dušené telecí, hovězí, kuřecí nebo králičí maso, z příloh rýži, **13.** _____ nebo těstoviny. Vhodná je také dušená mrkev, žemlovka nebo rýžový nákyp bez použití tuku, **14.** _____, broskvový kompot, z vařených jableček nebo meruněk.

Zachovat správný **15.** _____ – během dne jíst malé porce jídla, častěji.

Zcela **16.** _____ jsou zpočátku: mléko a mléčné výrobky, uzeniny, konzervy, tučné a sladké moučníky, luštěniny, **17.** _____, kromě banánů a jablek ostatní druhy ovoce, sodovky, mošty, džusy, čokoláda.

POZOR!

Je nutné **18.** _____, že průjmové onemocnění může být vyvoláno choroboplodnými zárodky a může proto být nakažlivé. Dítě má být proto **19.** _____ a jeho styk s ostatními členy rodiny má být omezen. Má mít svoje vlastní nádobí, svůj ručník a nočník. Nezapomínáme na **20.** _____ a větrání.

Léky podáváme jen na doporučení lékaře nebo lékárníka!

FAKULTNÍ NEMOCNICE BRNO
PRACOVIŠTĚ DĚTSKÉ MEDICÍNY

Černopolní 9, 613 00 Brno
tel: 532 231 111

Korespondenční adresa:
Jihlavská 20, 625 00 Brno

zdroj:

<https://www.fnbrno.cz/areal-bohunice/ustav-patologie/dn-pracoviste-detske-mediciny/t5931>

Pluralia Tantum

1. Podívejte se na slova. Která z nich se podle vás vždy používají v množném čísle?

nůžky, plíce, záněty, neštovice, záda, spalničky,
průjmy, příušnice, prsa, játra, uši, oči, váhy,
zarděnky

Pluralia tantum

Mužský rod	nervy, schody, základy, hranolky, šaty, tepláky, šachy, peníze
Ženský rod	spalničky, váhy, sáňky, nůžky, trenýrky, montérky, hory, plíce, brýle, Vánoce, Velikonoce, Dušičky, jesle, ústa, neštovice, hranice, desky, karty, noviny, hodiny, vnitřnosti, zarděnky, narozeniny
Střední rod	ústa, záda, prsa, játra, vrata, kamna, povidla, mluvidla, nosítka

Pozor!

Pluralia tantum a pomnožná substantiva se často používají se souborovými číslovkami: jedny, dvoje, troje, čtyry, patery, šestery, sedmery, osmery, devatery, desatery..., kolikery, několikery

dvě tabletky antibiotik. = dvě pilulky
dvoje antibiotika = dvě balení

Například: Potřebuju dobrat ještě dvoje antibiotika.

Nominativ	dvoje	troje	čtyry (nůžky)/čtvera
Genitiv	dvojích	trojích	čtyřech
Dativ	dvojím	trojím	čtyřím
Akuzativ	dvoje	troje	čtyry/čtvera
Lokál	o dvojích	trojích	čtyřech
Instrumentál	dvojími	trojími	čtyřemi

2. Napište správně číslovky.

Například: (2) děti – dvoje děti/(5) nemoc – pátá nemoc

- a) (3) nůžky –
  - b) (2) oči –
  - c) (6) nemoc –
  - d) (4) záněty –
  - e) (8) dveře –
  - f) (2) antibiotika –
-

3. Doplňte ve správném tvaru.

Například: *V ordinaci se neobejdeme minimálně bez (2, nůžky). – V ordinaci se neobejdeme minimálně bez dvojích nůžek.*

- a) Musíme si zakoupit _____ (3, nosítka) a _____ (2, kleště).
  - b) Každá maminka se obává _____ (spalničky), což je sice závažné onemocnění, ale je dobře zvládnutelné v dětském věku.
  - c) Se _____ (zarděnky) si poradí pan doktor na dětském oddělení v nemocnici ve _____ (Vršovice).
  - d) Jaký je typický klinický obraz _____ (příušnice)?
  - e) Při _____ (neštovice) si můžeme všimnout horečky, zažívacích potíží, zduřelých mízních uzlin.
  - f) K nejčastějším příznakům _____ (spalničky) patří horečka, rýma, kašel, vyrážka.
-

4. Poslechněte si. Přeložte z ruštiny do češtiny.

a)

b)

c)

d)

e)

f)

g)

h)

i)

---

1. Pracujte v párech.

Jedna osoba bude hrát roli pacienta (dítěte) nebo rodiče malého pacienta (záleží na studentovi, co preferuje), druhá bude v roli lékaře. Pacient/rodič si vymyslí diagnózu (infekční dětské onemocnění), ale neprozrazuje ji. Úkolem „lékaře“ je zjistit, co je pacientovi a navrhnout terapeutický postup daného onemocnění.

---

2. Hra „tabu“

První student si vylosuje slovo z interaktivního souboru (odkaz níže) a popíše ho bez toho, aby dané slovo, nebo slova příbuzná tomuto slovu vyslovil nahlas. Zbytek skupiny má za úkol uhádnout, o jaké slovo se jedná. Štafetu přebírá první student, který slovíčko uhádne. Snažte se, aby se hry zúčastnil každý student aspoň jednou.

HRA „TABU“

VÝSLOVNOST

---

1. Udělejte artikulační rozcvičku:

*Ach, zemi krásnou, zemi milovanou,
kolébku mou i hrob můj, matku mou,
vlast jedinou i v dědictví mi danou,
šírou tu zemi, zemi jedinou.
K.H.Mácha*

---

2. Podívejte se na video o výslovnosti diftongů

<https://youtu.be/u9iVR-gRwE8>

3. Poslouchejte a opakujte:

-AU	-OU	-EU
auto pauza kauce sauna Austrálie	velkou pouze hloupou moucha Beroun	euro neurolog feudalismus

4. Přečtěte slova a podtrhněte ta, kde diftong není:

Automatický, naučit se, pouhý, náušnice, neudělal, euforický, používat, louka, koupit, starousedlík, přeúvěrování, spousta

---

5. Poslouchejte a vyslovujte:

Od poklopu ku poklopu Kyklop koulí kouli.

Kolouch, kohout s mouchou mnohou s hloupou chloubou houpou nohou.
Plovou dlouhou strouhou ouzkou, chroupou oukrop s pouhou houskou.

PORUCHY CHOVÁNÍ V DĚTSTVÍ

Hranice vhodného a nevhodného chování určuje společnost. Dítě by to mělo pochytit během svého vývoje a naučit se ve společnosti fungovat. Někteří jedinci se to ale nejsou schopni naučit a trvale dané normy porušují. Takové poruchy mohou mít dlouhodobé dopady nejen na dítě, ale také na rodinu a společnost celkově. Ojedinelé projevy problémového chování jako vzdorovité chování, záškoláctví či občasné rvačky se ale nepovažují za diagnosticky významné. Teprve při trvalém a hrubém překračování stanovených hranic lze o problému uvažovat jako o psychiatrické diagnostické jednotce. Tyto poruchy se nejčastěji objevují v předškolním věku a v lehčích případech odeznívají během dospívání, v těch těžších mohou vyústit v poruchy osobnosti v dospělosti. V takových případech je nutný komplexní přístup, na němž se kromě medicíny podílejí další disciplíny jako psychologie, pedagogika, sociologie, sociální služby aj.

Etiologie poruch chování je komplexní, není však jednoznačně známá a zahrnuje celou řadu faktorů. Každý jednotlivý případ proto vyžaduje individuální přístup. Podílejí se na tom vlivy sociokulturní, psychologické a biologické. Velkou roli hrají okolnosti, ve kterých je dítě vychováno, rodinné zázemí, vliv vrstevníků a styl výchovy v rodině. Rizikovými faktory jsou konflikty mezi rodiči a nepřátelský vztah rodiče k dítěti, nedostatečná péče, užívání návykových látek rodiči. Ze strany dítěte jsou to hyperaktivita, kognitivní deficity a jazyková bariéra, přispívá k tomu také hormonální dysregulace. Navíc některé studie ukazují, že určitý vliv na vývoj poruch chování má i genetika. Naopak protektivními faktory stran vývoje poruch chování jsou dobrý vztah s rodiči, docházka do školy, která podporuje pocit pospolitosti a posiluje jednotlivce, a dále společnost vrstevníků s prosociálními zájmy. Menší riziko vývoje do poruch chování mají rovněž adolescenti, kteří jsou inteligentní, sociálně zapojení a kteří mají mimoškolní zájmy.

Typickými projevy poruch chování jsou agresivita, porušování společenských norem, porušování školní kázně, problémy se zvládnutím vzteku, zvýšená nervozita, neschopnost se soustředit, tyranizování, zastrašování či ponižování slabších (šikana), krutost k jiným lidem nebo ke zvířatům, závažná destrukce majetku, zakládání ohňů, krádeže, opakované lhaní, záškoláctví, útoky z domova, mimořádně časté a intenzivní výbuchy zlosti, vzdorovité provokativní chování a trvalá neposlušnost.

Léčba poruch chování v dětství se liší v závislosti na věku dítěte, typu a tíže poruchy. Obecně zahrnuje psychoterapii a změnu životosprávy. Zdá se, že psychofarmaka ze skupiny antipsychotik mohou hrát pozitivní roli v léčbě určitých poruch chování, důkazy o jejich účinnosti a bezpečnosti v této populaci však nejsou dostatečné. Podle amerických doporučení je vhodnější začínat se stabilizátory nálady (valproát, lithium), a teprve při jejich neúčinnosti přistoupit k antipsychotikům. Indikaci těchto léčiv je potřeba pečlivě zvážit, jelikož děti a dospívající bývají zvýšeně citliví na jejich nežádoucí účinky. Pro pacienty s poruchami chování také není oficiálně schválen žádný lék.

Základními léčebnými metodami zůstávají metody nefarmakologické. Zásadní je zapojování do terapeutického procesu také rodičů, učitelů, vychovatelů a sociální služby. Nejprospěšnější je kombinace rodičovského tréninku a individuální psychoterapie dítěte. V rámci takového postupu se rodiče učí zvládat chování svého dítěte, které se zase učí ovládat svoje emoce a vztek. Dobrý účinek má také rodinná terapie ke zlepšení komunikace a nácvik sociálních dovedností u dítěte. Někdy je vhodná změna prostředí a školy, aby byl pacient oddělen od problémových vrstevníků. U dětí ve věku 10 až 18 let je terapie více individualizována, se zřetelem na konkrétní problémové oblasti jejich života. Jinak je strategie léčby podobná.

zdroj:

THEINER, Pavel. Poruchy chování u dětí a dospívajících. Psychiatrie pro praxi [online]. 2007, roč., vol. 2, s. 85–87, <https://www.solen.cz/pdfs/psy/2007/02/09.pdf>

1. Diskutujte:

- Jak se dá předcházet poruchám chování?
  - Jaký dopad mohou mít nekorigované poruchy chování v dospělosti?
  - Co je podle vás nejvýznamnějším etiologickým faktorem vývoje poruch chování v dětství?
-

2. MKN 10 (mezinárodní klasifikace nemocí) poruchy chování rozděluje na:

- porucha opozičního vzdoru
- porucha chování ve vztahu k rodině
- nesocializovaná porucha chování
- socializovaná porucha chování

1. _____ Zde se projevují všechny příznaky poruch chování, včetně těch nejzávažnějších. Navíc je tato porucha spojena se špatným zapojením dotyčného jedince mezi své vrstevníky (špatná socializace). Dotyčný nemívá ve své věkové skupině bližší kamarády, bývá neoblíben, je odmítán. Vztahy s dospělými obvykle postrádají důvěrnost.
2. _____ Projevují se všechny příznaky poruch chování, nicméně je pacient schopen navazovat trvalé přátelství s vrstevníky. Samotné přestupky pak může páchat spolu s ostatními (v partě) nebo být členem neproblémové skupiny vrstevníků a přestupky páchat sám. Porucha obvykle odeznívá v pozdní adolescenci a mladé dospělosti.
3. _____ Porucha se vyskytuje v mladším školním věku, je charakteristická výrazným podrážděním, vzdorovitým, neposlušným a provokativním chováním, což vede k častým konfliktům. Dále je přítomna podrážděnost – tyto děti se snadno rozzlobí. Ze svých chyb často obviňují ostatní. Typické jsou rovněž vzpurnost vůči dospělým, nedodržování pravidel. Zároveň se ale nevyskytují vážnější antisociální a agresivní činy. Nejvýrazněji se porucha obvykle projevuje ve vztahu k blízkým dospělým lidem a známým vrstevníkům.
4. _____ U této poruchy jsou splněna všechna kritéria poruch chování, včetně porušování práv jiných, destrukce majetku, násilí atd. Tím se liší od poruchy opozičního vzdoru, u které tyto projevy nepozorujeme. Na rozdíl od následujících poruch jsou příznaky víceméně omezeny na domácí prostředí a jsou zaměřené vůči členům rodiny. Mimo rodinu se výraznější problémy neprojevují.

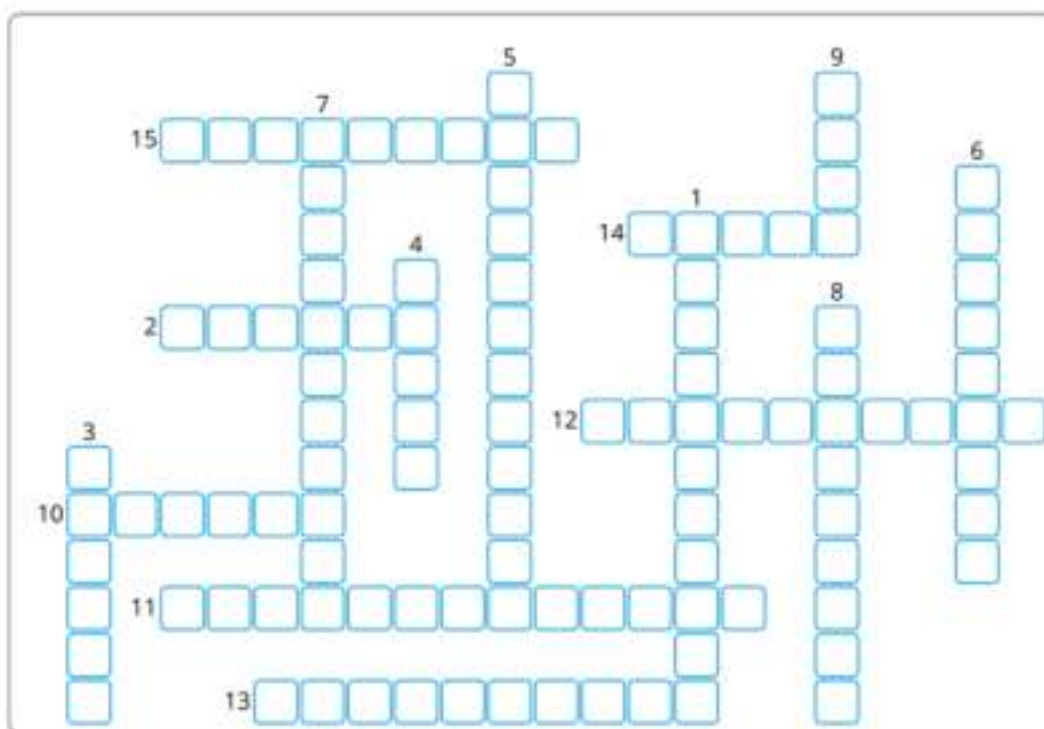
zdroj:

THEINER, Pavel. Poruchy chování u dětí a dospívajících. Psychiatrie pro praxi [online]. 2007, roč., vol. 2, s. 85–87, <https://www.solen.cz/pdfs/psy/2007/02/09.pdf>)

3. Popište, co vidíte na obrázku. Vyberte si dva obrázky a vymyslete příběh.

4. Rozluštěte křížovku na téma „projevy poruch chování u dětí.“ Pozor! Tato slova se již v této kapitole objevila.

Horizontální

2. týrání či zlomyslné obtěžování (6)
10. též šarvátka; potyčka; bitka; (6)
11. abnormálně až patologicky zvýšená aktivita v chování (13)
12. člověk ve věku 15 až 20 rokem (10)
13. chování, které snižuje lidskou důstojnost (10)
14. silná afektivní reakce na překážku, též "hněv" (5)
15. společensky škodlivý protiprávní čin (9)

Vertikální

1. úmyslné zameškávání školního vyučování (11)
3. neoprávněné přisvojení si cizí věci (6)
4. vědomé dodržování školního řádu (5)
5. dětský neklid, kvůli kterému dítě získává nálepku „zlobivého dítě“ (12)
6. vzdor nebo odpor vůči nadřazené autoritě (9)
7. proces začleňování člověka do společnosti (11)
8. osoba zhruba stejného věku (9)
9. opuštění domova dítětem (4)

Odkaz na tutéž křížovku v interaktivní podobě: <https://wordwall.net/cs/resource/54921010>

Časování sloves

K nepravidelným slovesům patří podskupiny e – sloves, např. *tisknout, minout, lézt, kvést, brát, sypat, šít, řezat...*

Já	-u (tisknu, řežu)	My	-eme (tiskneme, řežeme)
Ty	-eš (tiskneš, řežeš)	Vy	-ete (tisknete, řežete)
On, ona, to	-e (tiskneš, řežeš)	Oni	-ou (tisknou, řežou)

1. Vytvořte správné tvary sloves.

ŘVÁT (2. os., j. č., přít. čas, způsob oznam.)	
PLAKAT (3. os., mn. č., přít. čas, způsob oznam.)	
SKÁKAT (2. os., mn. č., způsob rozkaz.)	
POMOCT (1. os., j. č., bud. č., způsob oznam.)	
VYDECHNOUT (2. os., j. č., způsob rozkaz.)	
PÍCHNOUT (2. os., mn. č., přít. čas., způsob oznam.)	

2. Vyčasujte následující slovesa, pak s nimi vytvořte věty:

bát se, bít, hnát se, kousat, lhát, obejmout, plakat, prospět, přijmout, růst, řvát, smát se, spát, stát, vést

3. Doplňte slovesa ve správném tvaru do vět.

- Až si _____ (vzpomenout), jak ses choval, tak mi to řekni
- Rodiče si často myslí, že _____ (selhat), když jde o psychicky správnou výchovu dítěte.
- Jeden chlapec _____ (kopat) druhého tak, že se ten druhý _____ (rozplakat).
- Můj syn často _____ (napadat) jiné děti ve školce.
- Alenina dcera pořád _____ (plakat) a _____ (odmítnout) dělat, co jí maminka říká.
- Pokud se u dítěte _____ (vyskytnout) symptomy ADHD, obraťte se na pedagogického poradce nebo psychoterapeuta.

4. Poslechněte si text a opravte chyby.

Odborné publikace poukazují na to, že o poruchu chování se jedná pouze v případech, kdy se vyskytnou většina ze základních projevů a to minimálně po dobu 6 měsíců.

Co bychom mohli teda doporučovat rodičům?

Snažte se minimálně o 10 minut společné aktivity denně a to i v případě, když vás dítě odmítne. Pomozte a chvalte dítě za konkrétní projevy správného chování.

Zkuste poskytnout dítěti pevnou, klidnou a důslednou zpětnou vazbu na jeho nežádoucí chování.

Nechte dítě o samotě, pošlete ho do samostatné „nudné“ místnosti nebo místa na více než jednu minutu (přidejte jednu minutu s každým rokem věku, maximálně 10 min).

Pokud dítě se chová agresivně, vyhněte se hádkám a dodatečnému poučování.

KOMUNIKACE

---

1. Představte si, že učíte na střední škole. Co řeknete žákům, kteří

- pravidelně kašlou na výuku
  - šikanují jiné děti ve třídě
  - ničí předměty ve škole
  - trápí zvířata
  - lžou
-

2. Pracujte ve dvou skupinách.

Skupina A: popište vliv společnosti na vývoj dítěte

Skupina B: popište vliv a roli rodiny ve výchově dítěte

Zaměřte se to, jak může přispět k výchově dítěte společnost/rodina? A naopak, jaký mohou mít negativní dopad na formování dítěte a za jakých okolností? O svém názoru pak diskutujte s druhou skupinou.

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

1. Poslechněte si text, doplňte chybějící slova/výrazy.

Základní doporučení pro rodiče a pedagogy:

- Snažte se minimálně o 10 minut společné hry nebo aktivity denně, a to i přes možnou (oboustrannou) **1.**_____.
- Podporujte a chvalte dítě za konkrétní projevy **2.**_____. Jestli je to možné, sledujte výskyt žádoucího chování spolu s dítětem pomocí grafu. Dohodněte se na **3.**_____, kterou dostane při dosažení určité úrovně. Měňte cíle a odměny v intervalu 2–6 týdnů.
- **4.**_____ jasná domácí/školní pravidla. Dávejte jasné a stručné **5.**_____ vedoucí k žádoucímu chování místo zákazu nežádoucího (např.: „Prosím, jdi pomalu.“ namísto „Nelížej.“).
- Poskytujte dítěti pevnou, klidnou a důslednou **6.**_____ na jeho nežádoucí chování. Mnoho nežádoucích vzorců chování vymizí, jestliže ho ignorujeme. Ale jestliže tuto techniku zkusíme **7.**_____, může naopak jeho výskyt narůst!
- Rozptýlit dítě od nežádoucího chování je mnohem efektivnější než verbální **8.**_____.
- Jestliže ignorování ani rozptýlení nefunguje, využijte techniku „přestávky“. Nechte dítě **9.**_____, pošlete ho do samostatné „nudné“ místnosti nebo místa na více než jednu minutu (maximálně však 10 min).
- V každém případě **10.**_____ hádkám a dodatečnému poučování a vysvětlování. Toto vede pouze k dodatečné pozornosti k nežádoucímu chování.
- Zorganizujte čas dítěte tak, abyste **11.**_____ obtížím. (Například zajištění stálého dohledu nad dítětem, zajištění dostatečného množství aktivit na delších cestách apod.)
- **12.**_____ na trávení volného času. Kontrolujte pravdivost tvrzení dítěte o trávení volného času (např. zavolejte rodičům kamarádů, se kterými se má sejit).
- Pokuste se o koordinaci výchovného **13.**_____ v rodině, ve škole a dalších institucích, které dítě navštěvuje.

zdroj:

PTÁČEK, Radek. Poruchy chování v dětském věku. <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378735909.pdf>

1. Udělejte artikulační rozcvičku.

Medvěde, medvěde, polévka ti nejede. Medvěde, medvěde, kdyby to byl med, to bys snědl hned.

Pěkné poupě tobě dám, pěkné květy tady mám. Evě věnuju jich pět, podám ti je třeba hned.

*Kolik hlásek slyšíte při výslovnosti slabik BĚ, PĚ, VĚ, MĚ?

Zakladní pravidlo:

BĚ – slyšíme 3 zvuky B-J-E, ale píšeme dvě písmena B-Ě, Ě se v této slabice vyslovuje jako – **je**

PĚ – slyšíme 3 zvuky P-J-E, ale píšeme dvě písmena P-Ě, Ě se v této slabice vyslovuje jako – **je**

VĚ – slyšíme 3 zvuky V-J-E, ale píšeme dvě písmena V-Ě, Ě se v této slabice vyslovuje jako – **je**

MĚ – slyšíme 3 hlásky M-Ň-E, ale píšeme dvě písmena M-Ě, Ě se v této slabice vyslovuje jako – **ňe**

3. Poslechněte si a doplňte -ě nebo -je

- Historie lidstva je vlastně historií ob_vů.
- Na zítra si nic nedomlouvej, pozvala jsem na ob_d několik kolegů z práce.
- Několikrát jsem musel ob_t dům.
- Nedělej z toho v_du!
- To byl b_žecký závod.

4. Poslechněte si věty, pak přečtěte nahlas

Bětka dostala ve škole pětku. To je venku pěkně! Budeš mi chybět. Pěnkava je pěkný pták. Pivo někdy vypění. Ve vaně mám pěnu. V tubě je pasta. Běžec běží. Půjdeme pěšky. Na stropě visí lustr. Napiš tu větu správně. Větrník fouká. Na mapě jsou různé země. Na stromě se ulomila větev. Medvěd bručí. Na nebi září hvězdy. Medvěd žije v tlupě. Medvědi nevědí, kdo to sedí na větvi. Květa má květinu. Ve vězení sedí vězni. Hvězdy svítí v noci. Věnuji ti květinu. Zpěvák má velký úspěch. Koně mají krásný výběh. Princezna sedí ve věži. Větrník lehce vane. Květa je pěkná děvče. Bětka uklízí věci do skříně. Nemám v kávě cukr. Objednám si pět kopečků zmrzliny. Rád chodím pěšky. V zimě jezdíme na běžky. Běžím rychle za Bětkou. Bílý motýlek se jmenuje bělásek. Paní kuchařka uvařila k obědu kvěťákovou polévku. Na světě je krásně.

zdroj:

www.logopedonline.cz

ZOBRAZOVACÍ METODY

Zobrazovací metody jsou vyšetřovací metody, které lékařům umožňují zobrazit celé orgány nebo jen jejich části v lidském těle, aniž by musel pacient podstoupit tzv. diagnostickou operaci (tzn. chirurgický zákrok za účelem zhodnocení stavu orgánu či jeho části). V současnosti existuje velké množství různých zobrazovacích metod. Každá z nich slouží k zobrazení různých struktur, tkání a orgánů a má svoje výhody a nevýhody. Například magnetická rezonance je vhodná pro zobrazení tkání s vysokým obsahem vody, tudíž měkkých tkání (protože je založena na detekci vodíkových atomů), naopak kosti, které obsahují výrazně méně vody než ostatní tkáně, se při MRI zobrazují jen málo.

Některé metody, navíc pracují s ionizujícím zářením, které se významně podílí na diagnostice chorob v různých medicínských oborech, ale zároveň jsou také nebezpečné pro zdraví. Dávka ozáření je většinou nízká, nicméně vzhledem k radiační zátěži pacienta by měla být indikace podobných vyšetření vždy pečlivě zvážena. Je to třeba prosté rentgenové snímkování (skiografie), skioskopie, angiografie, CT (výpočetní tomografie).

V rámci vyšetření zobrazovacími metodami se dají použít také kontrastní látky (KL). Ty zvyšují rozdílnou absorpci RTG záření v různých tkáních, a tím zlepšují kvalitu obrazu. Kontrastní látky mohou být pozitivní (zvyšují absorpci záření) a negativní (naopak absorpci snižují). Příkladem pozitivního kontrastu jsou široce používané látky s obsahem jódu. Je ale nutné mít na zřeteli, že i jód samotný může mít nežádoucí účinky – je imunogenní a nefrotoxický, nebezpečný je rovněž stran vývoje otoku mozku při poruše hematoencefalické bariéry.

Příkladem negativního kontrastu může sloužit vzduch jako součást dvojího kontrastu při vyšetření GIT. Negativní kontrast se používá i mimo rentgenologické metody – například mikrobubliny vzduchu v ultrasonografii a Gadolinium v magnetické rezonanci.

Zvláštní kapitolou jsou metody nukleární medicíny s použitím radiofarmak. Radiofarmaka jsou otevřené radioaktivní zářiče, které se vpravují do těla a následně se sleduje místo jejich kumulace. Pro přípravu radiofarmak se používají radioaktivní formy různých prvků – může to být technecium, thallium, krypton aj. Funguje to pak na tom principu, že určitá radiofarmaka se více, či naopak méně hromadí v místech některých chorobných procesů. Mezi takové metody patří například statická či dynamická scintigrafie, metody emisní tomografie – PET (pozitronová emisní tomografie, angl. positron emission tomography) a SPECT (jednofotonová emisní tomografie, angl. Single-Photon Computed Emission Tomography), které patří k základním metodám onkologické diagnostiky. Jejich velkou předností je možnost provedení celotělového vyšetření, je možné také odhalit patologická ložiska i v předem neznámé lokalizaci.

Nelze podcenit také diagnostický význam ultrazvukového vyšetření – patří k velice přínosným, neinvazivním, lehce aplikovatelným a zároveň neškodným vyšetřením. Používá se k vyšetřování srdce a cév, orgánů malé pánve, kloubů, mízních uzlin, štítné žlázy, prsou, a dokonce i mozku přes fontanelu u malých dětí. Široké uplatnění má ultrazvukové vyšetření srdce (ECHO), pomocí Dopplerova jevu také provádíme dynamické vyšetření kardiovaskulárního systému.

Zobrazovací metody hrají velkou roli v moderní medicíně, jelikož dovolují lékařům odhalit příčinu nemoci anebo se výrazně podílí na diagnostice patologií bez použití invazivních metod. Například pomocí endosonografie dokážeme odhalit přesnou polohu a hloubku invaze nádoru do stěny jícnu. Navíc spojením snímků pořízených různými metodami je možné současně zobrazit jak strukturu, tak i funkci orgánu. Tradičně se snímky porovnávaly vizuálně. Rozvoj moderních technologií je ale umožňuje fúzovat pomocí počítačových programů, upravovat jejich vzájemnou polohu a barevný odstín a vytvářet tak hybridní zobrazení objektů, které nejlépe vypovídá o poloze a funkci objektů současně. Nejčastěji se dnes kombinují zobrazení pořízené prostřednictvím emisní tomografie a rentgenové výpočetní tomografie (PET/CT a SPECT/CT). Ve vývoji jsou hybridní přístroje kombinující PET s tomografií magnetickou rezonancí (PET/MR) a jiné.

V současné době mají zobrazovací metody také velký dopad na rozsah operací – pomocí vyšetření ICG kamerou jsme schopni v určitých případech minimalizovat devastující následky operací. Například v rámci léčby karcinomu prsu místo mastektomie s axilární lymfadenektomií díky následnému vyšetření sentinelové uzliny (SLNB – sentinel lymph node biopsy) můžeme provést pouze kvadrantektomii s následnou plastikou defektu. Odstranění celého prsu spolu s regionálními mízními uzlinami má často za následek lymfedém horní končetiny, což významně snižuje kvalitu života pacientek. Navíc pomocí zobrazovacích metod jsme schopni zachytit vývoj onkologického onemocnění v počínajícím stádiu a včasnou léčbou se vyhnout nutnosti radikálního operačního řešení. Příkladem může sloužit screeningová mamografie (MG) u žen nad 45 let.

Zobrazovací metody jsou nedílnou součástí moderní medicíny a významně zlepšují kvalitu poskytované péče.

---

1. Odpovězte na otázky.

- Vyjmenujte diagnostické metody, které byly zmíněny v textu.
- Co je kontrast? Jaké může být povahy a k čemu se používá?
- Jaké výhody a nevýhody mají jednotlivé zobrazovací metody? Uveďte příklady.
- Co je diferenciální diagnostika a k čemu slouží? Uveďte příklad použití zobrazovací metody v diferenciálně diagnostickém postupu.
- Které obory při své práci využívají diagnostické metody? Jaké metody to jsou?
- Jaké mohou být následky falešně pozitivních / falešně negativních výsledků vyšetření?

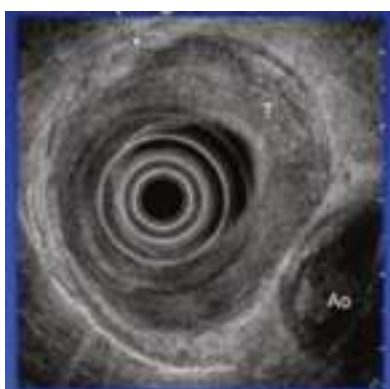
2. Jakou metodu vidíte na obrázku? Jaká patologie je znázorněna? Přiřadte k obrázkům název metody a nález z nabídky.

Metody: Endosonografie, IVU (intravenózní vylučovací urografie), SKG (selektivní koronarografie), PET/CT, MR (magnetická rezonance), ECHO (statický záběr), CT (výpočetní tomografie), DSA (digitální subtrakční angiografie), RTG (rentgen), FGS (fibrogastroskopie), MR-angiografie, Scintigrafie, Sonografie / ultrazvuk (SONO / UZ)

Nálezy (zjednodušeně): peptický vřed žaludku, nodózní struma štítné žlázy, obstrukce cévy, cholecystolithiáza, postižení lymfatických uzlin (u nemocného s difúzním B-velkobuněčným lymfomem), edém mozku, zlomenina vřetenní kosti, mitrální regurgitace, karcinom jícnu, obstrukce močového, uzávěr RIA (ramus interventricularis anterior), aneurysma mozkové cévy, výhřez meziobratlové ploténky

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

11. _____

12. _____

13. _____

Lokál plurálu

1. Poslechněte si text a vypište podstatná jména v lokálu plurálu, která uslyšíte.

a)

---

b)

---

c)

---

d)

---

e)

---

f)

---

g)

1.1 Poslechněte si text ještě jednou a odpovězte na otázky:

- a) Kdy byl RTG objeven?
- b) Kdo je MUDr. Rudolf Jedlička?
- c) V jakém množství tzv. paprsky X můžou lidskému zdraví škodit?

Pozor!

děti – o dětech, lidé – o lidech, přátele – o přátelích

Alternace: slova mužského rodu, končící na -h, -k, -ch, -g mají koncovku -ích: Čech – o Češích, úředník – o úřednících, kardiolog – o kardiolozích

Slova středního rodu, končící na -ko, -cho, -go, -ho mají koncovku -ách: jablko – o jablkách

Příklady:

Při lékařských ozářeních se uplatňuje několik principů radiační ochrany.

Po endoskopických vyšetřeních by měl být pacient v klidu.

Na zahraničních konferencích se teď hodně mluví o tomografii.

---

2. Níže uvedené výrazy dejte do lokálu plurálu s vhodnou prepozicí. Pak s uvedenými slovy vymyslete příklady.

Například: *endoskopie – při/po endoskopiích.*

lidské tělo, magnetická rezonance, princip, příprava, formulář, některý případ, různá onemocnění, trubice

---

3. Doplňte vhodná slova do vět. Používejte lokál plurálu a vhodné prepozice.

kapsy diagnostiky informační systém symptomy mnoho případů záda

- Odložte, prosím, všechny kovové předměty, které máte _____.
- Vyšetření se provádí vleže _____.
- _____ močového měchýře se provádí cystoskopie.
- Definitivní nález by měl být přístupný v našich _____, podívej se tam
- Nebojte se, _____ případech je gastrokopie málo zatěžující.
- _____ těch _____ jsem byl úplně vytížený.

- po/v kapsách
- na zádech
- při symptomech
- informačních systémech
- ve mnoha případech
- Po těch diagnostikách

4. Pracujte ve dvojicích. Tvořte otázky a odpovídejte:

Například: *co – dít se – operační sál. Co se děje na operačních sálech?*

- a) *v – jaký případ – provádět se – magnetická rezonance*
- b) *kde – v – nemocnice – obrazová dokumentace – uchovávat se*
- c) *jaká – chirurgická technika – s – použití – laparoskopie – provádět se – v – poslední léta*
- d) *jaká – diagnostická metoda – používat se – při – poranění – a – náhlá bolest břicha*

KOMUNIKACE

---

1. Hra „tabu“.

První student popíše libovolnou zobrazovací metodu, aniž by řekl/a její název anebo příbuzná slova jejímu názvu nahlas. Zbytek skupiny má uhodnout o jakou metodu se jedná. Štafetu přebírá první student, který slovíčko uhádne. Snažte se, aby se toho zúčastnil každý student aspoň jednou.

---

2. Vraťte se ke cvičení č. 2 části „čtení“.

Popište klinický obraz uvedených patologií. Zkuste vyjmenovat rizikové faktory a etiologii těchto onemocnění / stavů. Navrhněte další diagnostický / terapeutický postup. Diskutujte se skupinou.

---

3. Diskutujte se skupinou

Jaký je Váš názor na vývoj zobrazovacích metod? Jaký význam mají zkušenosti personálu v kontextu zobrazovacích metod? Myslíte si, že by mohly počítače v budoucnu úplně nahradit personál v rámci vyšetření pacientů? Svůj názor zdůvodněte.

1. Poslechněte si text, doplňte chybějící slova.

INTERVENČNÍ RADIOLOGIE

Intervenční radiologie je metoda, která nám umožňuje nahradit či usnadnit chirurgický výkon **1.** _____ zobrazovací techniky. Vzhledem k tomu, že se jedná o více či méně **2.** _____ zákroky, musíme vždy zvážit, zda riziko není pro pacienta větší než přínos. Tyto intervenční radiologické metody můžeme dělit na vaskulární a nevaskulární a onkologické. Vaskulární **3.** _____ jsou takové léčebné miniinvazivní postupy, které se provádějí na **4.** _____ cévním systému (buď žilním nebo tepenném) včetně extrakraniální a intrakraniální cerebrální cirkulace. Nevaskulární výkony se provádějí mimo **5.** _____. Onkologické intervence zahrnují intervenční metody u onkologických pacientů. Zahrnují v sobě výkony a metody prováděné cestou vaskulární i nevaskulární.

Obecně jsou intervence nejčastěji **6.** _____. Mohou být prováděny v součinnosti s jiným – chirurgickým oborem jako výkony kombinované nebo **7.** _____. Některé výkony jsou prováděny pouze jako paliativní.

Vaskulární intervenční metody v sobě zahrnují například tyto skupiny výkonů:

- Rekanalizačně rekonstrukční (PTA – **8.** _____ angioplastika, implantace stentu a stent-graftů, trombolýza, TIPS – transjugulární intrahepatický portosystémový shunt aj.)
- **9.** _____ (kurativní, předoperační, paliativní aj.)
- Neurointervence na cévním řečišti (tyto výkony v sobě zahrnují všechny typy výkonů rekanalizačních, rekonstrukčních a embolizačních na extrakraniálním i intrakraniálním cévním řečišti). Nevaskulární intervence jsou **10.** _____ prováděné mimo cévní systém. Metody v sobě zahrnují tyto skupiny výkonů:
  - Biopsie
  - **11.** _____ tekutinových kolekcí a dutin (např. abscesů, cyst atd.)
  - Biliární intervence (perkutánní drenáže, perkutánní extrakce konkrementů, perkutánní léčba píštěle aj.)
  - Urointervence (nefrostomie, **12.** _____ aj.)
  - Intervence na GIT (**13.** _____ dilatace, rekanalizace implantací stentů aj.)a další výkony.

2. Odpovězte na otázky.

1. Intervenční radiologie ulehčuje chirurgické výkony.	ANO/NE
2. Jde o neinvazivní metody.	ANO/NE
3. Pomocí intervencí je možná výhradně symptomatická léčba.	ANO/NE
4. Vaskulární intervence se provádí na větších tepnách.	ANO/NE
5. Intervence se nejčastěji používá v rámci paliativní pomoci.	ANO/NE
6. TIPS patří mezi vaskulární metody.	ANO/NE
7. U biliárních intervencí kůže zůstává neporušena.	ANO/NE

zdroje:

1. Koncepce oboru intervenční radiologie, Ces Radiol 2015;69(2): 85–86 <http://www.cesradiol.cz/detail.php?stat=519>
2. https://www.wikiskripta.eu/w/Interven%C4%8Dn%C3%AD_radiologie

1. Poslechněte si. Udělejte artikulační rozcvičku.

*Hroch chodil po bahnu. V noci
hodně chrápal. Každou chvíli
hroch hledal někoho, koho může pohlídat.*

Pamatujte si!

H	CH	G
Tvoří se v hrtanu. Trochu otevřete rty, zkuste hlásku vyslovit s výdechem. Jazyk zůstává v neutrální pozici. U znělých hlásek při správné výslovnosti budete cítit vibraci (dejte si ruku na krk a zkontrolujte).	Tvoří se vzadu na patře. Dejte jazyk dolů ke spodním předním zubům. Zkuste hlásku vyslovit při výdechu, výdech je silnější než u výslovnosti H. Dejte si ruku před ústa a porovnejte výslovnost H a CH.	Znělá hláska, která se tvoří vzadu. Zadní část jazyku dejte k patru a prudce vydechněte. Dávejte si pozor na tvrdší výslovnost této hlásky.

2. Poslechněte si věty a doplňte g / ch / h

Ma_da má psa do_u. __lupatý pes pana Má__y __ytil ble__u. Ol_a má novou __umu. __ravý __ro__ubert __rozně __rabal na __romadě __arampádí. Koupíme si __umáky. Dědeček má __ůlku. Fotbalista dal __ól. V zimě __ustě __umelí. Kolem __alupy byl sní__. __ad je dlou_ý, nemá no_y. __odci __odí po __odníku. Dáváme si __ádanky. V zimě vždy dávám auto do __aráže. Le_nu si na __víli do me__u. Za Pra_ou je vidět _uha. Při__ází __lobální oteplování.

3. Poslechněte si a vyslovujte.

Hynek Hanu houpá, houpy, houpy, hou. Ta kouká a houká, hou a hou a hou. Mnoho Hynku nehoupej, a ty Hanko nehoukej.	Kolem buchet lítá moucha, Michal po ní holí bouchá. Michale, Michale, Na to není hůl, Moucha ti ulétne, Buchty bude půl.	Gusta má míč gumový. Kdo má také takový? Dává góly, ten to umí! Gusta je kluk jako z gumy.
--	--	---

ZÁVISLOSTI

Vstupuje vám užívání alkoholu, drog nebo hráčství do života? Dáváte přednost surfování na internetu z pohodlí domova před rozhovorem tváří v tvář? V takovém případě je pravděpodobnost, že trpíte závislostí.

Závislosti dělíme na fyzické a psychické. Tou fyzickou, neboli látkovou závislostí, se označuje stav, kdy si organismus zvyká na určitou chemickou látku a objevují se tělesné obtíže a takzvaný craving (bažení). Je to v podstatě neodolatelná touha po opakování chování, které směřuje k danému příjemnému prožitku. Příkladem může sloužit zneužívání léčivých přípravků, obsahujících návykovou látku, která má skutečný vliv na organismus. Mimo subjektivní pocity se craving může projevat bolestmi hlavy, pocitem knedlíku v krku, bušením srdce, sevřením na hrudi, třesem, zvýšeným pocením.

Psychická závislost ale nevyžaduje požití zvláštních látek jako takových, člověk si v tomto případě vytvoří pouto k určité činnosti či chování, které v něm vyvolává příjemné pocity. Na druhou stranu při jejich absenci zažívá diskomfort a stres. Takovým stavům se ještě říká behaviorální nebo nelátková závislost. Příkladem je situace, když člověk nemůže usnout, pokud si nedá „ružovou tabletu“, která žádný vliv na fyziologické pochody v organismu zřejmě nemá. Ukazuje se, že závislost si lze vypěstovat v podstatě na jakémkoliv chování, které přináší uspokojení.

Každé užívání návykové látky ještě není závislost. Ale jak má člověk poznat, že je na droze závislý? Dle MKN-10 se diagnóza syndromu závislosti stanovuje, pokud po dobu alespoň jednoho měsíce, nebo opakovaně v kratších obdobích během posledních dvanácti měsíců, došlo nejméně ke třem z následujících jevů:

- Silná touha užívat látku (tzv. chutě nebo craving).
- Potíže v kontrole užívání látky.
- Somatický (tělesný) odvykací stav. K tomu patří také užívání látky se záměrem zmírnit tyto příznaky.
- Zvýšená tolerance k účinku látky.
- Narůstající redukce jiných zálib a zájmů mimo užívání látky a zvýšení množství času nutného k získání látky, nebo zotavení se z jejích účinků.
- Pokračování v užívání látky navzdory jasnému důkazu škodlivých následků.

Existuje mnoho příčin, kvůli kterým se stávají lidé závislí na látkách, činnostech nebo chování. Je to například genetická predispozice, nadměrný stres a neschopnost se vypořádat s traumatizujícími životními událostmi a svými emocemi. Důležitou roli hraje také okolí jedince, které ho dokáže významně ovlivnit, obzvláště pokud dotyčný tuto společnost považuje za autoritu. Další možnou příčinou může být nespokojenost, závislostmi si pak doplňuje nedostatek pozitivních emocí, zážitků, zájmů, osobního kontaktu s jinými lidmi a interakce se společností. Navíc některé drogy jsou schopny narušit chemickou rovnováhu centrálního nervového systému, čímž způsobí závislost.

Léčba závislosti se v první řadě zaměřuje na identifikování příčin, které závislost způsobily. V další fázi dochází k nastavování životních změn. Vzhledem k typu, etiologii, tíži závislosti a případným komplikacím může léčba zahrnovat psychoterapii a/nebo farmakoterapii, rodinnou terapii a poradenství, motivační tréninky, sociální práci. Ty lehčí stupně se dají řešit ambulantně. Péči o lidi se závislostmi se věnují odborníci v adiktologických a psychologických ambulancích. V těžších případech je potřeba hospitalizace, a to buď v rámci akutní krátkodobé péče s cílem odstranit život ohrožující stavy (např. útlum dechového centra při předávkování barbituráty a následná zástava dechu), nebo ústavní (pobytová) léčba, která může být i soudně nařízená, kdy se uživatel nachází celodenně v kontrolovaném prostředí bez drog po dobu dokonce několika měsíců. Formou ambulantní péče jsou i stacionární programy. Ty většinou poskytují program od rána do odpoledne. Klient ovšem v zařízení netráví noc, ale vrací se domů. Po dosažení úspěchu může být pacient zařazen do doléčovacího programu v ambulantních zařízeních, které se zaměřují na udržení změn chování a životním způsobu, který člověk získal v průběhu léčby. Jejich variabilita je velmi pestrá a zahrnuje širokou škálu metod, od jednotlivých setkání a poraden, po intenzivní strukturované programy doplněné o volnočasové aktivity.

Je důležité zmínit, že vývoj závislosti má multifaktoriální etiologii a záleží na mnoha faktorech. Aby se člověk vyhnul závislostem, měl by pečovat o své fyzické a duševní zdraví, posilovat sociální pouta a neváhat se obrátit pro pomoc ve složitých situacích.

zdroje:

1. <https://www.prevcentrum.cz/nase-sluzby/pomoc-se-zavislosti/jak-poznat-ze-jsem-zavisly/>, Prevcentrum, "Jak poznat že jsem závislý"
2. „Můj partner je závislý. Co dělat a kde hledat pomoc?“, MeDitorial, s.r.o., [online] https://www.substitucni-lecba.cz/dokumenty/ebook_drogy_partner.pdf

---

1. Odpovězte na otázky:

1. Jaké rozlišujeme typy závislostí? Čím se liší?
2. Jaká jsou diagnostická kritéria pro stanovení diagnózy závislosti?
3. Uveďte příklady látkové a nelátkové závislosti.
4. Co je craving/bažení? Jak se projevuje?
5. Jaká je etiologie závislostí?
6. Jaký dopad mohou mít závislosti na život jedince?
7. Jaké jsou možnosti terapie závislostí?
8. Jací odborníci se věnují závislým lidem? Co je podle Vás náplní jejich práce?
9. Jak se dá předejít závislostem?

---

2. Závislost na internetu je velmi rozšířená v moderní době. Jak se podle Vás chová člověk závislý na internetu? Nechte se otestovat a zjistěte, zda touto závislostí trpíte. Pak řekněte, zda s těmito výsledky souhlasíte.

Chenova škála závislosti na internetu

3. Víte, co znamenají uvedená slova? Přřadte definici ke slovům a zkuste popsat projevy zmíněných závislostí.

závislost na nakupování, závislost na sexu, patologické hráčství, chorobné kradení, závislost na práci

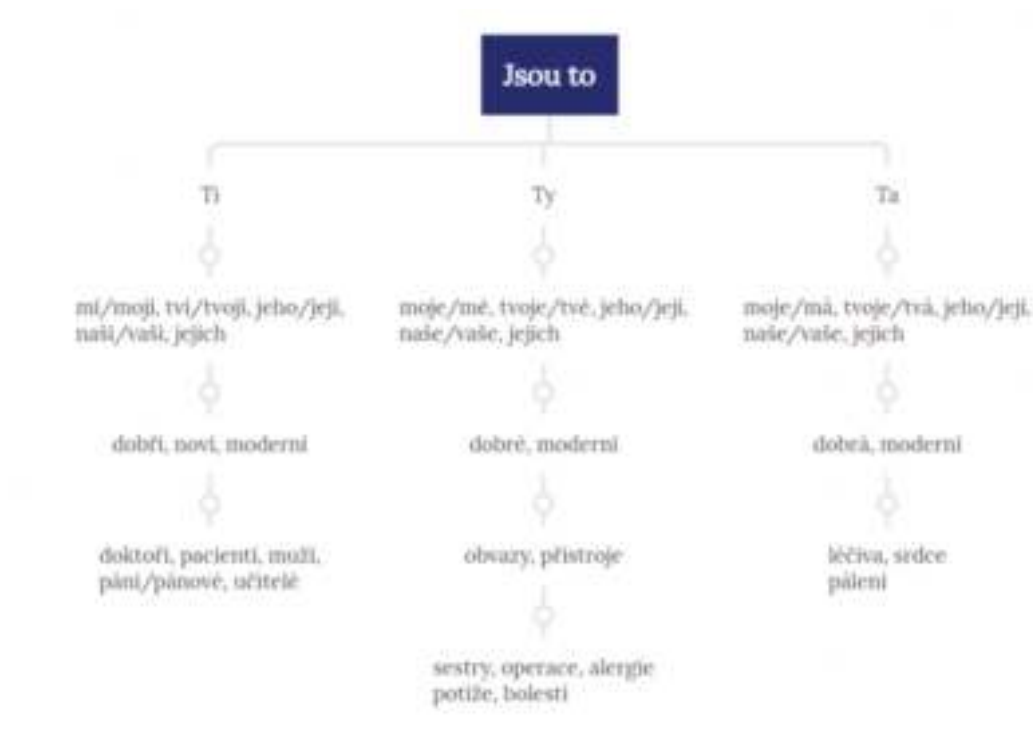
Gambling	
Kleptomanie	
Hypersexualita	
Oniomanie	
Workoholismus	
Netolismus	
Stalking	

GRAMATIKA

1. Poslechněte si dialog s doktorem Schreiberem, podtrhněte v textu slova, která jsou v nominativu plurálu. Utvořte formy singuláru.

Novinář:	Všiml jste si ze své praxe, jaké skupiny návykových látek jsou dneska nejvíce „populární“?
MUDr. Sch.:	Důležitou skupinou návykových látek, kde v současnosti dominují především ženy, jsou psychoaktivní léky.
Novinář:	Co k takovým lékům patří?
MUDr. Sch.:	Jsou to například léky na bolest, nespavost, úzkosti nebo deprese. Muži na nich bývají závislí také, ale u žen si toho můžeme všimnout častěji.
Novinář:	Jak se to projevuje?
MUDr. Sch.:	Psychoaktivní léčiva jsou v Česku docela často nadužívána. Lidé s jejich pomocí chtějí řešit své problémy, často je ale užívají déle, než je třeba. Také je mohou brát i s alkoholem. Jsou to faktory, které mohou vést k rozvoji závislosti.

Nominativ Plurál

Pozor!

- K výjimkám patří: člověk – lidé, přítel – přátelé, kůň – koně
- Jednoslabičná slova v nominativu plurálu a slova, která končí na – g budou mít koncovku – **ové**: syn – synové, král – králové, kolega – kolegové
- Dávejte pozor na alternaci v mužském životném rodě. **K → C, H → Y, CH → Š, R → Ř**: Čech – Češi, doktor – doktoři, profesor – profesori, zdravotník – zdravotníci, drahý – draží.
- Alternace se bude vyskytovat i u adjektiv, která končí na – **ský/– cký**: český doktor – čeští doktoři, německý medik – němečtí medicí

Příklady:

Mí nejbližší mi pořád říkají, abych přestal kouřit.

Jsou dnešní **ženy závislé** na hubnutí?

Tato antibiotika určitě zaberou.

2. Dejte slova a výrazy do nominativu plurálu. Pak utvořte věty.

- a) Návyková látka –
- b) Tlumivá látka –
- c) Zkušený odborník –
- d) Praktický lékař –
- e) Znamý psycholog –
- f) Závislý člověk –
- g) Firemní auto –
- h) Blízky člověk –

3. Podívejte se na obrázky a popište každý druh závislosti. Ke každému z obrázků napište příběh, použijte nominativ plurálu.

zdroj:
www.canva.com

4. Opravte chyby v užití množného čísla.

Zažily jsme to určitě v životě všechny. „Myslím, že moje blízké mají určitou závislost, nevím, co s tím mám dělat.“

Problémy závislosti může způsobit jak nějaká látka (například alkohol, léky, jiné drogy), tak činnosti (hazardní hraní, nakupování, počítačové hry, práce ve smyslu workoholismu). Nejsme spokojené a chápeme, že už to není v pořádku a že je potřeba něco udělat, jelikož máme strach jak o sebe, tak o našeho blízkého.

5. Zopakujte si zájmena v jednotném čísle. Utvořte správné tvary:

Například: kvůli _____ (on) začala pít více alkoholu – němu

- a) Nevšiml si _____ (já, ty, on, ona)
- b) Stalo se to kvůli _____ (já, ty, on, ona)
- c) Zeptej se na to _____ (já, ty, on, ona)
- d) Šel tam s _____ (já, ty, on, ona)

Osobní zájmena v množném čísle

Nominativ	my	vy	oni	ona
Genitiv	nás	vás	jich/nich	jich/nich
Dativ	nám	vám	jim/ nim	jim/ nim
Akuzativ	nás	vás	je/ně	je/ně
Lokál	o nás	o vás	o nich	o nich
Instrumentál	námi	vámi	jimi/nimi	jimi/nimi

6. Najděte v úvodním textu osobní zájmena v množném čísle. Označte jejich pád.

---

7. Nahradte podstatná jména osobním zájmenem.

- a) Řeknu to pacientům ještě dnes.
- b) Bez tlumivých látek už si neuměl svůj život představit.
- c) Buďte opatrní s prášky na spaní.
- d) Po stresujícím období Alena měla problémy se závislostí na alkoholu.
- e) Viděla jsem své blízké ve špatném stavu a děsilo mě to.
- f) Nemůžeme vyřešit závislost svých blízkých za ně.

1. Jak byste se zachoval/a v následujících situacích:

- Váš partner / Vaše partnerka má očividně závislost, ale sám/a problém nevidí a Vaši pomoc odmítá.
- Vaše kamarádka prosí o radu ohledně toho, co má dělat se svým manželem závislým na alkoholu. V poslední době totiž cítí, že by jí mohl ublížit.
- Váš kamarád se rozhodl přestat kouřit, ale evidentně to nezvládá a občas sáhne po cigaretě.
- Vaše dítě čím dál více času tráví u počítače a je velmi nervózní, když mu to zakazujete.
- Už dávno jste se neviděl/a se svými přáteli, už několik let jste neměl/a dovolenou a o víkendu stejně přemýšlíte o práci. Na váš workoholismus si už začínají stěžovat i rodinní příslušníci.

2. Pracujte v párech. Vyberte si jeden obrázek a vytvořte dialog.

zdroje:

- <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2931566-dobry-sluha-ale-spatny-pan-zavislost-na-mobilech-ohrozuje-az-70-procent-nezletilych>
- <https://archiv.hn.cz/c1-66183510-trinact-hodin-v-kuse-u-pocitace-nevyspani-a-zhorseni-zamek-ctvrtinu-zavislych-deti-tvori-hraci-videoher-stat-se-na-ne-zameri>
- <https://www.substitutni-lecba.cz/zavislost-partnera>
- <https://aspoonofhistamine.com/2014/02/04/zavislost-na-jidle-mohou-za-to-geny-nebo-vase-spatna-volba/>
- <https://www.womanonly.cz/oniomanie-shopaholismus-chorobne-nakupovani-proc-se-z-utraceni-penez-snadno-stava-zavislost/>
- <https://raywilliams.ca/workaholism-damaging-productivity-well/>

3. Jakým problémům čelí lidé se závislostmi?

Kromě zdravotních důsledků se zaměřte na psychické, sociální, finanční a trestněprávní dopady. Svůj názor zdůvodněte.

4. Pracujte v týmech.

Představte si, že píšete informační leták na téma „Závislost partnera“. Vymyslete část „5 tipů pro efektivní podporu svého partnera“. Pak předvedte svůj návrh skupině.

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

1. Poslechněte si text, doplňte chybějící slova.

ABSTINENČNÍ SYNDROM

Jako abstinenční syndrom (také syndrom z odnětí, či **1.** _____) lze označit stav, při kterém dochází z důvodu přerušování užívání psychoaktivní látky k mnoha subjektivně nepříjemným pocitům, především **2.** _____ (tzv. craving). Podle druhu užívané psychoaktivní látky, dávek a délky užívání se může syndrom z odnětí **3.** _____ jen jako subjektivně nepříjemný pocit, ale i život ohrožující stav. Abstinenční příznaky lze zhruba rozdělit do dvou kategorií:

1. duševní (psychické) příznaky: neklid, **4.** _____, podrážděnost, skleslost, útlum, depresivní nálady, poruchy spánku apod.,
2. tělesné (fyzické) příznaky: bolesti hlavy, svalů a kloubů, průjem, nevolnost, zvracení, **5.** _____, někdy i křeče, halucinace apod.

Zjednodušeně lze říci, že symptomy při odvykání od **6.** _____ jsou opakem účinků intoxikace – stimulační **7.** _____ látky (nikotin, amfetamin, kokain) způsobí při náhlém vysazení psychomotorický útlum, naopak látky působící sedativně (alkohol, opiáty) způsobí **8.** _____. U benzodiazepinů lze rovněž očekávat tzv. rebound fenomén – navrácení příznaků, kvůli kterým původně pacient začal s užíváním léčiva, a to i **9.** _____ několika dnů či týdnů.

Mezi abstinenční projevy při abúzu drog alkoholového typu (včetně benzodiazepinů a barbiturátů), psychostimulancií, halucinogenů a opiátů lze zařadit společné příznaky jako jsou **10.** _____ či naopak nutkání se přejídat, nauzea, deprese, úzkosti, **11.** _____ tendence, apod. Možnou komplikací bývá také malnutrice. Problémem rovněž bývá relativně častý výskyt abúzu **12.** _____ charakteru (závislost na několika látkách najednou). Pro lepší prognózu by kromě **13.** _____ farmakoterapie měla být samozřejmostí i psychoterapie.

zdroje:

1. Wikiskripta, Abstinenční syndrom, https://www.wikiskripta.eu/w/Abstinen%C4%8Dn%C3%AD_syndrom
2. RAHN, Ewald a MAHNKOPF ANGELA. Psychiatrie : Učebnice pro studium a praxi. 1. vydání. Praha: Grada – Publishing, 2000. s. 283–284. ISBN 80-7169-964-0.
3. MARTÍNKOVÁ, Jiřina, et al. Farmakologie pro studenty zdravotnických oborů. 1. vydání. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1356-4.
4. MYSLIVEČEK, Jaromír, et al. Základy neurověd. 2. vydání. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-088-1.
5. RABOCH, Jiří a PETR ZVOLSKÝ, et al. Psychiatrie. první vydání. Praha: Galén, 2001. s. 261. ISBN 80-7262-140-8.

1. Udělejte artikulační rozcvičku:

lila, lile, lili, lilo, lilu, á-lil, é-lil, í-lil, ó-lil, ú-lil
Drn, drnčí, trám, tráva, brk, brko, vrk, vrch, vrč

---

2. Podívejte se na výukové video:

<https://youtu.be/Fbko63Vm3jk>

zdroj:

www.krokosschool.com

---

3. Přečtěte si básničky nahlas:

Na vratech vrána, ve vratech brána. Na vrátkách vranka, ve vrátkách branka.	Koulí se koulí, kulatá koule, ťukne-li do čílka, naskočí boule.
--	--

4. Poslouchejte jazykolamy a opakujte co nejrychleji:

Strč prst skrz krk.

Smrk mrká na mrak, mrak mrká na smrk, mrk!

Prd krt skrz drn, zprv zhlt hrst zrn.

Vlk strhl srně hrst srsti.

Nalili-li liliputáni liliím vodu?

Na klavír hrála Klára Králová.

Leze hlemýžď po poli, leze do údolí.

Leze, leze do zelí, doleze tam v pondělí.

FARMAKOLOGIE

Souhrn údajů o léčivém přípravku (SPC, angl. – Summary of Product Characteristics) je věc, se kterou se setká každý lékař. SPC je povinný soubor informací, které musí výrobce, resp. distributor, poskytovat spolu s léčivem. Tento souhrn je základním zdrojem informací pro lékaře, farmaceuty a další odborné pracovníky ve zdravotnictví. V souladu s tímto souborem informací se pak musí připravovat veškeré další informační tiskoviny, např. příbalový leták, informace o léku v inzerátech aj. Souhrn údajů o léčivém přípravku není jednotný pro všechny přípravky s konkrétní účinnou látkou, ale je specifický pro každé jednotlivé léčivo. Dokonce každá forma či síla určitého léčiva musí mít své vlastní SPC. Určité lékové skupiny (antibiotika, benzodiazepiny, opiáty, vakcíny) navíc mají pro SPC specifickou strukturu.

Souhrn údajů o léčivém přípravku zahrnuje následující body:

- NÁZEV PŘÍPRAVKU
- KVALITATIVNÍ A KVANTITATIVNÍ SLOŽENÍ
- LÉKOVÁ FORMA
- KLINICKÉ ÚDAJE
- FARMAKOLOGICKÉ VLASTNOSTI
- FARMACEUTICKÉ ÚDAJE

Z oddílu „KLINICKÉ ÚDAJE“ se dozvíme o terapeutických indikacích, způsobu podání daného léku a dávkování dle věkových skupin a případných komorbidit. Tato část rovněž obsahuje zvláštní upozornění a opatření pro použití v těhotenství a při kojení. Důležitý je také bod obsahující informace ohledně interakcí s jinými léčivými přípravky. Obzvláště velká pozornost by měla být těm informacím věnována u polymorbidních pacientů s polypragmazií.

V odstavci „NEŽÁDOUCÍ ÚČINKY“ se dočteme o nepříznivých vedlejších účincích léčiva. Ty jsou obvykle rozřazeny podle orgánových systémů, na kterých se tyto účinky projevují, a frekvence výskytu konkrétního nežádoucího účinku od velmi častých po vzácné. Samozřejmě nesmí chybět údaje o předávkování – popisují se okolnosti, za jakých může docházet k předávkování (např. rizikové komorbidity či užívání přípravku s jinými léčivy), klinický obraz předávkování a jak bychom měli v takovém případě zasáhnout.

V bodu „FARMAKOLOGICKÉ VLASTNOSTI“ je obsažena podrobná informace o tom, jak působí tento léčivý přípravek neboli jeho farmakokinetické vlastnosti. Detailně je také popsána jeho cesta organismem – jakým způsobem se ten lék absorbuje, kam se v těle dostává, jak se transformuje a jakou má cestu eliminace.

Na konci souhrnu údajů o léčivém přípravku se uvádí informace o držiteli registračního rozhodnutí, registrační číslo a datum registrace. Nemělo by chybět také datum revize textu SPC.

Pro pacienty je určen jiný tištěný dokument, který má být k dispozici u každého registrovaného léku. Je to tzv. „příbalák“ neboli PIL – příbalový informační leták. Mezi základní informace, o kterých se dozvíme z PIL patří například název účinné látky, informace o tom, jak se přípravek užívá, indikace a kontraindikace tohoto léčiva, dávkování, informace o nežádoucích účincích atd. Vzhledem k tomu, že příbalový leták je určen pro laickou veřejnost, měl by být čitelný a obsahovat jen ty nejpodstatnější informace z hlediska pacienta ve srozumitelné podobě.

zdroje:

1. <https://www.sukl.cz/>
2. <https://lekarske.slovniky.cz/lexikon-pojem/spc-5>
3. <https://www.nzip.cz/rejstrikovy-pojem/2727>

1. Najděte v textu výrazy, které znamenají:

1. Onemocnění a stavy, při kterých se určitý lék podává	
2. Současné užívání většího počtu léků	
3. Pacient, který trpí více chronickými chorobami najednou	
4. Stavy, při kterých užívání léčivého přípravku buď není doporučeno, nebo je zakázáno	
5. Nepříznivý následek užívání daného léčiva	
6. Způsob, jakým se látka vstřebává do organismu	
7. Způsob, jakým je látka vyloučena z organismu	
8. Skupina lidí, kteří nejsou odborníky v daném tématu	

3. Prohlédněte si SPC a PIL léčivého přípravku Paralen. Porovnejte je a řekněte, čím se liší stran obsahu a stylu podání informace.

- Souhrn údajů o léčivém přípravku „Paralen“
- Příbalový informační leták „Paralen“

---

4. Seznamte se s oficiálními stránkami Státního ústavu pro kontrolu léčiv (<https://www.sukl.cz>). V rozdílu „Databáze léků“ vyhledejte přípravky, které obsahují účinnou látku z následujícího seznamu a pomocí SPC si vypište uvedené údaje:

Paracetamol – komerční (firemní) název, léková forma, dávkování, časté nežádoucí účinky.

Ambroxol – ATC skupina, indikační skupina, kontraindikace.

Rosuvastatin – ATC skupina, indikace, mechanismus účinku (farmakodynamika), časté nežádoucí účinky.

Diazepam – komerční název, léková forma, lékové interakce.

Furosemid – mechanismus účinku (farmakodynamika), dávkování, kontraindikace.

5. Naučte se názvy některých lékových forem a balení léků pomocí interaktivního cvičení.

LÉKOVÉ FORMY A BALENÍ

<https://wordwall.net/resource/54670609>

GRAMATIKA

Dativ plurál

Pozor!

děti – dětem, lidé – lidem

Příklady:

Díky svým obsaženým účinným látkám mají některé bylinné extrakty pozitivní vliv na naše zdraví.

K nežádoucím účinkům patří bolesti hlavy a zvracení.

Řekněte prosím pacientům, aby za mnou přišli.

1. Poslechněte si dialog a doplňte slova ve správném tvaru.

Lékárník:	Dobrý den. Co pro vás?
Pacient:	Potřeboval bych něco proti rýmě a. _____ hlavy. A taky v poslední době mám pocit těžkých nohou, tak něco proti b. _____. Co mi můžete doporučit?
Lékárník:	Poradila bych vám se vyhýbat c. _____, ale taky sedavému způsobu života. Na nohy bych vám doporučila krém proti d. _____ těžkosti. Na rýmu nové kapky. Nejsou moc drahé a dobře pomáhají.
Pacient:	Jak často je mám užívat?
Lékárník:	Třikrát denně dvě kapky do každé nosní dírky. Neužívejte je déle než 6 dní. e. _____ by dojít nemělo. Krém používejte jednou denně před spaním, dodá f. _____ pocit lehkosti.
Pacient:	A co ty bolesti hlavy? Hodně mě trápí.
Lékárník:	Jaká je to bolest? Tupá nebo spíše vibrující?
Pacient:	Je spíše vibrující.
Lékárník:	Dobře. Máme dobrý prášek g. _____ za dvě stě korun, je ve volném prodeji, předpis nepotřebujete.
Pacient:	Děkuji moc, ještě bych potřeboval Paralen pro syna.
Lékárník:	Ano, prosím. Přečtěte si pozorně instrukce, aby nedošlo i. _____

2. Spojte léky a možné nežádoucí účinky. Pak doplňte věty v dativu plurálu.

1.Kinedryl	a. nevolnost, zažívací obtíže, kožní vyrážka
2.Ibuprofen	b. svědění, bolest hlavy, zánět hltanu
3.Paralen	c. průjem, zácpa, žaludeční vředy
4.Zyrtec	d. bolest břicha, horečka, těžká alergická reakce
5.Helcid	e. porucha koncentrace, bolest hlavy

- a) Při užívání Kinedrylu může dojít k...
- b) Při užívání Ibuprofenu může dojít k...
- c) Při užívání Paralenu může dojít k...
- d) Při užívání Zyrtecu může dojít k...
- e) Při užívání Helicidu může dojít k...

3. Tvořte věty v dativu plurálu.

Například: pomáhat – moji noví pacienti – Pomáhal jsem svým novým pacientům.

pomáhat, předepisovat, upozorňovat, patřit k, vyhýbat se, dojít k, doporučit, radit, divit se, nehodit se, chybět...

ti lidé, noví lékaři, čeští odborníci, zajímavé případy, jejich pacienti, nežádoucí účinek, indikace, léčivo, lék, látková závislost, bolest hlavy, účinné látky, starší pacientka, lékárník

4. Podívejte se na obrázky. Napište bod „Da. Signa.“ receptu, v němž uvádíme pokyny pro pacienta ohledně způsobu podání a dávkování léčiva, pro každou situaci. Používejte dativ plurál.

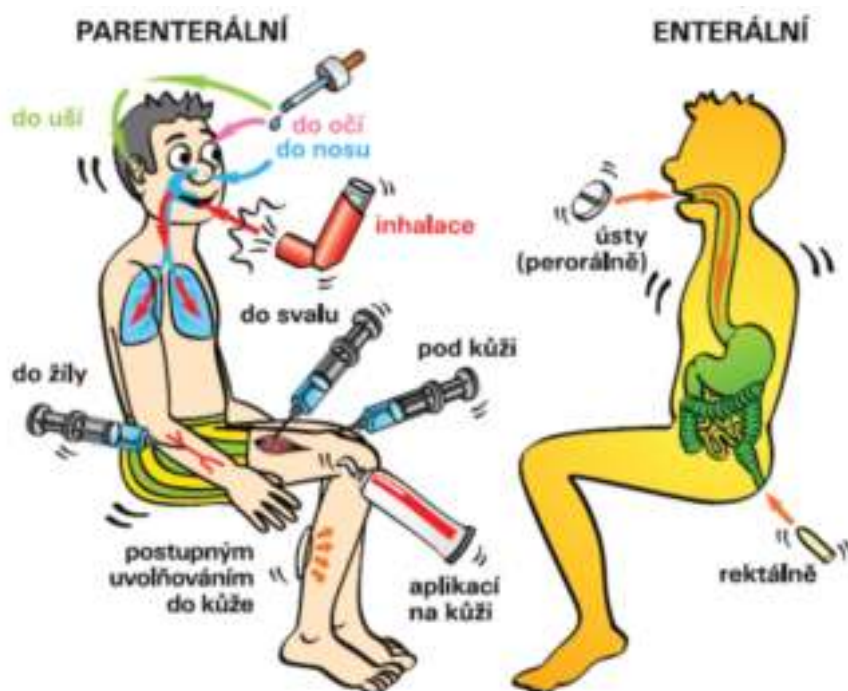
zdroj:

www.canva.com

1. Diskutujte:

- Jaké mohou být důvody podání léčiv?
- Co je kauzální, symptomatická, substituční léčba? Čím se liší? Uveďte příklady.
- V jakých případech jsou užitečné lékové formy s pomalým uvolňováním účinné látky?
- Co je to „off-label“ použití registrovaných léčivých přípravků? Uveďte příklad.
- S jakými nežádoucími účinky léčiv se nejčastěji setkáváte ve své praxi?

2. Okomentujte obrázek: Jaká léčiva se podávají každou ze znázorněných cest a proti jakým nemocem?

„Řečeno jinak“

- intraokulárně – do oka
- perorálně – podání ústy, p.o.
- sublingválně – pod jazyk
- intranazálně – do nosu
- inhalačně – lék určený k vdechování
- intravenózně – do žíly, i.v.
- subkutánně – pod kůží, s.c.
- intramuskulárně – do svalu, i.m.
- intraoseálně – do kosti
- intraartikulárně – do kloubu, nitrokloubně
- dermálně – topická aplikace (na kůži)
- rektálně – (zavádění) do konečníku
- intravaginálně – (zavádění) do pochvy
- retardovaná forma – léková forma s pomalým uvolňováním

zdroj:

<https://www.vscht.cz/files/uzel/0005766/L%C3%A9kov%C3%A9+formy.pdf?redirected>

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

Poslechněte si text o Státním ústavu pro kontrolu léčiv, doplňte chybějící slova a odpovězte na otázky.

Co je SÚKL a co má na starosti?

Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL) je instituce, která má rozmanité funkce, plní povinnosti dané **1.** _____ a spolupracuje s Ministerstvem zdravotnictví ČR, s mezinárodními institucemi a dalšími orgány veřejné správy.

Kompetence Státního ústavu pro kontrolu léčiv SÚKL zahrnují oblasti léčiv, lidských tkání a buněk a částečně **2.** _____. Provází tady léky celým jejich životem, zajišťuje také dozor nad darováním, vyšetřováním, zpracováním, skladováním a **3.** _____ lidských tkání a buněk.

O léky se SÚKL zajímá od prvních **4.** _____, zajišťuje nebo se podílí na jejich registraci, dohlíží na výrobu, přípravu i distribuci (rozvoz léků například do lékáren).

Přijímá **5.** _____, lékárníků a pacientů, kteří mají podezření na nežádoucí účinek léku nebo zaznamenali potíže s **6.** _____. Všechna data se pak zpracovávají a předávají kompetentním institucím.

Dále SÚKL sleduje a vyhodnocuje dostupnost léků na **7.** _____. V této věci úzce spolupracuje s Ministerstvem zdravotnictví ČR. Informace o dostupnosti léků, termínech obnovení dodávek, důvodech výpadku dodávek nebo o **8.** _____ léčivých přípravcích zveřejňuje SÚKL na svém webu.

Státní ústav pro kontrolu léčiv zajišťuje provoz a rozvoj systému eRecept, díky kterému je v České republice možné **9.** _____ elektronicky. Díky tomuto systému lékaři vystavují eRecepty a mohou pacientům zaslat předpis například formou SMS zprávy nebo e-mailem. Pacienti také díky eReceptu **10.** _____ o všech předepsaných lécích.

SÚKL taky provozuje publikační činnost – věstník SÚKL vychází pravidelně 1× měsíčně a informuje o aktivitách SÚKL a vývoji **11.** _____ v oblasti léčiv a zdravotnických prostředků.

zdroje:

<https://www.sukl.cz/sukl/snadne-cteni-zakladni-informace-o-sukl>

<https://www.olecich.cz/sukl-jake-plni-role>

Odpovězte na otázky:

- Jaké funkce plní SÚKL?
- Představte si, že jste členem/členkou redakční rady věstníku SÚKL. Navrhněte obsah dalšího čísla věstníku.

1. Podívejte se na výukové video:

<https://youtu.be/kvDLtwYFQiw>

---

2. Poslouchejte a vyslovujte:

Wattový, Wales, waltzový, webový, Walter,
webkamera, twister, Twitter, kiwi, Kawasaki,
western, wok, Wimbledon

---

3. Poslouchejte a pak přečtěte básničky.

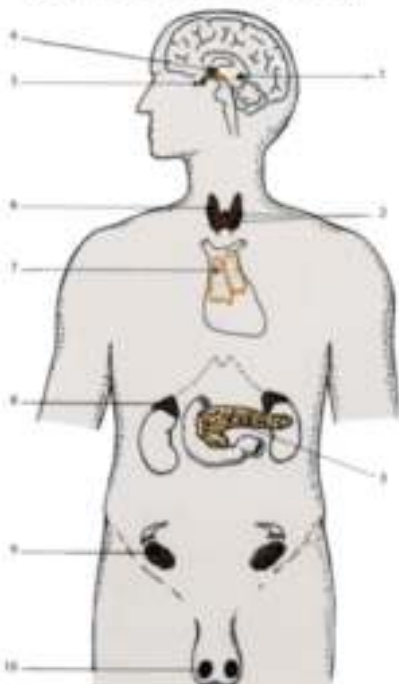
Quido se chichotá trablům dona Quijota, myslí, že Quijote má IQ nižší, než je IQ tykve!	Xenie má extrém vkusu, existuje jen v luxusu. Alexandře expert Kux, prodal exkluzivní lux.
--	---

ENDOKRINOLOGIE, CUKROVKA

Endokrinologie je medicínský obor, který se zabývá endokrinním systémem. Jde o soustavu žláz s vnitřním vyměšováním, které produkují hormony (působky), jež jsou pak vyplavovány přímo do krve. Spolu s nervovou soustavou koordinují činnost celého organismu a podílí se na udržení homeostázy. Do oblasti endokrinologie spadá diagnostika a terapie onemocnění spojených s poruchami funkcí těchto žláz, výzkum a vývoj nových léčebných metod nemocí žláz s vnitřní sekrecí. Jsou to například choroby štítné žlázy, poruchy pohlavního vývoje, onemocnění nadledvin aj. Ale nejdříve si pojdme připomenout jaké endokrinní žlázy v těle máme.

ŽLÁZY S VNITŘNÍ SEKRECIÍ (CELKOVÝ POHLED)

(Do textu doplňte čísla, kterými jsou zmíněné žlázy označeny na obrázku)

Jsou to šišinka (epifýza)____, podhrbolí (hypothalamus)____, podvěsek mozkový (hypofýza)____, štítná žláza (____) a příštítná tělíska (____), brzlík (thymus)____, nadledviny____, Langerhansovy ostrůvky slinivky břišní____, vaječníky (ovaria)____ a varlata (testes)____. Tímto ale seznam hormonálně aktivních buněk nekončí. Existuje ještě řada tkáňových hormonů, jsou to například enkefalin, ANP (natriuretický peptid), prostaglandiny, erythropoetin a další. Jejich přehled je uveden na obrázku na konci textu.

Celosvětově nejrozšířenější endokrinologickou patologií s vysokou morbiditou a mortalitou je diabetes mellitus neboli cukrovka. Je to skupina chronických metabolických onemocnění, jejichž projevem je hyperglykemie vzniklá v důsledku absolutního či relativního nedostatku inzulínu. Rozeznáváme několik typů tohoto onemocnění. Příčinou diabetu 1. typu (DM 1. typu) je absolutní nedostatek inzulínu způsobený zánětem – inzulitidou. Postupné zničení Langerhansových ostrůvků vede k tomu, že sekrece inzulínu postupně zaniká, a ten pak musíme nahradit uměle. Proto se tomuto typu cukrovky říká inzulin-dependentní diabetes. Nejčastěji je DM 1. typu podmíněn autoimunitně a vyskytuje se ve mladším věku. Jiný průběh má varianta DM 1. typu označovaná jako LADA (latent autoimmune diabetes of adults), která se manifestuje v kterémkoliv věku a obvykle progreduje pozvolna.

Vznik diabetu 2. typu je podmíněn kombinací inzulinové rezistence a relativně nebo později absolutně snížené inzulinové sekrece. Právě tento typ cukrovky je nejrozšířenější endokrinologickou chorobou na celé zeměkouli. Pokud se k tomu přidají centrální obezita, hypertenze a dyslipidemie pak mluvíme o tzv. MES – metabolickém syndromu. MES se považuje za civilizační nemoc a v moderní populaci se s ním setkáváme docela často. I přes to, že cukrovka 2. typu se považuje za inzulin-independentní formu, v pokročilejších stádiích pacientovi může být nasazena inzulinoterapie.

Klinický obraz diabetu se liší v závislosti na jeho typu a míře kompenzace (hodnoty glykemie). Symptomy plně vyvinuté cukrovky jsou:

- osmotická polyurie
- polydipsie
- únava a slabost
- hubnutí u DM 1. typu a přibírání na váze u DM 2. typu
- náchylnost k infekcím, obzvláště těm mykotickým
- ztížené hojení ran
- poruchy zraku, rozmazané vidění
- parestézie v důsledku periferní neuropatie
- při dlouhodobé dekompenzaci pozorujeme také mikro a makrovaskulární komplikace.
- u inzulin-dependentního diabetu navíc dochází k náhlým výkyvům glykemie a acidobazické rovnováhy, což má za následek poruchy vědomí.

Varovnými příznaky počínající cukrovky jsou právě únava, nadměrná žízeň, denní diuréza více než 2,5 l a změna chuti k jídlu. Pokud pacient na sobě pozoruje tyto příznaky, měl by se neprodleně nechat vyšetřit odborníkem. Lékař mu pravděpodobně nařídí odběr krve nalačno, a v závislosti na výsledcích může naordinovat další vyšetření. Jedno z možných vyšetření, které absolvuje také každá těhotná žena, je orální glukózový toleranční test (oGTT). V těhotenství existuje riziko vývoje tzv. gestačního diabetu, který může mít vážný dopad nejen na zdraví matky, ale také plodu. Proto se oGTT provádí všem ženám v rámci screeningu mezi 24. a 28. týdnem těhotenství.

Komplikace diabetu můžeme rozdělit na akutní a chronické. Mezi ty akutní řadíme stavy, k nimž dochází bezprostředně v důsledku hyperglykemie nebo hypoglykemie. Při těchto extrémních výkyvech glykemie dochází k náhlým změnám osmolarity extracelulárního prostředí, a tím k vychýlení acidobazické rovnováhy a metabolickému rozvratu. Příkladem akutní komplikace cukrovky může být ketoacidotické kóma, projevující se bezvědomím, Kussmaulovým dýcháním a pachem po acetonu z úst, nebo hypoglykemické kóma, ke kterému může dojít při podání neadekvátní dávky inzulínu. Specifickým stavem je laktacidotické kóma u diabetiků léčených metforminem.

Vývoj chronických komplikací je spojen s neenzymatickou glykací proteinů a následným poškozením cév a nervů. Dochází k rozvoji retinopatie, diabetické nefropatie, pacient je více predisponován k infekčním nemocem. Cukrovka se rovněž odráží na funkci vnitřních orgánů – motilita svalových orgánů se časem zhoršuje, což se projevuje poruchou činnosti střev (průjem a obstipace), poruchou funkce svěračů (říhání při insuficienci dolního jícnového svěrače se všemi důsledky gastroesofageálního refluxu), reziduum moči po mikci při poruše detruzoru atd. Specifickou komplikací cukrovky je tzv. diabetická noha, která vzniká souhrou mikroangiopatie, makroangiopatie a neuropatie.

Léčba diabetu zahrnuje jak farmakologickou léčbu, tak změnu životosprávy (obzvláště při cukrovce 2. typu). Z farmak se kromě krátkodobě a dlouhodobě působících inzulínů používají tzv. „PADy“ – perorální antidiabetika. Je to heterogenní skupina léčiv s různými mechanismy účinku, namířené na snížení glykemie. Mohou například zvyšovat citlivost buněk k inzulínu (inzulinové senzitivátory), zvyšovat výdej inzulínu z β -buněk pankreatu (např. deriváty sulfonylurey) aj. Asi nejznámějším a nejpoužívanějším zástupcem PAD je metformin. Občas je potřeba sáhnout po chirurgickému řešení, jako je transplantace pankreatických ostrůvků, transplantace selhávajících ledvin a zákroky v souvislosti s retinopatií.

zdroje:

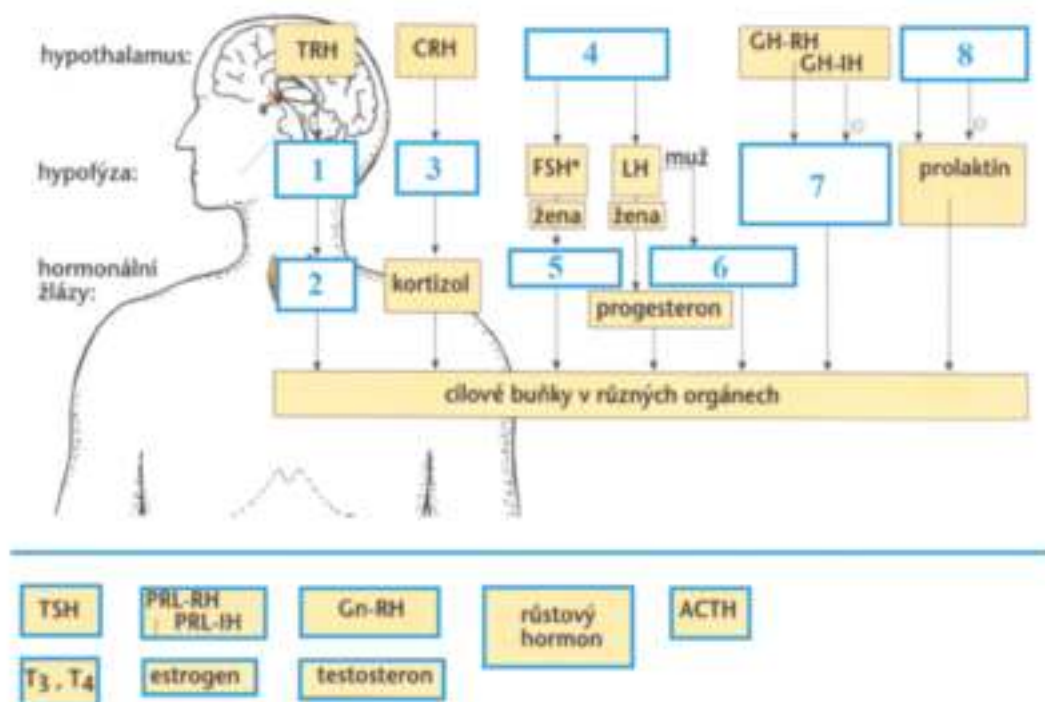
1. https://is.muni.cz/do/fsp/s/e-learning/zaklady_anatomie/zakl_anatomie_II/pages/zlazy.html
2. https://www.wikiskripta.eu/w/Diabetes_mellitus
3. [https://www.wikiskripta.eu/w/Diabetes_mellitus_1._typu_\(endokrinologie\)](https://www.wikiskripta.eu/w/Diabetes_mellitus_1._typu_(endokrinologie))
4. [https://www.wikiskripta.eu/w/Diabetes_mellitus_2._typu_\(endokrinologie\)](https://www.wikiskripta.eu/w/Diabetes_mellitus_2._typu_(endokrinologie))
5. https://www.wikiskripta.eu/w/Komplikace_diabetu_mellitu

1. Najděte v textu výrazy, které znamenají:

1. časté prohloubené dýchání	
2. nemocnost (ukazatel)	
3. stálost vnitřního prostředí	
4. globálně	
5. foetor ex ore	
6. mimovolní pohyblivost trubicovitých orgánů	
7. patologické změny sítnice	
8. vydatné pití v důsledku nadměrné žízně	
9. návrat obsahu žaludku do jícnu	
10. závislý na inzulínu	
11. nemoc z blahobytu	

2. Doplňte hormony osy „hypotalamus – hypofýza – periferní žláza“ na správná místa:

Hormony předního laloku hypofýzy – adenohypophysis – hormonální osy

Poznámka: TRH – tyreoliberin, TSH – tyreotropin, T₃ – trijodthyronin, T₄ – tetrajodthyronin / tyroxin, CRH – kortikoliberin, ACTH – adrenokortikotropní hormon, Gn-RH – gonadoliberin, FSH – folikuly stimulující hormon, LH – Luteinizační hormon, GH-RH – hormon-uvolňující růstový hormon, GH-IH – Somatostatin / hormon inhibující růstový hormon

zdroj:

https://is.muni.cz/do/fsp/s/e-learning/zaklady_anatomie/zakl_anatomie_II/pages/zlazy.html

3. Přiřaďte hormonům místo jejich sekrece a jejich funkce.

HORMON	ŽLÁZA / BUŇKY	FUNKCE HORMONU
1. Glukagon	A. Vaječníky, placenta, nadledviny, tuková tkáň (pomocí aromatázy)	I. Zajišťuje zvětšení minutového objemu srdce, zrychluje tep a zvyšuje krevní tlak, vazokonstrikci na periferii, v srdci, kosterních svalech a játrech naopak vazodilataci. Vyvolává glykogenolýzu v játrech a svalech a zvyšuje koncentraci glukózy v krvi.
2. T4 (Tyroxin)	B. A-buňky dřeně nadledvin	II. Řídí metabolismus sodíku a draslíku. Zvyšuje zpětné vstřebávání Na a vylučování K v ledvinách.
3. ACTH (adrenokortikotropní hormon)	C. Folikulární buňky štítné žlázy	III. Ladí cirkadiánní rytmy, v dětství brzdí tvorbu pohlavních hormonů, působí na psychické projevy v mozku.
4. Somatostatin	D. Hypothalamus, vylučován zadním lalokem hypofýzy (neurohypofýzou)	IV. Určuje vývoj mužského fenotypu, růst pohlavních orgánů, výskyt sekundárních pohlavních znaků, stimuluje spermatogenezi.
5. Estradiol	E. Hypothalamus	V. Zajišťuje stálou hladinu vápníku a fosforu v krvi, nutnou pro srážení krve a normální dráždivost nervových a svalových buněk.
6. ADH (antidiuretický hormon / vasopresin)	F. Adenohypofýza	VI. Jeho účinkem se zvyšuje spotřeba všech živin, ubývá zásobní tuk, zrychluje se metabolismus bílkovin, mobilizuje se jaterní glykogen a zvyšuje se tvorba tepla. V růstovém období podporuje růst a tělesný a duševní vývoj.
7. Aldosteron	G. Hypotalamus, D-buňky endokrinního pankreatu	VII. Vývoj sekundárních pohlavních znaků, regulace menstruačního cyklu, podpora funkce osteoblastů, snížení hladiny cholesterolu.
8. Testosteron	H. Příštítná tělíska	VIII. Tlumí sekreci hormonů adenohypofýzy, hormonů endokrinní části pankreatu, a dalších gastrointestinálních hormonů. Inhibuje sekreci trávicích šťáv, motilitu GITu a vstřebávání živin ve střevě.
9. Prolaktin	I. Alfa-buňky Langerhansových ostrůvků pankreatu	IX. Zvýšení resorpce vody v ledvinách.
10. Gn-RH (Gonadotropin-releasing hormone / Gonadoliberin)	J. Leydigovy buňky varlat	X. Tvorba mateřského mléka.
11. Adrenalin / Epinefrin		XI. Působí „proti inzulínu“: podporuje glykogenolýzu, glukoneogenezi a ketogenezi.
12. Parathormon	L. Šišinka (epifýza)	XII. Zvyšuje produkci glukokortikoidů v kůře nadledvin.
13. Melatonin	M. Kůra nadledvin	XIII. Stimuluje hypofýzu k produkci LH a FSH.

Neurčitá a záporná zájmena

-ně	-ni
něco	nic
někdo	nikdo
někdy	nikdy
někam	nikam
nějaký	žádný
některý	žádný
někam	nikam
něčí	ničí

K neurčitým zájmenům patří také: leckdo, lecco, leckterý, lecjaký, kdokoli, kdosi, cosi, kterýsi, jakýsi, čísi

Příklady:

Nikdo mi nemohl říct, co se mnou je.

Nikdy jsem se necítila tak unavená, jako včera.

Leckdy si můžeme poradit sami.

Žádné cysty na vaší štítné žláze nevidím.

1. Vzpomeňte si na rčení, přísloví a pořekadla, ve kterých se objevují neurčitá nebo záporná zájmena. Pak vysvětlete jejich význam.

Například: nikdy – špatně – hůř. Nikdy není tak špatně, aby nebylo ještě hůř.

- Darebáci – prchat – nikdo – nehoní
- Žádný – učený – nespádl
- Leckdo – provinit se – chleba
- Chytrost – žádné – čáry
- Kdo – nic – mít – neztratit

2. Doplňte správné zájmeno do vět:

a. Potřebujete _____?	1. žádný
b. _____ vezme toho pacienta na ultrazvuk?	2. nějaký
c. _____ i únava může být příznakem problémů se štítnou žlázou.	3. nikdo
d. Zatím jsem _____ vyšetření neabsolvoval.	4. něco
e. Abych pochopil _____ další důvody zvětšení štítné žlázy, musím se vás zeptat na vaši rodinu.	5. někam
f. _____ z mé rodiny neměl podobný problém.	6. někdy
g. _____ si odložte oblečení a pojdte si lehnout.	7. některý
i. _____ endokrinologická vyšetření se provádí i na interních ambulancích.	8. někdo

3. Změňte věty:

Například: *Na tom nic není. – Na tom něco je.*

- a) Nikomu o svých problémech se zdravím neřekla.
- b) Mám v poslední době nějaké potíže.
- c) Někdy mám oteklý krk a dost mě to trápí.
- d) Měla nějaké poruchy štítné žlázy.
- e) Pane doktore, někdo mi řekl, že hormonální poruchy se dají odhalit jenom pomocí biopsie.
- f) U někoho jsme si všimli i spavosti, únavy, zimomřivosti a zácpy.
- g) Nejčastěji se setkáme s poruchami štítné žlázy, ale někdy se vyskytnou poruchy příštítných tělísek, poruchy nadledvin či hypofýza.

---

4. Poslechněte si věty. Přeložte z ruštiny do češtiny.

1. Pracujte v párech. Lékař má za úkol odebrat anamnézu od pacienta s uvedenou diagnózou. Jaké jsou nejnepříjemnější příznaky těchto onemocnění? Jaká vyšetření a jakou léčbu byste nabídli/a takovému pacientovi? Jako pomůcku využijte obrázky s popisem typickým symptomů těchto patologií.

1.

student A: lékař

student B: pacient s thyreotoxikózou

2.

student A: lékař

student B: pacient s diabetes insipidus

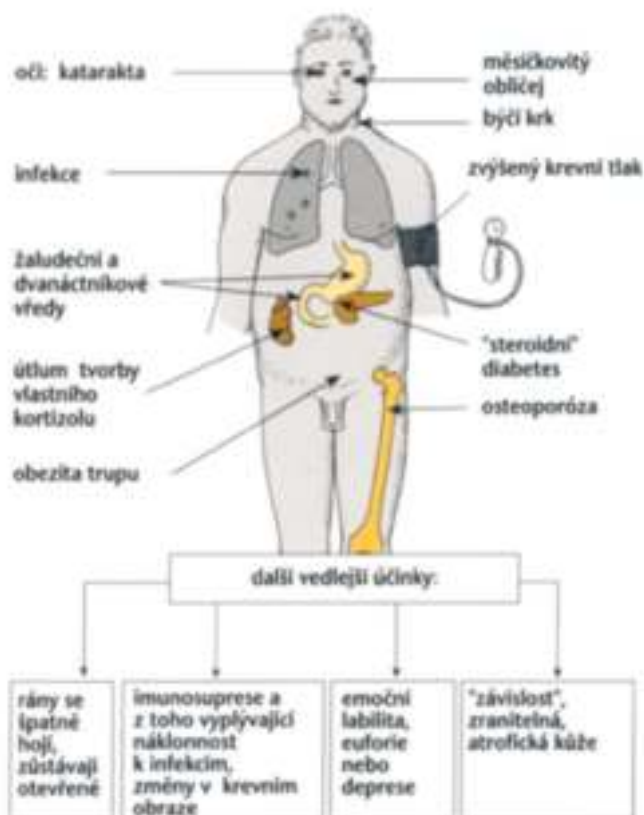
3.

student A: lékař

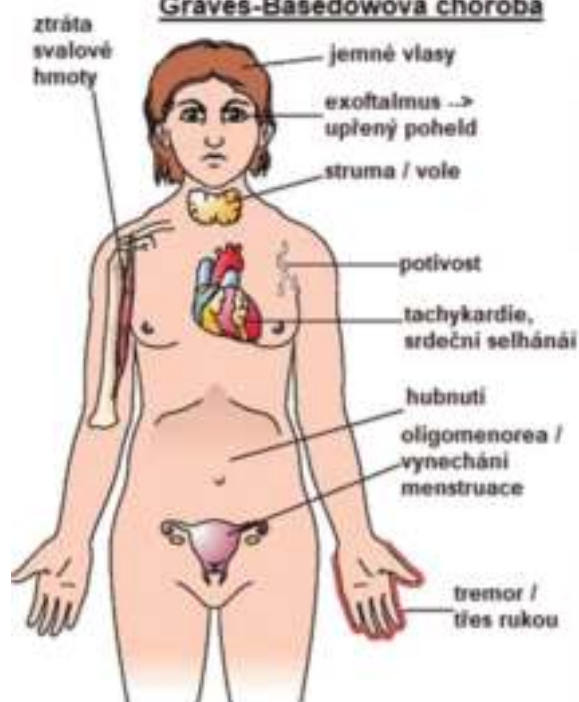
student B: pacient s Cushingovým syndromem

Cushingův syndrom

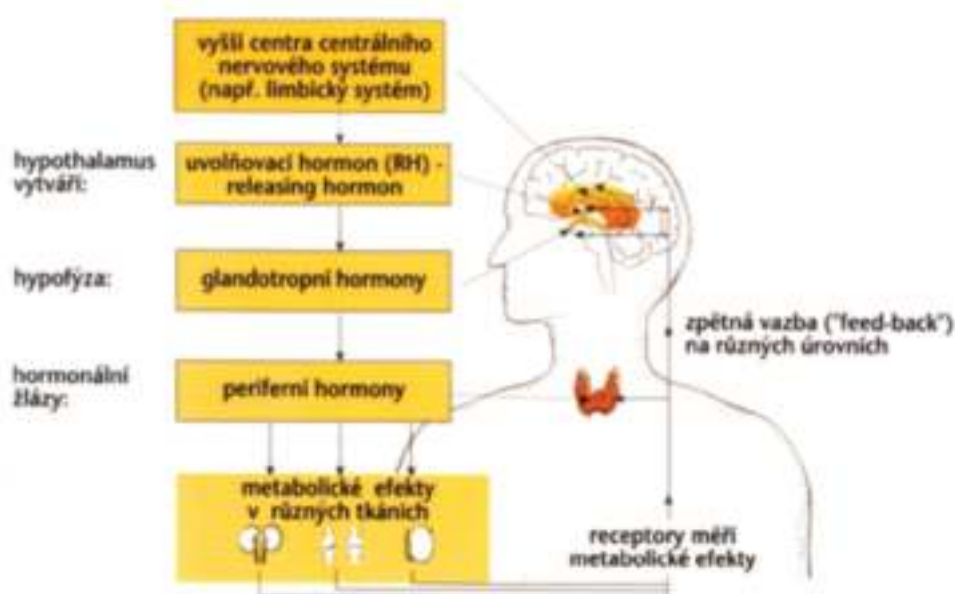

Graves-Baseowova choroba

2. Co znamená „pozitivní / negativní zpětná vazba“? Uveďte příklady. K čemu by došlo, kdyby mechanismus zpětné vazby v organismu selhal? Pro svou odpověď můžete použít následující obrázek.

Hierarchie hormonální regulace, zpětná vazba – feed - back

zdroje obrázků:

https://is.muni.cz/do/fsps/e-learning/zaklady_anatomie/zakl_anatomie_II/pages/zlazy.htm

https://en.wikipedia.org/wiki/Graves%27_disease

<https://gomedii.com/blogs/english/health-a2z/symptoms-of-diabetes-insipidus/>

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

1. Poslechněte si dialogy, doplňte chybějící slova.

1.

- Dobrý den, paní Černá! Jak se daří?
- Dobře, děkuji!
- 1. _____ máte jako vždycky perfektní, všechno v pořádku...
- Jo jo, já se snažím.
- Léky 2. _____ ?
- Ano, právě bych potřebovala předpis na další balení a 3. _____ do glukometru.
- A hypoglykémii jste neměla?
- Ne ne, paní doktorko, ani jednou.
- Dobrý, takže to všechno napíšeme. A povězte mi, co ta Vaše kamarádka, jak jste jí tenkrát naměřila vyšší cukr? Jak to 4. _____ ?
- No šla na odběr a normálně naměřili jí cukr 16! A musí si teda 5. _____ inzulín čtyřikrát denně a prý už napořád.
- Jo... takže se zřejmě 6. _____ o cukrovku prvního typu.
- No právě! Ale vždyť jí bude za chvíli šedesát!
- To není nic 7. _____, cukrovka prvního typu může vzniknout v jakémkoliv věku.

2.

- Dobrý den, pane Zelený. Taaak...koukám na výsledky a tentokrát ta 1. _____ už je dobrá. Jak se cítíte? Všechno v pořádku?
- No, paní doktorko, já si myslím že všechno dobrý.
- Nemocný jste nebyl 2. _____ ? Žádné potíže? Bolesti na hrudníku?
- Ne, to mi přijde všechno v pořádku. Teda... to možná s tím 3. _____, ale akorát mám takový pocit, že jako kdyby 4. _____ . Je to možný?
- Ted'kom v létě Vás zebou nohy, jo? A v noci máte nějaké zvláštní pocity? Třeba křeče, 5. _____, neklid v nohou?
- Jak to víte?
- Ono to často u diabetiků bývá. Může to být projev takzvané diabetické neuropatie, nebo 6. _____, abyste to pochopil – poškození nervů končetin od dlouhotrvajícího vysokého cukru. 7. _____, dobře, že to říkáte, musíme zase zopakovat vyšetření těch nohou. Takže si vodložte a položte se na lehátko.

3.

- Zdravím, paní Bílá. Mám tady Vaše výsledky a je to trošku horší než minule. Vy jste minule měla 1. _____ 52 a teď máte 60, tak někde je něco jinak.
- Aha... Ježíš Maria... Já se omlouvám, ale můžete mi říct, co to jsou ty 2. _____ ? Protože když si to měřím, tak na glukometru, mám 6... Dobře, tak někdy 10... Ale 60!
- Jasně. Glykovaný hemoglobin je taková hodnota, kterou 3. _____ . Ona nám vlastně dává informaci o tom, jak Váš cukr vypadal za poslední tři měsíce. Protože to měření glukometrem je takové 4. _____, neměřte se po jídle, nevíte jakou máte hodnotu třeba po obědě – a tyto hodnoty zvedají ten 5. _____, teda ten glykovaný hemoglobin.

2. Najděte v dialozích mluvené výrazy a slovní tvary, nahraďte je spisovnými tvary.

3. Co znamená výraz „není to nic proti ničemu“? Vymyslete vlastní mini dialog s použitím této fráze.

zdroj:

<https://www.youtube.com/@dobrycukr2526>

Jak na výslovnost J?

Podélný okraj jazyka musíme nechat přilnout k vnitřní straně horních stoliček, špičku jazyka opíráme o zadní stranu dolních zubů. Trochu zatlačíme na přední část jazyka, tvoříme přitom nárazový proud vzduchu. J nemůže být dlouhé, jenom krátké.

Pozor! Slovesné tvary jsem, jste, jsou je možné ve spisovném projevu vyslovovat bez úvodního j-, ale jenom tehdy, pokud jsou součástí složeného tvaru slovesa

---

1. Poslechněte si věty a opakujte:

Jindra jí dobré jídlo. Byla jsem v pokoji. Jenda jede na koni. Byl jsi včera v jídelně? Matěj má bratra Vojtu a sestru Jitku. Julie volá: Jupí, jupí! Jakube, umyj si ruce! Jasan a jedle jsou stromy. Janička dostala jedničku.

---

2. Poslechněte si jazykolamy a opakujte každý třikrát:

Nenaolejuje-li tě Julie, naolejuji Julii já.

Jelen letěl jetelem, jetelem letěl jelen.

Je Olivier olivrejovaný nebo neolivrejovaný

Já rád játra, ty rád játra, ty rád játra,
já rád játra, co nám brání dát si játra

---

3. Přečtěte si básničky nahlas:

Půjdem, půjdem na hody,
Chutnají nám jahody.
Jahoda je jako med,
Na jahody půjdem hned.

Jenda jede k nám,
Jako velký pán.
Přivezl k nám Janičku,
Byl tu s ní jen chvíličku.

LEKCE 10 RAKOVINA PRSU, GYNEKOLOGICKÉ NÁDORY

RAKOVINA PRSU, GYNEKOLOGICKÉ NÁDORY

Rakovina prsu a gynekologické nádory jsou vážnými chorobami, které postihují velký počet žen na celé zeměkouli. I přes významný pokrok v oblasti diagnostiky a terapie těchto onemocnění, pořád jsou častou příčinou úmrtí. Mezi nejčastější malignity diagnostikované v ČR v roce 2018, bez ohledu na nemelanomové kožní zhoubné nádory, patřily karcinom tlustého střeva a konečníku, karcinom prostaty, již zmíněný karcinom prsu u žen a karcinom průdušnice. Čtvrtý nejčastější typ nádoru u žen byl nádor dělohy. Proto v České republice jsou dlouhodobě zavedené, a ze zdravotního pojištění plně hrazené, organizované screeningové programy některých z těchto nádorových onemocnění – screening zhoubných nádorů prsu, děložního hrdla a tlustého střeva a konečníku.

V počátečních stádiích se ani nemusí nijak projevovat, proto pravidelná vyšetření a screening odehrávají v záchytu těchto malignit zásadní roli. Při zachycení nádoru v časném stadiu je pravděpodobnost vyléčení docela velká.

Etiologicky se ve vývoji tohoto onemocnění uplatňují různé faktory. Zhruba 5–10 % karcinomů prsu má genetický podklad. Nejvýznamnější jsou mutace v oblasti genů BRCA1/2 – ty zvyšují riziko vzniku karcinomu prsu až na 84 %. Riziková je také předchozí léčba ionizujícím zářením, hormonální substituční léčba (HST), prekancerózy prsu. Při odběru anamnézy se zaměříme na dobu nástupu menarché a menopauzy, jelikož riziko vývoje ZN (zhoubného nádoru) prsu se zvyšuje v přímé úměře k době působení vyšších hladin estrogenů na organismus. Životospráva je rovněž důležitá – větší výskyt karcinomu mammy pozorujeme u žen, které mají vyšší příjem alkoholu a nedostatek pohybu.

Základní metodou uplatňující se v diagnostice karcinomu prsu je mamografie (MG), která je také součástí mamárního screeningu. Pro ženy ve věku 45 let a více je doporučováno absolvovat mamografické vyšetření jednou za 2 roky. U mladších, těhotných a kojících žen je indikováno sonografické vyšetření kvůli denzitě žlázy. U vysoce rizikových pacientek se používá MR. V rámci stagingu již potvrzeného nádoru se mohou uplatnit, i další zobrazovací metody: UZ jater, RTG plic, celotělové CT nebo PET/CT. Dále se provádí biopsie, zjišťuje se grading tumoru, exprese HER2, jsou vyšetřovány estrogenové a progesteronové receptory. Nelze podceňovat význam samovyšetřování – často ženu k lékaři přivádí bulka, kterou si sama nahmatá, nejčastěji v horním zevním kvadrantu prsu. Nejvhodnějším obdobím k samovyšetření je týden po začátku menstruace. V té době je žlásová tkáň měkká a lze ji dobře vyšetřit. Po menopauze se doporučuje provádět samovyšetření vždy stejný den v měsíci. Doporučuje se prohmatat každý prs až do oblasti podpažní jamky, a to vestoje i vleže. Žena by si při tom měla všimnout ztlustění kůže, hmatných uzlíků („bulky“) a především všech viditelných změn. Bez přehánění lze říct, že samovyšetřováním si ženy mohou zachránit život.

V rámci léčby nádorů prsou se mohou používat všechny onkoterapeutické modalities. Je to chirurgická léčba, radioterapie, a v neposlední řadě také metody systémové terapie, tj. adjuvantní nebo neoadjuvantní chemoterapie, hormonoterapie a v poslední době i léčba cílená (angl. – targeted therapy).

Chirurgické výkony se dají rozdělit podle rozsahu. Může to být radikální mastektomie, po níž může být následně indikována rekonstrukční operace. V některých případech se radikální operaci dá vyhnout pomocí vyšetření sentinelové uzliny (SNB – sentinel node biopsy) – je to první spádová uzlina, která je postižená při metastazování nádoru. Pokud ta je v pořádku – disekce axily a mnohdy i radikální mastektomie jsou zbytečné. Prs šetřící výkony jsou např. kvadrantektomie či lumpektomie (tumorektomie), což je pouhá extirpace nádoru s dostatečným bezpečnostním lemlem zdravé tkáně. K chirurgickému řešení se ale přistupuje jen za podmínky vyloučení vzdálených metastáz. Každopádně cílem chirurgické léčby, nehledě na její rozsah, je kompletní odstranění nádoru spolu se spádovými mízními uzlinami.

Změny v prsu jsou velmi časté, ne všechny novotvary však jsou zhoubné, těch je dokonce většina. Benigní změny se nejčastěji projevují tvorbou uzlíků nebo hrbolků, zvětšením prsů před menstruací, zřídka i výtokem z bradavky a většinou souvisí s hormonálními vlivy. Mezi nezhoubné změny se řadí mastopatie, cysty a zánětlivá onemocnění (např. píštěle nebo abscesy). K benigním nádorům patří fibroadenomy, papilomy, cysty nebo lipomy. Takové nádory rostou pomalu, nepronikají do okolní tkáně ani nevytvářejí metastázy.

zdroje:

1. Igor Kiss, Radim Němeček, Michael Doubek, Rostislav Vyzula a kolektiv autorů, KLINICKÁ ONKOLOGIE PRO MEDIKY.
2. <https://www.uzis.cz/index.php?pg=aktuality&aid=8466>, od 4. 2. 2021, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, „Den boje proti rakovině a statistiky ÚZIS ČR“.
3. Autor: gesundheit.gv.at, <https://www.nzip.cz/clanek/1183-rakovina-prsu-co-to-je>, Národní zdravotnický informační portál, „Rakovina prsu: co to je?“.
4. Autor: gesundheit.gv.at, <https://www.nzip.cz/clanek/107-samovysetreni-prsu>, Národní zdravotnický informační portál, „Samovyšetření prsu“.

---

1. Najděte v textu slova a fráze, které znamenají:

1. počet nově nemocných za konkrétní časový úsek

---

2. předoperační léčba

---

3. pooperační léčba

---

4. maligní

---

5. nezhoubný

---

6. vyhledávání rizikových nemocí v populaci

---

7. šance na to, že se v budoucnu stane určitá věc

---

8. premaligní změny

---

9. žena, která krmí malé dítě svým mlékem

---

10. hmatná rezistence v prsu

---

11. způsob protinádorové léčby využívající cytostatika

---

12. odstranění celého prsu

---

13. extirpace nádoru

---

14. druhotné ložisko nádorových buněk

---

15. strážní mízní uzlina

---

2. Mezi suspektní příznaky stavu, který vyžaduje další dovýšetření, kromě bolesti a zarudnutí kůže prsu řadíme:

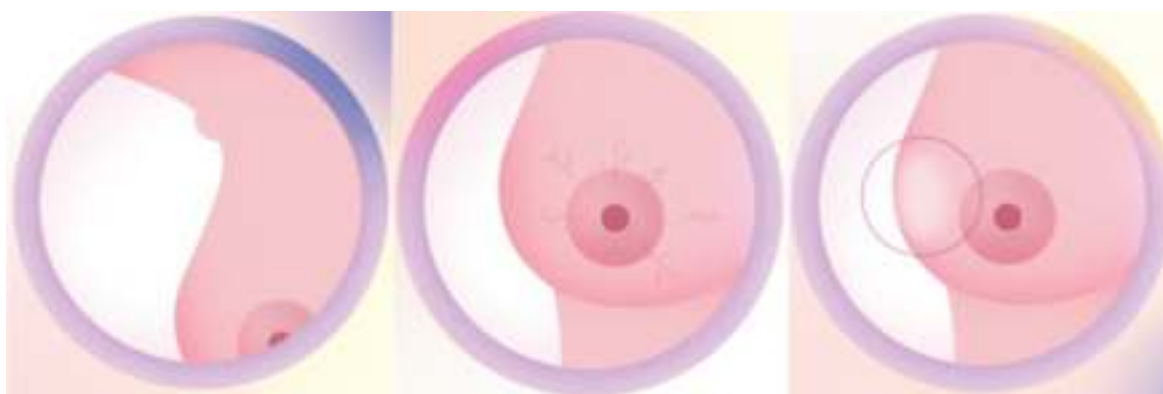
- asymetrii bradavek
- hmatnou rezistenci v prsu, v axile či v nadklíčku
- retrakci (vtažení) kůže nebo bradavky
- zesílení prsní tkáně
- změnu velikosti a tvaru prsu
- viditelné žíly na prsu
- pomerančovou kůži (edém kůže)
- výtok z bradavky (zejména s příměsí krve)
- ulceraci a ekzém bradavky (Pagetova choroba)

1. _____ 2. _____ 3. _____

4. _____ 5. _____ 6. _____

7. _____ 8. _____ 9. _____

zdroj:

mojemedicina.cz, „8 příznaků rakoviny prsu, o kterých jste možná nevěděly“

<https://www.mojemedicina.cz/pruvodce-pacienta/diagnozy/zhoubne-nadory-prsu/8-priznaku-rakoviny-prsu.html>

3. Přečtěte si informaci o karcinomu děložního čípku. K jednotlivým odstavcům přiřadte názvy. Pak zkuste samostatně popsat problematiku uvedené nemoci.

Screening a prevence, Epidemiologie, Diagnostika a staging, Rizikové faktory, Léčba

1. _____

Téměř 80 % nádorů tvoří spinocelulární karcinomy, 15–20 % adenokarcinomy. Ostatní nádory jsou raritní a tvoří 1–2 %. Nádory děložního čípku se vyvíjí z prekanceróz, které se označují jako cervikální intraepitelové neoplázie (CIN) I–III. Tyto prekancerózy dělíme na změny lehkého stupně (low grade, CIN I) a změny vysokého stupně (high grade, CIN II, III a karcinoma in situ, Cis), ze kterých se může vyvinout invazivní karcinom.

2. _____

Za nejvýznamnější faktor se považuje přetrvávající infekce rizikovým (onkogenním) typem humánního papilomaviru (HPV). HPV viry se dělí na dvě základní skupiny: skupinu nízkého rizika – LR HPV typy 6 a 11, (vyvolávají tvorbu kondylomat) a viry vysokého rizika – HR HPV neboli tzv. onkogenní viry (typy 16 a 18). Za další rizikové faktory se považuje raný věk zahájení sexuálního života, promiskuita, multiparita, kouření, antikoncepce a poruchy.

3. _____

Základní metodou je cytologické vyšetření ze stěru z cervixu provedené při standardním gynekologickém vyšetření. Dnes je doplňována testováním stavu HPV. Rovněž byla zavedena vakcinace dívek ve věku 13 let. Nejvyšší efekt má vakcinace dívek před zahájením pohlavního života.

4. _____

Časná stadia jsou často asymptomatická. Varovnými příznaky jsou krvácení po pohlavním styku, krvácení mimo menstruační cyklus. Bolesti v podbřišku, zápachající výtok či symptomatologie ze vzdálených metastáz (ascites, fluidothorax, hematurie, rektorhagie) jsou příznaky pokročilých stadií.

5. _____

Děložní hrdlo je snadno přístupné při gynekologickém vyšetření jak pohledem (aspekci), tak i vyšetřovacími metodami, které označujeme jako tzv. prebioptické metody (stěr onkologické cytologie, stěr na přítomnost onkogenních virů, kolposkopie). V případě podezřelých lézí můžeme provést biopsii. Posuzujeme lokální rozsah nádoru, stav regionálních mízních uzlin a vyloučit ev. vzdálené metastatické postižení pomocí ultrazvuku, magnetické rezonance a RTG. Rovněž stanovujeme nádorové markery.

6. _____

Uplatňuje se chirurgie (od konizace po radikální hysterektomii se pánevní lymfadenektomií), radio a chemoterapie. Rovněž se používá cílená biologická terapie (*např. bevacizumab*).

zdroj:

Igor Kiss, Radim Němeček, Michael Doubek, Rostislav Vyzula a kolektiv autorů, KLINICKÁ ONKOLOGIE PRO MEDIKY.

Ukazovací zájmeno TEN

Prohlédněte si tabulky skloňování ukazovacích zájmen.

https://drive.google.com/file/d/1R3majM7YCYzytxdzYIIfsIM9QaJ4CSK/view?usp=share_link

---

1. Vyskloňujte celé paradigma:

ten karcinom, tahle děloha, tamten přístup, tohle vyšetření, tamta terapie, tamto děložní hrdlo, tento gynekolog

---

2. Doplňte ukazovací zájmeno ve správné formě.

- K _____ (ty nádory) patří nádory děložního těla, děložního hrdla a vaječnicků.
  - Místo _____ (tamten doktora) se obrátila na _____ (tady ten).
  - Své odběry odevzdejte u _____ (tamto okénko).
  - V _____ (tyhle hodiny) už má nemocnice zavřeno, musíme na pohotovost.
  - Nejčastěji se gynekologické karcinomy vyvíjí u _____ (tady ta skupina) žen.
  - (Tyto formy) _____ nádorů jsou označovány rovněž jako invazivní nádory.
  - (Tamty dívky) _____ bych doporučil chodit na vyšetření již od 20 let.
  - V počátečním stadiu _____ (tato nemoc) lze nádor odstranit šetrnou operací.
-

3. Opravte chyby ve větách (lexikální, gramatické, stylistické):

- Zvracení je provazeno ptyalismy, což je zvýšená tvorbou slin.
  - Pravidelní prohlídky jsou velice důležité v těhotenství pro kvalitní terapii gestóz.
  - Zároveň se v tomto období na sliznici dutiny ústní začínají tvořit puchýřky, později také vřídky.
  - Mezi nejčastější dětské exantémová onemocnění patří ještě další onemocnění, které ale není očíslované.
  - V tomto souhrnu jsou informace o lékaři, farmaceuty a další odborní pracovníky ve zdravotnictví.
  - Poradila bych vyhnout se vám sedavému zaměstnání.
  - Odložte, prosím, všechny kovové předměty, které máte po kapsách.
  - V České republice onemocní přes 1000 žen nádorem vaječnicků nebo nádorem pobřišnice (peritonea) v České republice ročně.
-

4. Poslechněte si věty. Přeložte z ruštiny do češtiny.

1. Pracujte v týmech.

Tým A: popište opatření v rámci prevence karcinomu prsu.

Tým B: popište preventivní opatření proti vzniku ZN dělohy.

ALE! Ve svém souhrnu schovejte minimálně dvě falešná doporučení. Předvedte své návrhy v skupině. Úkol druhé skupiny je odhalit tyto chyby.

---

2. Pracujte v párech.

Jedna osoba bude hrát roli pacientky, druhá – roli lékaře, která potřebuje sdělit pacientce diagnózu gynekologického nádoru. Lékař má projevit takt, soucit a schopnost jasně a srozumitelně vysvětlit diagnózu, zatímco pacientka se snaží vyjádřit své emoce, pokládá doplňující otázky. Diskutujte spolu o možnostech léčby a dohodněte se na dalším postupu a strategii léčby.

---

3. Pracujte v týmech.

Připravte mini prezentaci na jedno z následujících témat. Rozdělte si mezi sebou jednotlivé podotázky, pak předvedte svou prezentaci ve skupině. Uveďte definici onemocnění, krátce popište rizikové faktory, klinický obraz, diagnostiku a léčebné možnosti a preventivní opatření. Připravte pro posluchače 3 otázky, které vyžadují otevřenou odpověď.

- Nádor děložního čípku
- Myomatóza dělohy
- Nezhoubné nádory prsu
- Karcinom prsu u mužů
- Karcinom vaječníku

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

- 1. Mamografie je nejúčinnější metoda při odhalování zhoubných nádorů prsu. Přesto je mezi veřejností rozšířena celá řada mýtů, které přínos mamografického vyšetření zpochybňují. Poslechněte si reakci pacientky, která podstoupila operaci pro odstranění nádoru mammy, na rozšířené mýty ohledně MG. Doplňte chybějící slova.**

MÝTY O SCREENINGOVÉ MAMOGRAFII

Novinář:	Chodíte na mamografii?
Pacientka:	Jasně! Na mamografii chodím proto, že chci vědět, že jsem zdravá.
Mýtus č. 1:	<i>„Neexistují důkazy, že mamograf může zachránit život.“</i>
Pacientka:	Spousta 1. _____ šla několikrát na mamograf a nikdy to vlastně nic nebylo, tak jsem si říkala že budu 2. _____ a... byla jsem pozitivní. 10 dnů poté co jsem byla na mamografu mě operovali. Bylo to hrozných 10 dnů, já jsem 3. _____, že fakt umřu. Ale když jsem byla po té operaci, tak jsem si říkala „a žiju! Podařilo se to!“ a je to dobrý. Takže jsem za to, samozřejmě, byla velmi ráda, že se to odhalilo 4. _____.
Mýtus č. 2:	<i>„Stačí se samovyšetřovat a nechodit na screening.“</i>
Pacientka:	Vlastně když to paní primářka potom dělala SONO a 5. _____, říkala „No jo, vono je tak maličký, vydržte, já tam ani nemůžu to pořádně 6. _____“. Protože prostě to bylo malinký a bylo to hluboko. Čili 7. _____ v úplných začátcích. Sama bych to určitě nenahmatala.
Mýtus č. 3:	<i>„Není žádný rozdíl ve způsobu léčby, když je nádor objeven včas a když pozdě.“</i>
Pacientka:	No, jsem ráda, že se ten nález vlastně chytl ještě zavčasu, že mi 8. _____. Tak když jsem pak šla na kontrolu po té operaci, tak mně nasadili jenom 9. _____. 5 let jsem brala léky. Ale pan doktor říkal: „Vy nemusíte žádnou chemoterapii, radioterapii, prostě se to podařilo 10. _____ u Vás“.
Mýtus č. 4:	<i>„Mamografy vystavují naše tělo nebezpečnému záření.“</i>
Pacientka:	Ne, ne, toho jsem se teda vůbec nebála, protože 11. _____ je to osvědčený vyšetření a jednak těm doktorům věřím. Já to prostě nepovažuji za argument, který by mě měl 12. _____ od pravidelných návštěv mamografu.
Mýtus č. 5:	<i>„Mamograf zhmožďuje prs.““</i>
Pacientka:	Noo.. je to určitý tlak, ale řekněte mi nějaké lékařské vyšetření, který není nepříjemný a nebolí! Dentální hygiena je 13. _____ nepříjemnější než tohle a jde vo chvílunku. Takže... to mi přijde jako úplně 14. _____. Určitě bych doporučila všem ženským chodit na mamograf, může jim to zachránit život, jako zachránilo i mně.

zdroje:

1. Autor: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR <https://www.nzip.cz/clanek/1307-myty-o-mamografii>
2. mamoc. cz: Národní screeningové centrum ÚZIS ČR a Aliance žen s rakovinou prsu společně vyvracejí mýty o mamografii (odkaz vede na web mamoc. cz)
3. VIDEO: https://www.youtube.com/watch?v=bFQ3VuCrDZM&feature=youtu.be&ab_channel=%C3%9AZIS%C4%8CR

2. Řekněte, zda jsou tvrzení pravdivá. Pokud nejsou – řekněte proč:

1. Pacientka se operace nebála.	ANO/NE
2. Nikdo z okolí pacientky nechodí na pravidelné kontroly.	ANO/NE
3. Pacientka má radost z toho, že nádor byl nalezen včasně.	ANO/NE
4. K vyšetření pacientku donutilo její okolí.	ANO/NE
5. Pacientka nebyla dostatečně zkušená, aby sama nahmatala tumor.	ANO/NE
6. V době diagnózy nádor ještě neovlivňoval kvalitu života pacientky.	ANO/NE
7. Pacientce byla nařízena adjuvantní chemo a radioterapie.	ANO/NE
8. Operace nebyla úplně úspěšná.	ANO/NE
9. Podle pacientky, dávka ozáření, kterou dostane během vyšetření, není významná.	ANO/NE
10. Návštěva zubaře je snesitelnější než mamograf.	ANO/NE
11. Pacientka pochybuje, že bude i nadále chodit na preventivní vyšetření.	ANO/NE
-

3. Vyhledejte v textu hovorové tvary slov, přepište je spisovnou češtinou.

VÝSLOVNOST

---

1. Poslechněte si text. Doplňte diakritiku a přečtěte nahlas.

Karcinom prsu vzniká z abnormálních rakovinných buněk, které se vymknou kontrole. Rakovina prsu může vzniknout i u mladých žen, dokonce i ve věku do 30 let. Pokud s léčbou nezačnou včas, buňky se mohou rozšířit do okolních uzlin a metastazovat. Nádor nalezený v ranem stádiu je docela dobře léčitelný a až v 90 % případů je prognóza uzdravení příznivá. Velké nebezpečí rakoviny prsu je v tom, že nemusí být v počátečních stádiích nijak zjevná, a dá se jí tak snadno přehlednout.

---

2. Poslechněte si a najděte chyby ve výslovnosti. Pak si text přečtete správně.

Koukám z okna do ulice. Dnes začalo poprvé sněžit. Vidím první sníh padat shůry. Fakt nádhera. Jsem rád, že jsem od topení jen kousek. Naproti stojí dům, který je vyšší než ostatní. Pod ním na chodníku je shluk ženských – může jich být tak dvanáct, třináct, jestli správně počítám. Poodstoupím od okna. Snažím se být ticho, ale stejně dělám asi rámus. Dívám se na kresbu vedle své postele. „Poněkud odpudivá“, myslím si. Jdu si lehnout pod deku. Naoko se učím, protože přišel otec. Snažím se napsat větu do úkolu. Jenže můj lidský rozum na to nestačí.

Lekce 1

Čtení

3.

1. těhotenská průkazka
2. elektrokardiografie
3. Bordetova-Wassermannova reakce (pozn. screeningu syfilis)
4. Human Immunodeficiency Virus, virus lidské imunitní nedostatečnosti
5. Hepatitis B surface Antigen, také zvaný australský antigen, povrchový antigen HBV (Hepatitis B) viru
6. Orální glukózový toleranční test
7. group B strep, Streptokok skupiny B

Gramatika

1.

porodnické zvyklosti 2. porodní asistentky 3. nějaké rituály 4. záclony 5. své specifické rituály 6. svá vysvětlení. 7. síly 8. miminka byla zabalena 9. své milované osoby 10. problémy

2.

a. zdravé průběhy, dobré vývoje, nebezpečné patologie, kvalitní porodnice, velká embrya, malá srdíčka, těhotenské problémy, křečové žíly
b. drahé ultrazvuky, moderní screeniny, těhotenské poradny, určité přístupy, krevní odběry, předporodní kurzy, těhotenské oblečení

4.

a. dva zdravé plody	d. dvě budoucí matky	g. dva vážné problémy
b. dvě temenní kosti	e. dva týdny těhotenství	h. dvě složité těhotenství
c. dva těhotenské testy	f. dvě mladé prvorodičky	i. dvě těhotenské průkazky

5.

Zase se mi vrátily otoky, zítra pojedou do těhotenské poradny. Co vás trápí? – Mám pocit těžkých nohou a začaly se objevovat křečové žíly. Od začátku těhotenství mám problém s prsy – nejdříve jenom hodně bolela, teď se mi ztmavly a loupou se bradavky. Teď musíte vynechat kouření, alkoholické nápoje a přestat nosit těsné oblečení. Máte za sebou už tři screeniny a můžu říct, že hlavička se rozvíjí o 2 týdny rychleji. Nemějte obavy, předepíšeme vám infuze se železem a všechno bude v pořádku. Jaké ještě symptomy a problémy se mohou objevit? – Problémy vzniknou nejspíše s tlakem, dalo by se počítat taky i s cukrovkou.

Poslech

1.

1. povzbuzovala
2. nadšený
3. zbytečně
4. poskytla
5. šestinedělí
6. se opřít
7. uvolnit se
8. hráz
9. císařským řezem
10. Dokázala
11. zrovna

Lekce 2

Čtení

2.

1. nevolnost – nauzea
2. zvýšená tvorba slin –ptyalismus
3. vznik šedých kruhů kolem očí – halonované oči
4. část prostoru, které je oko schopno zachytit – zorné pole
5. vývoj v děloze více než jednoho plodu – vícečetné těhotenství
6. otok – edém
7. nadbříšek – epigastrium
8. trombocyty – krevní destičky
9. předčasného odloučení placenty – abrupce placenty
10. umělé ukončení těhotenství – interrupce

Gramatika

2.

- 1 – f. ranních nevolností, častých pocitů na zvracení,
- 2 – a. ztráty tekutin a minerálů
- 3 – b. otoků nohou, d. křečovitých záchvatů

3.

- a. jakýchkoliv plodů b. slin c. bílkovin d. dolních končetin e. častých bolestí f. zdravých žen g. důvodů i. nevolností

4.

- a. dolních končetin b. gestóz c. sklenic vody
d. těhotných žen e. tmavých skvrn f. porodů

Poslech

1. týdnů
2. těch věcí
3. svých oblíbených dobrůtek
4. bílkovin a zdravých sacharidů
5. škodlivých potravin
6. tekutin
7. skleniček
8. svých kamarádek
9. dětí
10. nějakých potíží
11. bolestí
12. poruch

Výslovnost

cv. 3

s — se: Včera jsem mluvila **s** vaší sestrou.

Jeli jsme **se** sestrou na party.
Prohlížel sis to **se** zájmem?
Setkal jsem se **s** svým přítelem.

z — ze: To je **ze** zlata.
Myslíš, že je to **z** čistého zlata?
Mám večerní šaty **ze** sametu.
Vlak přijel **z** Ostravy.
Jsem **z** Ukrajiny.

k — ke: Pojdte **ke** stolu, budeme večeřet.
Koupili jsme **k** tomu stolu křesla.
Šel jsem **ke** kamarádovi.
Objednal jsem se **k** doktorovi.
Přidej se **ke** mně

v — ve: Přijedeme **ve** středu zpět.
Jak dlouho jste žil **ve** Francii?
Byli jsme **v** Chorvatsku.
Žili jsme **ve** vnitrozemí.
Říká se, že **ve** víně je pravda.

Lekce 3
Čtení
tabulka v textu

1.–7. den věku dítěte	časné novorozenecké období
8.–28. den věku dítěte	pozdní novorozenecké období
od 29. dne do dne prvních narozenin (trvá 11 měsíců)	kojenecké období
2. až 3. rok života (trvá 2 roky)	batolecí období
4. až 6. rok života (trvá 3 roky)	předškolní období
od 6 let do 11 let	mladší školní věk
od 11 do 15 let	starší školní věk – puberta
po období puberty do 19 let, dle WHO – 10–19 let	období dospívání (adolescence)

2.

1. broukat (si)
2. plazit
3. chodit úkroky
4. převracet se / přetáčet se
5. ploska
6. slabika
7. poradenství
8. fontanela

Gramatika

1.

	<i>Přítomný čas</i>	<i>Minulý čas</i>	<i>Budoucí čas</i>
Například: Ošetřovat Ošetřit	ošetřuju -	ošetřovala jsem ošetřil/a jsem	budu ošetřovat ošetřím
Pomáhat pomocť	pomáhám -	pomáhal/a jsem pomohl/a jsem	budu pomáhat pomůžu / pomohu
Dívat se Podívat se	dívám se -	díval/a jsem se podíval/a jsem se	budu se dívat podívám se
Předepisovat Předepsat	předepisuju -	předepisoval/a jsem předepsal/a jsem	budu předepisovat předepíšu
Doporučovat Doporučit	doporučuju	doporučoval/a jsem	budu doporučovat doporučím
Odebírat Odebrat	odebírám -	odebíral/a jsem odebral/a jsem	budu odebírat odeberu
Prospívat Prospěť	prospívám -	prospíval/a jsem prospěl jsem	budu prospívat prospěju
Všímat si Všimnout si	všímám si -	všímal/a jsem si všiml/a jsem si	budu si všímat všimnu si
Objevovat se Objevit se	objevuju se -	objevoval/a jsem objevil/a jsem	budu se objevovat objevit se

2.

1. napíše 2. nebude absolvovat 3. nedojde
4. rozzuří se 5. odmítne 6. nedokáže 7. Doporučíte

3.

- a. Když se zjistí, že dcera má streptokok, dostane penicilin.
- b. 3letá dívka se bude léčit v ambulanci pro fenylketonurii.
- c. O žádné uzdravení tady zatím nepůjde.
- d. Až tomu dítěti odeberete krev, přineste mi vzorek
- e. Až se paní doktorka k výsledkům vyjádří, budeme řešit co dál.
- f. Pokud dítě bude pít přes 3 litry tekutin, ale na záchod bude docházet je málo, požádám o nefrologické vyšetření.

4.

- a. Dnes půjdu se svým dvouměsíčním synem po pádu na hlavičku k doktorce.
- b. Do kdy se projeví nějaké příznaky po pádu?
- c. Sestřička vám určitě ukáže, jak musíte dítě držet správně.
- d. Doktor nám napíše nám jen rehabilitace, žádné speciální vyšetření dceři nebude uděláno.
- e. Prohlídka proběhne bez komplikací.
- f. Po prohlídce se ukáže, že dítě má stridor.
- g. Po pádu nás paní doktorka pošle na rentgen lebky.

Poslech

1.

1. mladistvých
2. pubického ochlupení
3. puberty
4. jednoho stupně
5. nadledvin
6. dvorce
7. bradavka
8. puberty
9. varlat
10. hmatná
11. hrmě
12. skrotu
13. ohanbí
14. stydké pysky

Výslovnost

2.

Babička měla syna a dvě dcery. Druhá dcera šla pak na její místo.

Ten není můj. Ale já nejsem zloděj! Nic jsem neukradl.

Já nechci navštívit divné lidi!

Ty nedáváš pozor! Ty mě vůbec neposloucháš!

Lekce 4

tabulka v textu:

první dětská nemoc – spalničky
druhá dětská nemoc – spála
třetí dětská nemoc – zarděnky
čtvrtá dětská nemoc – již se nepovažuje za samostatnou nemoc
pátá dětská nemoc – infekční erytém
šestá dětská nemoc – exanthema subitum či infekční horečka
sedmá dětská nemoc – noha-ruka-ústa (angl. hand-foot-mouth disease)

Popis obrázků:

1. malinový jazyk, spála
2. makulopapulézní nasplývající exantém při zarděnkách
3. povlak na jazyku, spála
4. motýlovitý exantém, pátá dětská nemoc/Infekční erytém
5. splývající makulózní exantém, šestá dětská nemoc
6. Koplikovy skvrny na bukalní sliznici, spalničky
7. pásový opar, herpes zoster
8. Forcheimerovy skvrny, zarděnky
9. čepy na mandlích, spála (spálová angína)

Poslech

1. vhodnou dietou
2. bohaté na tuky a cukry
3. slabý černý čaj
4. potřebné množství
5. tekutiny chlazené
6. rozhodne o přijetí
7. přetrvávají četné stolice
8. příměs krve
9. kuřecí vývar
10. škrábaná jablka
11. rýžového odvaru
12. příznivém vývoji
13. nemaštěné brambory
14. rýžová nemléčná kaše
15. stravovací režim
16. nevhodné potraviny
17. nadýmavá zelenina
18. si uvědomit
19. uložené na lůžko
20. důkladné mytí rukou

Gramatika

1. nůžky, plíce, neštovice, záda, spalničky, játra, zarděnky
2. a. troje nůžky b. dvě oči c. šestá nemoc d. čtyři záněty e. osmery dveře f. dvě antibiotika
3.
  - a. troje nosítka, dvoje kleště
  - b. spalniček
  - c. zarděnkami, Vršovcích
  - d. příušnic
  - e. neštovicích
  - f. spalniček
4.
  - a. V některých případech spalniček mohou být nebezpečné komplikace.
  - b. U některých nemocných neštovice probíhají bez vysokých teplot a pouze s vyrážkou na určité části těla.
  - c. Při léčbě zarděnek je třeba dodržovat pitný režim
  - d. Mohou se po planých neštovicích u dítěte objevit plicní komplikace?
  - e. Jak dlouho budeme muset brát antibiotika?
– 10 dní, pak přijďte na kontrolu.
  - f. Jak zjistit problémy s játry u dítěti?
  - g. Položte pacienta na nosítka a odneste na vyšetření.
  - i. Bolesti zad u dětí vycházejí z kosterně-svalového aparátu.
  - h. V současnosti se provádí jedno očkování (v kombinované formě) proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám.

Výslovnost

cv. 4.

Automatický, **naučit se**, pouhý, **náušnice**, **neudělal**, euforický, **používat**, louka, koupit, **starousedlík**, **přeúvěrování**, spousta

Lekce 5

Čtení

2.

1. Nesocializovaná porucha chování
2. Socializovaná porucha chování
3. Porucha opozičního vzdroru
4. Porucha chování ve vztahu k rodině

4.

Vertikální

1. záškolactví
3. krádež
4. kazeň
5. neposlušnost
6. vzpurnost
7. socializace
8. vrstevník
9. útěk

Horizontální

2. šikana
10. rvačka
11. hyperaktivita
12. adolescent
14. vztek
15. přestupek

Gramatika

1.

řveš, pláčou, skákejte, pomůžu, vydechni, píchneme

2.

bát se	bojím se bojíš se bojí se bojíme se bojíte se bojí se	obejmout	obejmu obejmeš obejme obejmeme obejmete obejmou	řvát	řvu řveš řve řveme řvete řvou
bít	biju biješ bije bijeme bijete bijou	plakat	pláču pláčeš pláče pláčeme pláčete pláčou	smát se	směju se směješ se směje se smějeme se smějete se smějou se
hnát se	honím se honiš se honí se honíme se honíte se honí se	prospět	pospěju pospěješ pospěje pospějeme pospějete pospějou	spát	spím spíš spí spíme spíte spí
kousat	koušu koušeš kouše koušeme koušete koušou	přijmout	přijmu přijmeš přijme přijmeme přijmete přijmou	stát	stojím stojíš stojí stojíme stojíte stojí
lhát	lžu lžeš lže lžeme lžete lžou	růst	rostu rosteš roste rosteme rostete rostou	vést	vedu vedeš vede vedeme vedete vedou

3.

- a. vzpomeneš
- b. selžou
- c. kopá/kope, se rozplakal
- d. napadá
- e. pláče, odmítá
- f. vyskytnou

4.

Odborné publikace poukazují na to, že o poruchu chování se jedná pouze v případech, kdy se **vyskytuje** většina ze základních projevů, a to minimálně po dobu 6 měsíců.

Co bychom mohli teda doporučit rodičům?

Snažte se minimálně o 10 minut společné aktivity denně, a to i v případě, když vás dítě **odmítá**.

Pomáhejte a chvalte dítě za konkrétní projevy správného chování.

Zkuste **poskytnout** dítěti pevnou, klidnou a důslednou zpětnou vazbu na jeho nežádoucí chování.

Nechte dítě o samotě, **pošlete** ho do samostatné „nudné“ místnosti nebo místa na více než jednu minutu (přidejte jednu minutu s každým rokem věku, maximálně 10 min).

Pokud dítě se chová agresivně, **vyhněte** se hádkám a dodatečnému poučování.

Poslech

1.

1. nechuť a odpor
2. žádoucího chování
3. odměně
4. Stanovte
5. pokyny
6. zpětnou vazbu
7. jako první
8. zákaz
9. o samotě
10. se vyhněte
11. předešli
12. Dohlížejte
13. přístupu

Výslovnost

3.

- a. Historie lidstva je vlastně historií objevů.
- b. Na zítřka si nic nedomlouvej, pozvala jsem na oběd několik kolegů z práce.
- c. Několikrát jsem musel objet dům.
- d. Nedělej z toho vědu!
- e. To byl běžecký závod

Horizontální

2. šikana
10. rvačka
11. hyperaktivita
12. adolescent
14. vztek
15. přestupek

Lekce 6

Čtení

2.

1. FGS (fibrogastroskopie), peptický vřed žaludku
2. Endosonografie, karcinom jícnu
3. MR-angiografie, aneurysma mozkové cévy
4. IVU (intravenózní vylučovací urografie), obstrukce močovodu
5. ECHO (statický záběr), mitrální regurgitace
6. SKG (selektivní koronarografie), uzávěr RIA (ramus interventricularis anterior)
7. Scintigrafie, nodózní struma štítné žlázy
8. PET/CT, postižení lymfatických uzlin (u nemocného s difúzním B-velkobuněčným lymfomem)
9. CT (výpočetní tomografie), edém mozku
10. Sonografie / ultrazvuk (SONO / UZ), cholecystolithiáza
11. MR (magnetická rezonance), výhřez meziobratlové ploténky
12. Rtg (rentgen), zlomenina vřetenní kosti
13. DSA (digitální subtrakční angiografie), obstrukce cévy

Gramatika

1.

- a. v našich tělech
- b. o účincích
- c. V Čechách
- d. v malých dávkách
- e. při velkých dávkách
- f. v nemocnicích
- g. při všech vyšetřeních

2.

v/na lidských tělech, při magnetických rezonancích, při principech, při přípravách, ve formulářích, v některých případech, při onemocněních, v trubicích

3.

- a. po/v kapsách
- b. na zádech
- c. při symptomech
- d. informačních systémech
- e. ve mnoha případech
- f. Po těch diagnostikách

4.

- a. V jakých případech se provádí magnetická rezonance?
- b. Kde se v nemocnicích uchovává obrazová dokumentace?
- c. Jaká chirurgická technika s použitím laparoskopie se prosadila v posledních letech?
- d. Jaká diagnostická metoda se používá při poraněních a náhlých bolestech břicha?

Poslech

1.

1. pod dohledem
2. invazivní
3. intervence
4. nekoronárním
5. cévní systém
6. kurativní
7. předoperační
8. perkutanní transluminální
9. embolizační
10. miniinvazivní výkony
11. drenáže
12. implantace stentů
13. balónková

2.

1. ano
2. ne
3. ne
4. ne
5. ne
6. ano
7. ne

Výslovnost

cv. 2

Magda má psa dogu. Chlupatý pes pana Máchy chytil blechu. Olga má novou gumu. Hravý hroch Hubert hrozně hrabal na hromadě harampádí. Koupíme si gumáky. Dědeček má hůlku. Fotbalista dal gól. V zimě hustě chumelí. Kolem chalupy byl sníh. Had je dlouhý, nemá nohy. Chodci chodí po chodníku. Dáváme si hádanky. V zimě vždy dávám auto do garáže. Lehnu si na chvíli do mechu. Za Prahou je vidět duha. Přichází globální oteplování.

Lekce 7

Čtení

3.

1. gambling – patologické hráčství
2. kleptomanie – chorobné kradení
3. hypersexualita – závislost na sexu
4. oniomanie – závislosti na nakupování
5. workoholismus – závislosti na práci a jeho službách
6. netolismus – chorobná závislost na internetu
7. Stalking – nebezpečné pronásledování a obtěžování.

Gramatika

1.

skupiny, populární, ženy, psychoaktivní léky, léky, muži, Psychoaktivní léčiva, lidé, faktory

2.

- a. návyková látka – návykové látky
- b. Tlumivá látka – tlumivé látky
- c. Zkušený odborník – zkušení odborníci
- d. Praktický lékař – praktičtí lékaři
- e. Známý psycholog – známí psychologové
- f. Závislý člověk – Závislí lidé
- g. Firemní auto – firemní auta
- h. Blízky člověk – blízcí lidé

4.

Zažili jsme určitě jsme v životě **všichni**. „Myslím, že moje **blízcí** mají určitou závislost, nevím, co s tím mám dělat“.

Problémy závislosti mohou způsobit **nějaké** látky (například alkohol, léky, **jiné** drogy) nebo činnosti (hazardní hraní, nakupování, **počítačové** hry, práce ve smyslu workoholismu). Nejsme **spokojeni** a chápeme, že už to není v pořádku a že je potřeba něco udělat, jelikož máme strach jak o sebe, tak o našeho blízkého.

5.

- a. mě, tě, ho, jí b. mně, tebe, němu, ní c. mě, tě, ho, ji
- d. mnou, tebou, ním, ní

7.

- a. jim
- b. nich
- c. nimi
- d. je
- e. je
- f. jich

Poslech

1.

- 1. syndrom z vysazení
- 2. bažení po droze
- 3. exacerbovat
- 4. úzkost
- 5. bušení srdce
- 6. návykové látky
- 7. omamné
- 8. excitaci
- 9. s odstupem
- 10. nechutenství
- 11. suicidiální
- 12. polymorfního
- 13. podpurné

Lekce 8

Čtení

1.

- 1. indikace
- 2. polypragmazie
- 3. polymorbidní pacient
- 4. kontraindikace
- 5. nežádoucí účinek
- 6. absorpce
- 7. eliminace
- 8. laická veřejnost

Gramatika

1.

- a. bolestem
- b. otokům
- c. těžkým aktivitám
- d. pocitům
- e. k žádným vedlejším účinkům
- f. nohám
- g. proti vibrujícím bolestem
- i. k žádným nežádoucími účinkům.

2.

1. e. 2. c 3. a 4. b 5. d

- a. poruchám koncentrace, bolestem hlavy
- b. průjmům, zácpám, žaludečním vředům
- c. nevolnostem, zažívacím obtížím, kožním vyrážkám
- d. svěděním, bolestem hlavy, zánětům hltanu
- e. bolestem břicha, horečkám, těžkým alergickým reakcím

3.

těm lidem, novým lékařům, českým odborníkům, zajímavým případům, jejich pacientům, nežádoucím účinkům, indikacím, léčivům, lékům, látkovým závislostem, bolestem hlavy, účinným látkám, starším pacientkám, lékárníkům

Věty a vlastní příklady studentů se mohou lišit.

Poslech

- 1. platnou legislativou
- 2. zdravotnických prostředků
- 3. distribucí
- 4. studií
- 5. hlášení od lékařů
- 6. kvalitou léku
- 7. českém trhu
- 8. nahrazujících
- 9. předepisovat léky
- 10. mají přehled
- 11. regulačních opatření

Lekce 9

Čtení

1.

- 1. Kussmaulovo dýchání, 2. morbidita,
- 3. homeostáza, 4. celosvětově, 5. pach z úst,
- 6. motilita, 7. retinopatie, 8. polydipsie,
- 9. gastroesofageální reflux, 10. inzulin-dependentní,
- 11. civilizační nemoc

2.

- 1. TSH, 2. T3, T4, 3. ACTH, 4. Gn-RH, 5. estrogen,
- 6. testosteron, 7. růstový hormon, 8. PRL-RH / PRL-IH

3.

- 1. – I – XI, 2. – C – VI, 3. – F – XII, 4. – G – VIII, 5. – A – VII,
- 6. – D – IX, 7. – M – II, 8. – J – IV, 9. – K – X, 10. – E – XIII,
- 11. – B – I, 12. – H – V, 13. – L – III.

Gramatika

1.

- a. Darebáci prchají, i když je nikdo nehoní.
- b. Žádný učený z nebe nespadl.
- c. Leckdo se proviní pro skývu chleba.
- d. Chytrost nejsou žádné čáry.
- e. Kdo nic nemá, nic neztratí.

2.

- a. 4. něco
- b. 8. někdo
- c. 6. někdy
- d. 1. žádný (žádné vyšetření)
- e. nějaký (nějaké důvody)
- f. 3. nikdo
- g. 5. někam
- i. některý (některá vyšetření)

3.

- a. Řekla někomu o svých problémech se zdravím.
- b. V poslední době nemám žádné potíže.
- c. Nikdy nemám oteklý krk a netrápí mě to.
- d. Žádné poruchy štítné žlázy neměla.
- e. Pane doktore, nikdo mi neříkal, že hormonální poruchy se dají odhalit jenom pomocí biopsie.
- f. U nikoho jsme si nevšimli spavosti, únavy, zimomřivosti a zácpy.
- g. Nejčastěji se setkáme s poruchami štítné žlázy, ale nikdy se nevyskytnou poruchy příštítných tělísek, poruchy nadledvin či hypofýza.

4.

K nejčastějším příčinám endokrinních poruch patří záněty, poruchy enzymů a receptorů. Někdy častým důvodem endokrinologického vyšetření u dětí je porucha růstu. Nikam neodcházejte, půjdeme teď na ultrazvuk štítné žlázy. Léčba obvykle spočívá v podávání léků a hormonů, kterých má tělo nedostatek, někdy je však nutné přistoupit k chirurgickému zákroku. Pozorujete nějaké další symptomy kromě zpomaleného růstu?

Poslech

1.1. 1. Výsledky, 2. snesete, 3. proužky, 4. dopadlo, 5. píchat, 6. jedná, 7. proti ničemu

1.2. 1. glykemie, 2. od minulé kontroly, 3. nesouvisí, 4. mě zebou nohy, 5. brnění, 6. laicky řečeno, 7. Každopádně

1.3. 1. glykovaný hemoglobin, 2. červená čísla, 3. neoblafnete, 4. náhodně, 5. dlouhý cukr

Lekce 10

Čtení

1.

1. počet nově nemocných za konkrétní časový úsek – incidence
2. předoperační léčba – neoadjuvantní terapie
3. pooperační léčba – adjuvantní terapie
4. maligní – zhoubný
5. nezhoubný – benigní
6. vyhledávání rizikových nemocí v populaci – screening
7. šance na to, že se v budoucnu stane určitá věc – pravděpodobnost
8. premaligní změny – prekancerózy
9. žena která krmí malé dítě svým mlékem – kojící žena
10. hmatná rezistence v prsu – bulka
11. způsob protinádorové léčby využívající cytostatika – chemoterapie
12. odstranění celého prsu – mastektomie
13. extirpace nádoru – lumpektomie / tumorektomie
14. druhotné ložisko nádorových buněk – metastáza
15. lymfatická uzlina – mízní uzlina

2.

1. změna velikosti a tvaru prsu
2. retrakce (vtažení) kůže nebo bradavky
3. pomerančová kůže (edém kůže)
4. ulcerace a ekzém bradavky (Pagetova choroba)
5. asymetrie bradavek
6. výtok z bradavky (zejména s příměsí krve)
7. hmatná rezistenci v prsu, v axile či v nadklíčku
8. viditelné žíly na prsu
9. zesílení prsní tkáně

3.

1. Epidemiologie
2. Rizikové faktory
3. Screening a prevence
4. Klinický obraz
5. Diagnostika a staging
6. Léčba

Gramatika

1.

ten karcinom toho karconomu tomu karcinomu ten karcinom o tom karcinomu tím karcinomem	tahle děloha téhle dělohy téhle děloze tuhle dělohu o téhle děloze toughle dělohou	tamten přístup tamtoho přístupu tamtomu přístupu tamten přístup o tamtom přístupu tamtím přístupem	tohle vyšetření tohohle vyšetření tomuhle vyšetření tohle vyšetření o tomhle vyšetření tímhle vyšetřením
tamta terapie tamté terapie tamté terapii tamtou terapii o tamté terapii tamtou terapií	tamto děložní hrdlo tamtoho děložního hrdla tamtomu děložnímu hrdlu tamto děložní hrdlo o tamtom děložním hrdle tamtím děložním hrdlem	tento gynekolog tohoto gynekologa tomuto gynekologovi tohoto gynekologa o tomto gynekologovi tímto gynekologem	

2.

- těm nádorům
- tamtoho doktora, tadytoho
- tamtoho okénka
- těchhle hodinách
- tadyté skupiny
- Tyto formy
- Tamtěm dívkám
- této nemoce

3.

- ptyalismem, tvorba
- Pravidelné prohlídky v těhotenství jsou velice důležité pro kvalitní terapii gestóz
- tomto, sliznici, začínají
- dětské, očíslované
- tomto, pro lékaře, odborné
- Poradila bych vám se vyhýbat sedavému zaměstnání
- kovové, po kapsách
- Nádorem vaječníků nebo nádorem pobřišnice (peritonea) v České republice ročně onemocní přes 1000 žen

4.

Rakovina dělohy většinou vzniká u žen po menopauze. Jakých symptomů jste si už všimla?
– Krvácení mezi jednotlivými cykly, časté změny v menstruačním cyklu. Myslím, že ve vašem případě vznik nádoru mohla ovlivnit nadváha, působí totiž na zvýšení estrogenu (tuková tkáň totiž produkuje estrogen). Gynekologický nádor může postihnout hned několik ženských orgánů. Při samokontrolě si všimněte změn tvaru a velikosti prsou, změn barvy kůže i její struktury. Pokud nádor prsu metastazuje do plic, jedním ze symptomů bude dušnost.

Poslech

1.

1. mých kamarádek
2. stejný případ
3. si uvědomila
4. velmi záhy
5. biopsii
6. nabrat
7. chytlo se to
8. nešlo o život
9. hormonální léčbu
10. úžasně
11. jednak
12. odradit
13. stokrát
14. nesmyslný

2.

1. NE
2. NE
3. ANO
4. NE
5. NE
6. ANO
7. NE
8. NE
9. ANO
10. NE
11. NE

Výslovnost

1.

Karcinom prsu vzniká z abnormálních rakovinných buněk, které se vymknou kontrole. Rakovina prsu může vzniknout i u mladých žen, dokonce i ve věku do 30 let. Pokud se s léčbou nezačne včas, buňky se mohou rozšířit do okolních uzlin a metastázovat. Nádor nalezený v raném stádiu je docela dobře léčitelný a až v 90 % případů je prognóza uzdravení příznivá.

Velké nebezpečí rakoviny prsu je v tom, že nemusí být v počátečních stádiích nijak zjevná, a dá se ji tak snadno přehlédnout.

LEKCE 1

Gramatika

Paní Košťálková je porodní asistentka s 30letou praxí, která od svých 23 let působila na porodním sále v Ostravě.

Jaké porodnické zvyklosti patří mezi rituály?

Šetrný porod, co nejméně lidí, světla. Položení novorozence na břicho matky. Umožnění přestřihnoutí pupečnicku otcem dítěte. „Nají-li se porodní asistentka dobře při porodu, bude mít dítě blahobyt.“

Znáte nějaké rituály z období těhotenství, porodu šestinedělí?

Nevěšet záclony – dítěti se otočí pupečník kolem krčku. V dnešní době už je rituálem, že ženy při zjištění těhotenství odchází předčasně z práce.

Mají věřící ženy nějaké své specifické rituály?

Mají pro všechno svá vysvětlení. Pán Bůh to tak chce. Jsou více pokorné. Víra jim dodává síly, a té je u porodu hodně potřeba.

Potkala jste ženy, které provozovala u svého porodu nějaký rituál? Jaké to bylo?

Žena i partner chtěli, aby jejich miminka byla zabalena do červených ručníků, protože červená je barva radosti. Oba věřili, že jen tak budou jejich děti šťastné.

Dá se říct, že přítomnost další osoby (otec, dula) u porodu je rituálem?

Ze začátku to snad byl módní trend a zvědavost. Nyní je to spíše nenechat své milované osoby v těžké chvíli samotné. K dulám nemám důvěru.

Říká se, že děti narozené císařským řezem jsou chytřejší. Je to pravda?

Ne, podle psychologů neprojdou porodním stresem a mají často deprese v pozdějším životě a končí v psychologických poradnách.

Poslech

Pavla: Přítomnost duly mě při porodu uklidňovala, povzbuzovala a dodávala mi sebedůvěru. Také partner byl z její podpory nadšený. Po porodu pak oceňuji zejména pomoc s kojením. Bez ní bych se zbytečně trápila.

Tereza: Dula mi poskytla oporu v těhotenství, během obou mých porodů i v šestinedělí. Během porodu byla nekonečně trpělivá, stále laskavá a ve vypjatých chvílích stabilní a mohla jsem se opřít o její důvěru ve mě a mé dítě.

Lesya: Dulu k porodu bych všem doporučila. Pomohla mi uvolnit se, poradila, jak prodýchat kontrakce, nahřívala hráz. Díky ní byl zapojen i můj muž. Věděl, co má dělat a byl mi tak skutečnou oporou. Porod byl pro mě krásný a pomohl mi zpracovat bolestnou zkušenost s předchozím císařským řezem.

Kateřina: Dula mi byla během porodu velkou oporou. Dokázala povzbudit, když jsem nevěděla kudy kam. Dokázala pohladit, namasírovat, podržet mě, usmát se... prostě všechno, co jsem zrovna potřebovala. I třeba odejít, abych měla klid.

Výslovnost

Cv. 3

“Ahoj, holky,

úplně náhodou jsem narazila na tuto poradnu a mám několik otázek... čekám teď první miminko. Přišla jsem k novému doktorovi, když mi vyšly pozitivní těhotenské testy. Doktor, ke kterému jsem chodila předtím mi byl nesympatický a vůbec nemluvil. Jediné, co jsem mu vždy řekla bylo „dobrý den a nashledanou...“ A když jsem za ním šla a řekla, že jsem si dělala několik testů a všechny byly pozitivní, jen se na mě koukl a řekl: „A proč jste si je dělala? a tím u mě skončil...“ Našla jsem si jiného, a s tím jsem zatím spokojená, ale jak říkám chodím k němu krátce a když pořádně nevím, co se na těch pravidelných těhotenských prohlídkách má dělat, nemůžu posoudit, jestli dělá vše správně. Třeba krev mi ještě nebral vůbec (kromě těch testů, na které mě poslal v 16. týdnu. Krevní obraz, těhotenská cukrovka a rozbor na genetiku). Na kontrole mi vždy měří tlak, váží, a pak mi udělá ultrazvuk, řekne, že vše je v pořádku a že mám přijít zase za měsíc. Myslíte si, že bych měla být něčím znepokojená?”

zdroj: emimino.cz

LEKCE 2

Poslech

Paní doktorka: Dobrý den, paní Hendalková, pojďte dál. Připomeňte, v jakém týdnu jste?

Pacientka: Dobrý den, paní doktorko. Teď jsem v 12 týdnu těhotenství.

Pd.: Máte teď nějaké potíže?

P.: Ano, už několik týdnů hodně zvracím. Ze začátku to bylo ještě snesitelné, jen mi občas víc tekly sliny, ale to zvracení mě natolik neobtěžovalo.

Pd.: Řekněte, prosím, jak dlouho Vás to trápí?

P.: Přibližně 4 týdny. Nejdříve se mi ráno jen lehce zvedal žaludek, ale teď je ta nevolnost doprovázena zvracením a neustupuje ani po jídle.

Pd.: Rozumím... ta časná gestóza může být docela nepříjemná. Povězte, paní Hendalková, jak se v poslední době stravujete.

P.: Po pravdě řečeno, mám s tím velký problém. Jakmile to začalo, tak mi přišlo, že je to reakce na určitá jídla. Tak jsem se těch věcí vzdala. Myslela jsem si, že se neobejdu bez svých oblíbených dobrůtek, ale jinak to nešlo... Ale pak se ukázalo, že stejné pocity ve mě vyvolává skoro každé jídlo. Tak teď jím jednou denně a snažím se toho sníst tolik, kolik zvládnou, protože nevím, zda se podaří ten den si ještě něco dát na zub.

Pd.: Je důležité si uvědomit, že správné stravování Vám naopak v tom může pomoci. Měla byste jíst častěji v menších porcích, dávat přednost netučným jídlům. Dávejte si pozor také na to, aby Váš jídelníček obsahoval dost bílkovin a zdravých sacharidů a co nejméně škodlivých potravin. Důležitý je také vybalancovaný příjem tekutin. Kolik skleniček vody vypijete během dne?

P.: Asi 4..

Pd.: To je dobře, ale klidně můžete pít víc.

P.: Dobře, paní doktorko, budu si na to dávat pozor.

Pd.: Dávala jste si nějaké léky na nevolnost?

P.: Ptala jsem se svých kamarádek, ty totiž už mají každá několik dětí, a na tu nevolnost mi doporučily zázvorový čaj.

Pd.: Dobrá rada! A zabralo to?

P.: Účinek to rozhodně má, ale jen krátkodobý. Je to prostě čím dál horší...

Pd.: Všímate si nějakých potíží, které jste předtím neměla? Například bolestí břicha, poruch zraku?

P.: Ani ne, jen mě v poslední době častěji bolí hlava – ta nevolnost a zvracení už mě začínají štvát.

Pd.: Rozumím... Takže se domluvíme na takovém postupu – upravte svůj jídelníček, zkuste se vyhýbat zbytečnému stresu, dávejte pozor na pitný režim a nadále si dávejte ten zázvorový čaj a podíváme se, zda se Vaše potíže zmírní. Pokud ne – tak se neváhejte na mě obrátit, není problém předepsat na to nějaké léky. Jen bych Vás poprosila, abyste se nezabývala samoléčbou a než si dáte nějaký lék, tak to konzultujte se mnou, prosím.

P.: Dobře, chápu. Děkuju moc za informaci, paní doktorko.

Pd.: Za málo. Opatrujte se!

Výslovnost

cv. 3.

Odměnit, vysoký, finanční potíže, zaměstnat, nastoupit do práce, na služební cestě, bez výplaty, mezi sebou, nad tebou, na shledanou, podnikatel, kabátek, přihlásit se, jezero, nad jezerem, televize, koruna, italské, lístek, ananasový, zavolám ti, pomáhal bych, dělala bys, dej mu to, řekni mi prosím

LEKCE 2

Gramatika

cv. 2

Paní doktorka: Kdy jste si všimla, že váš syn má potíže?

Pacientova matka: Se synem mám potíže v podstatě od narození, nyní je mu 21 měsíců. Aktuálně hodně málo spí v noci a přes den jenom hodinu

Paní doktorka: Už jste byli na neurologii?

Pacientova matka: Ano, napodruhé pan doktor říkal, že nám napíše rehabilitace, ale že žádné speciální vyšetření nebude potřeba absolvovat. Diagnóza byla hypertonický syndrom

Paní doktorka: Pozorujete nějaká zlepšení?

Pacientova matka: Ne, ke zlepšení zatím nedošlo a už mám pocit, že nedojde, už mě napadají černé diagnózy.

Paní doktorka: Pozorujete nějaké další změny chování?

Pacientova matka: Když se s ním snažím hrát, rozzuří se, odmítne mě, nechce spolupracovat, nedokáže být chvíli v klidu. Doporučíte nám něco?

Paní doktorka: Požádejte o psychologické vyšetření a znovu o neurologické vyšetření.

Poslech

Tannerova stupnice

Tannerova stupnice je stupnice tělesného vývoje u dětí, mladistvých a dospělých. Tuto škálu používáme pro hodnocení sexuální zralosti a vývoje pohlavních znaků, jako je velikost prsou, genitálií a růst pubického ochlupení. Vzhledem k přirozené odchylce může část jedinců, v závislosti na době nástupu puberty, procházet jednotlivými stádii různě rychle. Většinou rozvoj genitálu a ochlupení probíhá zhruba souběžně, rozdíl jednoho stupně bývá ale poměrně častý. Začátek puberty a puberta samotná je dána několika významnými mezníky: je to gonadarché (počátek funkční činnosti pohlavních žláz), adrenarché (dozrávání nadledvin), pubarché (vývoj ochlupení pubického), u dívek navíc zahrnuje thelarché (vývoj prsů) a menarché (pohlavní zralost). Výsledné skóre se skládá ze tří parametrů: „M 1–5“, „G 1–5“ a „P 1–5“.

Stav vývoje prsů podle Tannera

M1 zcela bez rozvoje prsní žlázy

M2 žlázové těleso jen v rozsahu dvorce (tzv. stadium poupěte)

M3 žlázové těleso přesahuje dvorec

M4 dvorec se vyklenuje nad niveau vlastního prsu, bradavka se neeriguje

M5 hyperpigmentovaný dvorec je v niveau prsu ohraničen věnečkem Montgomeryho žlázek, bradavka je erektilní

Vývoj genitálu chlapců

G1 dětský, bez známek puberty

G2 zvětšení testikulárního objemu nad 4 ml

G3 růst penisu především do délky, další zvětšování varlat (cca 8 ml)

G4 růst penisu zvláště do šířky, utváření glans penis, hmatná prostata, pigmentace

G5 genitál dospělého typu, testes 15–30 ml, penis 7,5–15,5 cm

Vývoj pubického ochlupení podle Tannera (dívky/chlapci)

P1 bez ochlupení

P2 ojedinělé chlupy na hrmě a na labiích/nad kořenem penisu a na skrotu

P3 chlupy v tenkém klínovitém trojúhelníku na hrmě/u kořene penisu, řídce přes symfýzu

P4 chlupy pokrývají prakticky celou hrmu bez laterálních úhlů stydkého trojúhelníku/celé ohanbí

P5 chlupy pokrývají celou hrmu, u dívek kraniálně končí rovnou hranicí, pokrývají také velké stydké pysky a překračují na horní část vnitřní plochy steh. U chlapců pokračuje ochlupení podél linea alba k pupku.

Výslovnost

cv. 2

Babička měla syna a dvě dcery. Druhá dcera šla pak na její místo.

Božena Němcová. Babička

Ten není můj. Ale já nejsem zloděj! Nic jsem neukradl.

Já nechci navštívit divné lidi!

Ty nedáváš pozor! Ty mě vůbec neposloucháš!

Lewis Carrol. Alenka v říší dívů

cv. 3

Žil kdys kdes chlap. Dá se říct též muž či kmán, jak kdo chce. Já ho zvu chlap. Nu a on krad, ten chlap. Krad, co moh a kde moh. Zvlášť když měl hlad. Byl den jak květ, pták pěl, klas zrál, a nad vším jas. Jen hvozd se tměl, tam, kde spal chlap. Spal den a noc, neb pil jak Dán. Když jím třás chlad, vstal a chtěl jít dál, leč měl hlad. Jed by. A pil! Spíš pil, jen mít zač! Měl ret jak troudu. Vždyť se dá jít na lup, i když je den. Tak šel.

Jde, až zří plot, a na něm čte:

Je tu zlý pes!

„Zlý pes; – a to se mám bát? To snad ne!“ a just tam šel krást.

Leč pes tam byl. A zlý! A jak! Jak ďas! Jen se chlap vkrad, už tu byl pes a vyl. Pán sic spal, leč pes vyl a řval čím dál tím víc, až pán vstal a vzal si zbraň.

„Vem si ho! Drž ho! Jen mu dej!“

Křik, sběh a ryk, chlap chce pryč, je tu však pes i pán, je to už kmet, a řve:

„Já ti dám u nás krást!“

A kmet se rve jak kdys, když byl mlád.

zdroj:

J. Werich "Usporná pohádka", úryvek . Chlap, děd, vnuk, pes a hrob (Fimfárum), 11.08.2015 cesky-jazyk.cz
<https://www.cesky-jazyk.cz/citanka/jan-werich/chlap-ded-vnuk-pes-a-hrob-fimfarum.html#axzz7uH4bh2oZ>

LEKCE 4

Gramatika

cv. 4

- a. В некоторых случаях кори могут быть опасные осложнения
- b. У некоторых больных ветрянка протекает без высоких температур, а только с сыпью на определенной части тела
- c. При лечении свинки важно поддерживать питьевой режим
- d. Может ли у ребенка после ветрянки пойти осложнение на легкие?
- e. Как долго нам нужно будет принимать антибиотики? – 10 дней, потом приходите на контрольный осмотр
- f. Как распознать проблемы с печенью у детей?
- g. Положите пациента на носилки и несите на обследование
- i. Боли в спине у детей часто обусловлены костно – мышечным аппаратом
- h. В настоящее время детям делается одна прививка (в комбинированной форме) против кори, свинки и краснухи

Poslech

Doporučení u průjmového onemocnění batolat a větších dětí

Hlavní zásadou při každém průjmovém onemocnění je snížit zatížení trávicího ústrojí vhodnou dietou. Tato dieta musí zajistit dítěti dostatek tekutin, vyloučit potraviny bohaté na tuky a cukry, potraviny dráždivé. Stravu podáváme zprvu spíše kašovitou a častěji.

Nejen první den onemocnění nabízíme v dostatečném množství tekutiny – slabý černý čaj slazený glukopurem, event. minerálku. Velice vhodný je iontový nápoj (Kulíšek, Rehydron atd.), neboť obsahuje potřebné množství minerálií. Dítě by mělo vypít 1,5 – 2 l tekutin denně. Při zvracení podáváme tekutiny chlazené, častěji a v malých dávkách – po lžičkách.

Pokud se stav nelepší, je nutné vyšetření lékařem, který event. rozhodne o přijetí dítěte na Klinikou dětských infekčních onemocnění. Je to v případě, že přetrvávají četné stolice, přičemž příjem tekutin má dostatečný, ve stolici se objeví příměs krve. Dítě opakovaně zvrací – netoleruje tekutiny.

Při zlepšení stavu podáváme mrkvovou polévku, kuřecí vývar, rohlík, suchary, z ovoce loupaná, škrábaná jablka, banány. Ovoce je možné rozmixovat do rýžového odvaru a osladit glukopurem. Rýžový odvar je možný popíjet i samotný.

Při příznivém vývoji stavu podáváme tyto potraviny:

Dušené telecí, hovězí, kuřecí nebo králičí maso. Z příloh rýži, nemaštěné brambory nebo těstoviny. Vhodná je také dušená mrkev, žemlovka nebo rýžový nákyp bez použití tuku, rýžová nemléčná kaše, kompot broskvový, z vařených jablíček nebo meruněk.

Zachovat správný stravovací režim – během dne jíst malé porce jídla, častěji.

Zcela nevhodné potraviny zpočátku jsou: mléko a mléčné výrobky, uzeniny, konzervy, tučné a sladké moučníky, luštěniny, nadýmavá zelenina, kromě banánů a jablek ostatní druhy ovoce, sodovky, mošty, džusy, čokoláda.

POZOR!!

Je nutné si uvědomit, že průjmové onemocnění může být vyvoláno choroboplodnými zárodky a může proto být nakažlivé. Dítě má být proto uloženo na lůžko a jeho styk s ostatními členy rodiny má být omezen. Má mít svoje vlastní nádobí, svůj ručník a nočník. Nezapomínáme na důkladné mytí rukou a větrání.

Léky podáváme jen na doporučení lékaře nebo lékárníka!

Výslovnost

cv. 3

-AU	-OU	-EU
auto pauza kauce sauna Austrálie	velkou pouze hloupou moucha Beroun	euro neurolog feudalismus

LEKCE 5

Gramatika

cv. 4

Odborné publikace poukazují na to, že o poruchu chování se jedná pouze v případech, kdy se vyskytnou většina ze základních projevů a to minimálně po dobu 6 měsíců.

Co bychom mohli teda doporučit rodičům?

Snažte se minimálně o 10 minut společné aktivity denně a to i v případě, když vás dítě odmítá. Podporujte a chvalte dítě za konkrétní projevy správného chování.

Zkuste poskytnout dítěti pevnou, klidnou a důslednou zpětnou vazbu na jeho nežádoucí chování.

Nechte dítě o samotě, pošlete ho do samostatné „nudné“ místnosti nebo místa na více než jednu minutu (přidejte jednu minutu s každým rokem věku, maximálně 10 min).

Pokud dítě se chová agresivně, vyhněte se hádkám a dodatečnému poučování.

Poslech

Základní doporučení pro rodiče a pedagogy:

- ➔ Snažte se minimálně o 10 minut společné hry nebo aktivity denně a to i přes možnou (oboustrannou) nechuť a odpor .
- ➔ Podporujte a chvalte dítě za konkrétní projevy žádoucího chování. Jestli je to možné, sledujte výskyt žádoucího chování spolu s dítětem pomocí grafu. Dohodněte se na odměně , kterou dostane při dosažení určité úrovně. Měňte cíle a odměny v intervalu 2 – 6 týdnů.
- ➔ Stanovte jasná domácí/školní pravidla. Dávejte jasné a stručné pokyny vedoucí k žádoucímu chování místo zákazu nežádoucího (např.: „Prosím jdi pomalu.“ namísto „Nelížej.“).
- ➔ Poskytujte dítěti pevnou, klidnou a důslednou zpětnou vazbu na jeho nežádoucí chování. Mnoho nežádoucích vzorců chování vymizí, jestliže ho ignorujeme. Ale jestliže tuto techniku zkusíme jako první, může naopak jeho výskyt narůst!
- ➔ Rozptýlit dítě od nežádoucího chování je mnohem efektivnější než verbální zákaz.
- ➔ Jestliže ignorování ani rozptýlení nefunguje, využijte techniku „přestávky“. Nechte dítě o samotě, pošlete ho do samostatné „nudné“ místnosti nebo místa na více než jednu minutu (maximálně však 10 min).
- ➔ V každém případě se vyhněte hádkám a dodatečnému poučování a vysvětlování. Toto vede pouze k dodatečně pozornosti k nežádoucímu chování.
- ➔ Zorganizujte čas dítěte tak, abyste předešli obtížím. (Například zajištění stálého dohledu nad dítětem, zajištění dostatečného množství aktivit na delších cestách apod.)
- ➔ Dohlížejte na trávení volného času. Kontrolujte pravdivost tvrzení dítěte o trávení volného času (např. zavolejte rodičům kamarádů, se kterými se má sejit).
- ➔ Pokuste se o koordinaci výchovného přístupu v rodině, ve škole a dalších institucích, které dítě navštěvuje.

Výslovnost

3.

- a. Historie lidstva je vlastně historií oběvů.
- b. Na zítra si nic nedomlouvej, pozvala jsem na oběd několik kolegů z práce.
- c. Několikrát jsem musel objet dům.
- d. Nedělej z toho vědu!
- e. To byl běžecký závod

4.

Bětka dostala ve škole pětku. To je venku pěkně! Budeš mi chybět. Pěnkava je pěkný pták. Pivo někdy vypění. Ve vaně mám pěnu. V tubě je pasta. Běžec běží. Půjdeme pěšky. Na stropě visí lustr. Napiš tu větu správně. Větrík fouká. Na mapě jsou různé země. Na stromě se ulomila větev. Medvěd bručí. Na nebi září hvězdy. Medvěd žije v tlupě. Medvědi nevědí kdo to sedí na větví. Květa má květinu. Ve vězení sedí vězni. Hvězdy svítí v noci. Věnuji ti květinu. Zpěvák má velký úspěch. Koně mají krásný výběh. Princezna sedí ve věži. Větrík lehce vane. Květa je pěkná děvče. Bětka uklízí věci do skříně. Nemám v kávě cukr. Objednám si pět kopečků zmrzliny. Rád chodím pěšky. V zimě jezdíme na běžky. Běžím rychle za Bětkou. Bílý motýlek se jmenuje bělásek. Paní kuchařka uvařila k obědu květákovou polévku. Na světě je krásně.

LEKCE 6

Gramatika

Rentgenové záření je neodmyslitelnou pomůckou, která dokáže odhalit nejen zlomeniny, ale i jiné obtíže v našich tělech. Jako první o účincích X paprsků dozvěděl německý fyzik Wilhelm Conrad Röntgen, po němž jsou i pojmenovány. Objeveny byly 8. listopadu 1895, a proto je v dnešní době datum 8.11. známé coby Den rentgenových paprsků. V Čechách rentgen začal poprvé používat v roce 1897 MUDr. Rudolf Jedlička (pozdější profesor Jedlička, zakladatel Jedličkova ústavu).

Radiační záření působí na lidské tělo v malých dávkách každý den. Při hodně velkých dávkách, představuje záření velké nebezpečí. Příkladem můžou být havarie v Černobyli na Ukrajině v roce 1986 či v japonské Fukušimě z roku 2011.

V nemocnicích jsou ale rizika nebezpečí velmi malá. Lékařské ozáření znamená používání rentgenů pro diagnostické účely. Při všech vyšetřeních je stanovený přesný limit ozáření a pro ochranu před nežádoucím ozářením se používají speciální pomůcky (například zástěry).

Poslech

INTERVENČNÍ RADIOLOGIE

Intervenční radiologie je metoda, která nám umožňuje nahradit či usnadnit chirurgický výkon pod dohledem zobrazovací techniky. Vzhledem k tomu, že se jedná o více či méně invazivní zákroky, musíme vždy zvážit zda riziko není pro pacienta větší než přínos. Tyto intervenční radiologické metody můžeme dělit na vaskulární a nevaskulární a onkologické. Vaskulární intervence jsou takové léčebné miniinvazivní postupy, které se provádějí na nekoronárním cévním systému (buď žilním nebo tepenném) včetně extrakraniální a intrakraniální cerebrální cirkulace. Nevaskulární výkony se provádějí mimo cévní systém. Onkologické intervence zahrnují intervenční metody u onkologických pacientů. Zahrnují v sobě výkony a metody prováděné cestou vaskulární i nevaskulární.

Obecně jsou intervence nejčastěji kurativní. Mohou být prováděny v součinnosti s jiným – chirurgickým oborem jako výkony kombinované nebo předoperační. Některé výkony jsou prováděny pouze jako paliativní.

Vaskulární intervenční metody v sobě zahrnují například tyto skupiny výkonů:

- rekanalizačně rekonstrukční (PTA – perkutánní transluminální angioplastika, implantace stentu, trombolýza, implantace stentgraftů, TIPS – transjugulární intrahepatický portosystémový shunt aj.)
- embolizační (kurativní, předoperační, paliativní aj.)
- neurointervence na cévním řečišti (tyto výkon v sobě zahrnují všechny typy výkonů rekanalizačních, rekonstrukčních a embolizačních na extrakraniální i intrakraniálním cévním řečišti) Nevaskulární intervence jsou miniinvasivní výkon prováděné mimo cévní systém. Metody v sobě zahrnují tyto skupiny výkonů:
- biopsie
- drenáže tekutinových kolekcí a dutin (např. abscesů, cyst atd)
- biliární intervence (perkutánní drenáže, perkutánní extrakce konkrementů, perkutánní léčba píštěli aj.)
- urointervence (nefrostomie, implantace stentů aj.)
- intervence na GIT (balónková dilatace, rekanalizace implantací stentů aj.) a další výkon.

Výslovnost

cv. 1

Hroch chodil po bahnu. V noci
hodně chrápal. Každou chvíli
hroch hledal někoho, koho může pohlídat.

cv. 2

Magda má psa dogu. Chlupatý pes pana Máchy chytil blechu. Olga má novou gumu. Hravý hroch Hubert hrozně hrabal na hromadě harampádí. Koupíme si gumáky. Dědeček má hůlku. Fotbalista dal gól. V zimě hustě chumelí. Kolem chalupy byl sníh. Had je dlouhý, nemá nohy. Chodci chodí po chodníku. Dáváme se hádanky. V zimě vždy dávám auto do garáže. Lehnu si na chvíli do mechu. Za Prahou je vidět duha. Přichází globální oteplování.

cv. 3

Hynek Hanu houpá, houpý, houpý, hou. Ta kouká a houká, hou a hou a hou. Mnoho Hynku nehoupej, a ty Hanko nehoukej.	Kolem buchet lítá moucha, Mi- chal po ní holí bouchá. Michale, Michale, Na to není hůl, Mou- cha ti ulétne, Buchty bude půl.	Gusta má míč gumový. Kdo má také takový? Dává góly, ten to umí! Gusta je kluk jako z gumy.
---	---	---

LEKCE 7

Gramatika

cv. 1

Novinář: Všiml jste si ze své praxe, jaké skupiny návykových látek jsou dneska nejvíce “populární”?

MUDr Sch.: Důležitou skupinou návykových látek, kde v současnosti dominují především ženy, jsou psychoaktivní léky

Novinář: Co k takovým lékům patří?

MUDr Sch.: Jsou to například léky na bolest, nespavost, úzkosti nebo deprese. Muži na bývají závislí také, ale u žen si toho můžeme všimnout častěji

Novinář: Jak se to projevuje?

MUDr Sch.: Psychoaktivní léčiva jsou v Česku docela často nadužívána. Lidé s jejich pomocí chtějí řešit své problémy, často si je ale užívají déle než je třeba. Také je mohou brát i s alkoholem. Jsou to faktory, které mohou vést k rozvoji závislosti.

Poslech

ABSTINENČNÍ SYNDROM

Jako abstinенční syndrom (také syndrom z odnětí, či syndrom z vysazení) lze označit stav, při kterém dochází z důvodu přerušení užívání psychoaktivní látky k mnoha subjektivně nepříjemným pocitům, především bažení po droze (tzv. craving). Podle druhu užívané psychoaktivní látky, dávek a délky užívání se může syndrom z odnětí exacerbovat jen jako subjektivně nepříjemný pocit, ale i život ohrožující stav. Abstinенční příznaky lze zhruba rozdělit do dvou kategorií:

1. duševní (psychické) příznaky: neklid, úzkost, podrážděnost, skleslost, útlum, depresivní nálady, poruchy spánku apod.,
2. tělesné (fyzické) příznaky: bolesti hlavy, svalů a kloubů, průjem, nevolnost, zvracení, bušení srdce, někdy i křeče, halucinace apod.

Zjednodušeně lze říci, že symptomy při odvykání od návykové látky jsou opakem účinků intoxikace – stimulační omamné látky (nikotin, amfetamin, kokain) způsobí při náhlém vysazení psychomotorický útlum, naopak látky působící sedativně (alkohol, opiáty) způsobí excitaci. U benzodiazepinů lze rovněž očekávat tzv. rebound fenomén – navrácení příznaků kvůli kterým původně pacient začal s užíváním léčiva, a to i s odstupem několika dnů či týdnů.

Mezi abstinенční projevy při abúzu drog alkoholového typu (včetně benzodiazepinů a barbiturátů), psychostimulancií, halucinogenů a opiátů lze zařadit společné příznaky jako jsou nechutenství či naopak nutkání se přejídat, nauzea, deprese, úzkosti, suicidální tendence, apod. Možnou komplikací bývá také malnutrice. Problémem rovněž bývá relativně častý výskyt abúzu polymorfního charakteru (závislost na několika látkách najednou). Pro lepší prognózu by kromě podpůrné farmakoterapie měla být samozřejmostí i psychoterapie.

Výslovnost

cv. 4

Strč prst skrz krk.

Smrk mrká na mrak, mrak mrká na smrk, mrk!

Prd krt skrz drn, zprv zhlt hrst zrn.

Vlk strhl srně hrst srsti.

Nalili-li liliputáni liliím vodu?

Na klavír hrála Klára Králová.

Leze hlemýžď po poli, leze do údolí.

Leze, leze do zelí, doleze tam v pondělí.

LEKCE 8

Gramatika

Lékárník: Dobrý den. Co pro vás?

Pacient: Potřeboval bych něco proti rýmě, bolestem hlavy. A taky v poslední době mám pocit těžkých nohou, tak něco proti otokům. Co mi můžete doporučit?

Lékárník: Poradila bych vám se vyhýbat těžkým aktivitám, ale taky sedavému způsobu života. Na nohy bych vám doporučila krém proti pocitům těžkosti. Na rýmu nové kapky. Nejsou moc drahé a dobře pomáhají.

Pacient: Jak často je mám užívat?

Lékárník: Třikrát denně dvě do každé nosní dírky. Neužívejte je déle než 6 dní. K žádným vedlejším účinkům by dojít nemělo. Krém používejte jednou denně před spaním, dodá nohám pocit lehkosti.

Pacient: A co ty bolesti hlavy? Hodně mě trápí.

Lékárník: Jaká je to bolest? Tupá nebo spíše vibrující?

Pacient: Je spíše vibrující

Lékárník: Dobře. Máme dobrý prášek proti vibrujícím bolestem za dvě stě korun, je ve volném prodeji, předpis nepotřebujete

Pacient: Děkuji moc, ještě bych potřeboval Paralen pro syna.

Lékárník: Ano, prosím. Přečtěte si pozorně instrukce, aby nedošlo k žádným nežádoucím účinkům.

Poslech

Co je SÚKL a co má na starosti?

Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL) je instituce která má rozmanité funkce, plní povinnosti dané platnou legislativou a spolupracuje s Ministerstvem zdravotnictví ČR, s mezinárodními institucemi a dalšími orgány veřejné správy.

Kompetence Státního ústavu pro kontrolu léčiv SÚKL zahrnují oblasti léčiv, lidských tkání a buněk a částečně zdravotnických prostředků. Provází tady léky celým jejich životem, zajišťuje také dozor nad darováním, vyšetřováním, zpracováním, skladováním a distribucí lidských tkání a buněk.

O léky se SÚKL zajímá od prvních studií, zajišťuje nebo se podílí na jejich registraci, dohlíží na výrobu, přípravu i distribuci (rozvoz léků například do lékáren). Přijímá hlášení od lékařů, lékárníků a pacientů, kteří mají podezření na nežádoucí účinek léku nebo zaznamenali potíže s kvalitou léku. Všechna data jsou pak zpracovává a předává kompetentním institucím.

Dále SÚKL sleduje a vyhodnocuje dostupnost léků na českém trhu. V této věci úzce spolupracuje s Ministerstvem zdravotnictví ČR. Informace o dostupnosti léků, termínech obnovy dodávek, důvodech výpadku dodávek nebo o nahrazujících léčivých přípravcích zveřejňuje SÚKL na svém webu.

Státní ústav pro kontrolu léčiv zajišťuje provoz a rozvoj systému eRecept, díky kterému je v České republice možné předepisovat léky elektronicky. Díky tomuto systému lékaři vystavují eRecepty a mohou pacientům zaslat předpis například formou SMS zprávy nebo e-mailem. Pacienti také díky eReceptu mají přehled o všech předepsaných lécích.

SÚKL taky provozuje publikační činnost – věstník SÚKL vychází pravidelně 1x měsíčně a informuje o aktivitách SÚKL a vývoji regulačních opatření v oblasti léčiv a zdravotnických prostředků.

Výslovnost

cv. 2

Wattový, Wales, waltzový, webový, Walter,

webkamera, twister, Twitter, kiwi, Kawasaki,

western, wok, Wimbledon

cv. 3

Quido se chichotá
trablům dona Quijota,
myslí, že Quijote má IQ
nižší, než je IQ tykve!

Xenie má extrém vkusu,
existuje jen v luxusu.
Alexandře expert Kux,
prodal exklusivní lux.

LEKCE 9

Gramatika

cv. 4

K samým častým příčinám s endokrinnou soustavou patří záněty, nádory, nedostatek enzymů a poruchy funkce některých receptorů. Někdy častou příčinou endokrinního onemocnění u dětí je porucha růstu dítěte. Nikam ne odchází, nyní s vámi půjdeme na uzi štítné žlázy. Léčba obvykle spočívá v příjmu hormonů, kterých není dostatek v těle, ale někdy vzniká potřeba i chirurgického zákroku. Vy pozorujete ještě jaké – to příznaky, kromě pomalého růstu?

Poslech

1.

- Dobrý den paní Černá! Jak se daří?
- Dobře, děkuji!
- Výsledky máte jako vždycky perfektní, všechno v pořádku...
- Jo jo, já se snažím.
- Léky snesete ?
- Ano, právě bych potřebovala předpis na další balení a proužky do glukometru.
- A hypoglykémii jste neměla?
- Ne ne, paní doktorko, ani jednou.
- Dobrý, takže to všechno napíšeme. A povězte mi co ta Vaše kamarádka jak jste jí tenkrát naměřila vyšší cukr? Jak to dopadlo?
- No šla na odběr a normálně naměřili jí cukr 16! A musí si teda píchat inzulin čtyřikrát denně a prý už napořád.
- Jo... takže se zřejmě jedná o cukrovku prvního typu.
- No právě! Ale vždyť jí bude za chvíli šedesát!
- To není nic proti ničemu , cukrovka prvního typu může vzniknout v jakémkoliv věku.

2.

- Dobrý den, pane Zelený. Taaak...koukám na výsledky a tentokrát ta glykémie už je dobrá. Jak se cítíte? Všechno v pořádku?
- No, paní doktorko, já si myslím že všechno dobrý.
- Nemocný jste nebyl od minulé kontroly? Žádné potíže? Bolesti na hrudíku?
- Ne, to mi přijde všechno v pořádku. Teda.. to možná s tím nesouvisí, ale akorát mám takový pocit že jako kdyby mě zebou nohy. Je to možný?
- Ted'kom v létě Vás zebou nohy, jo? A v noci máte nějaké zvláštní pocity? Třeba křeče, brnění, neklid v nohou?
- Jak to víte?
- Ono to často u diabetiků bývá. Může to být projev takzvané diabetické neuropatie, nebo laicky řečeno abyste to pochopil – poškození nervů končetin od dlouhotrvajícího vysokého cukru. Každopádně, dobře že to říkáte, musíme zase zopakovat vyšetření těch nohou. Takže si vodložte a položte se na lehátko.

- 3.
- Zdravím, paní Bílá. Mám tady Vaše výsledky a je to trošku horší než minule. Vy jste minule měla glykovaný hemoglobin 52 a teď máte 60, ta někde je něco jinak.
  - Aha... Ježíš Maria.. Já se omlouvám, ale můžete mi říct co to jsou ty červený čísla? Protože když si to měřím tak na glukometru mám 6.. Dobře, tak někdy 10.. Ale 60!..
  - Jasně. Glykovaný hemoglobin je taková hodnota kterou neoblafnete. Ona nám vlastně dává informaci o tom jak Váš cukr vypadal za poslední tři měsíce. Protože to měření glukometrem je takové náhodně, neměřte se po jídle, nevíte jakou máte hodnotu třeba po obědě – a tyto hodnoty zvedají ten dlouhý cukr, teda ten glykovaný hemoglobin.

Výslovnost

Cv. 1

Jindra jí dobré jídlo. Byla jsem v pokoji. Jenda jede na koni. Byl jsi včera v jídelně? Matěj má bratra Vojtu a sestru Jitku. Julie volá: Jupí, jupí! Jakube umyj si ruce! Jasan a jedle jsou stromy. Janička dostala jedničku

Cv. 2

Nenaolejuje-li tě Julie, naolejuji Julii já.

Jelen letěl jetelem, jetelem letěl jelen.

Je Olivier olivrejovaný nebo neolivrejovaný

Já rád játra, ty rád játra, ty rád játra,
já rád játra, co nám brání dát si játra

LEKCE 10

Gramatika

cv. 4

В большинстве своем рак матки чаще всего возникает у женщин после менопаузы. На какие симптомы вы уже обратили внимание? – Кровотечения между циклами, частая смена менструального цикла. Думаю, что в вашем случае на возникновение опухоли мог повлиять избыточный вес, он влияет на повышение эстрогена. Гинекологическая опухоль может поразить сразу несколько женских органов. При самодиагностике обращайте внимание на изменение формы и размеров груди, изменения цвета и структуры кожи. Если опухоль из груди проникает в легкие, то одним из симптомов будет одышка

cv. 1

Karcinom prsu vzniká z abnormálních rakovinných buněk, které se vymknou kontrole. Rakovina prsu může vzniknout i u mladých žen, dokonce i ve věku do 30 let. Pokud se s léčbou nezačne včas, buňky se mohou rozšířit do okolních uzlin a metastázovat. Nádor nalezený v raném stádiu je docela dobře léčitelný a až v 90 % případů je prognóza uzdravení příznivá.

Velké nebezpečí rakoviny prsu je v tom, že nemusí být v počátečních stádiích nijak zjevná, a dá se jí tak snadno přehlédnout.

Koukám z okna do ulice. Dnes začalo poprvé sněžit. Vidím první sníh padat shůry. Fakt nádhera. Jsem rád, že jsem od topení jen kousek. Naproti stojí dům, který je vyšší než ostatní. Pod ním na chodníku je shluk ženských – může jich být tak dvanáct, třináct, jestli správně počítám. Poodstoupím od okna. Snažím se být ticho, ale stejně dělám asi rámus. Dívám se na kresbu vedle své postele. “Poněkud odpudivá”, myslím si. Jdu si lehnout pod deku. Naoko se učím, protože přišel otec. Snažím se napsat větu do úkolu. Jenže můj lidský rozum na to nestačí.

MÝTY O SCREENINGOVÉ MAMOGRAFII

Novinář : Chodíte na mamografii?

Pacientka: Jasně! Na mamografii chodím proto, že chci vědět že jsem zdravá.

Mýtus č.1 : “Neexistují důkazy, že mamograf může zachránit život.”

Pacientka: Spousta mých kamarádek šla několikrát na mamograf a nikdy to vlastně nic nebylo, tak jsem si říkala že budu stejný případ a... byla jsem pozitivní. 10 dnů poté co jsem byla na mamografu mě operovali. Bylo to hrozných 10 dnů, já jsem si uvědomila že fakt umřu. Ale když jsem byla po té operaci, tak jsem si říkala “a žiju! Podařilo se to!” a je to dobrý. Takže jsem za to samozřejmě byla velmi ráda že se to odhalilo velmi záhy.

Mýtus č.2: “Stačí se samovyšetřovat a nechodit na screening.”

Pacientka: Vlastně když to paní primářka potom dělala SONO a biopsii, říkala “No jo, vono je tak maličký, vydržte, já tam ani nemůžu to pořádně nabrat”. Protože prostě to bylo malínký a bylo to hluboko. Čili chytlo se to v úplných začátcích. Sama bych to určitě nenahmatala.

Mýtus č.3: “Není žádný rozdíl ve způsobu léčby, když je nádor objeven včas a když pozdě.”

Pacientka: No, jsem ráda že se ten nález vlastně chytl ještě zavčasu, že mi nešlo o život. Tak když jsem pak šla na kontrolu po té operaci tak mně nasadili jenom hormonální léčbu. 5 let jsem brala léky. Ale pán doktor říkal: “Vy nemusíte žádnou chemoterapii, radioterapii, prostě se to podařilo úžasně u Vás”.

Mýtus č.4: “Mamografy vystavují naše tělo nebezpečnému záření.”

Pacientka: Ne ne, toho jsem se teda vůbec nebála, protože jednak je to osvědčený vyšetření a jednak těm doktorům věřím. Já to prostě nepovažuji za argument, který by mě měl odradit od pravidelných návštěv mamografu.

Mýtus č.5: “Mamograf zhmožďuje prs.”

Pacientka: Noo.. je to určitý tlak, ale řekněte mi nějaké lékařské vyšetření, který není nepříjemný a nebolí! Dentální hygiena je stokrát nepříjemnější než tohle a jde vo chvilinku. takže...to mi přijde jako úplně nesmyslný. Určitě bych doporučila všem ženským chodit na mamograf, může jim to zachránit život, jako zachránilo i mně.

UPOZORNĚNÍ

Audio musí obsahovat ortoepické chyby například:

- zkrácení dlouhé samohlásky
- vynechání povinného razu
- zjednodušení zdvojené výslovnosti
- vypuštění j ve tvarech slovesa jít
- vypuštění souhlásky mezi samohláskami
- asimilace způsobu artikulace
- další chyby

